

**RADÓ DEZSŐ TERV
BUDAPEST ZÖLDINFRASTRUKTÚRA
FEJLESZTÉSI ÉS FENNTARTÁSI AKCIÓTERVE**

2021

Radó Dezső Terv

Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve

2021.

[664/2021. \(III.31.\) Főv. Kgy. határozattal elfogadva](#)

MEGBÍZÓ

Budapest Főváros Önkormányzata

SZAKMAI IRÁNYÍTÓK

Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal, Várostervezési Főosztály

Erő Zoltán

főosztályvezető, főépítész

Maczák Johanna

főosztályvezető-helyettes, okl. építészmérnök

Bardóczy Sándor

osztályvezető, főtájépítész

Gábor Péter PhD

csoportvezető, okl. tájépítészmérnök

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.

Tatai Zsombor

okl. tájépítészmérnök

SZERZŐK

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.

Tatai Zsombor

okl. tájépítészmérnök

Szőke Balázs

okl. tájépítészmérnök

Niedetzky Andrea

okl. tájépítészmérnök

Teremy Viktória

okl. településmérnök

Ormos Imre Alapítvány

Dr. M. Szilágyi Kinga

okl. tájépítészmérnök

Báthoryné Dr. Nagy Ildikó Réka

okl. tájépítészmérnök

ECRS Magyarország Kft.

Bedőcs Bernadett

okl. geográfus

Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal, Várostervezési Főosztály

Gábor Péter PhD

csoportvezető, okl. tájépítészmérnök

KÖZREMŰKÖDŐK

Radnóczy Péter

csoportvezető, okl. tájépítészmérnök

Deák Krisztina

csoportvezető, okl. építészmérnök

Ledzényi Lilla

okl. tájépítészmérnök

Takács Noémi

csoportvezető, biológus

Kirrné Feicht Ágnes

csoportvezető, okl. kertészmérnök

Kiadja:

BFVT Kft. – Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.

1061 Budapest, Andrásy út 10.

Címlap fotó: Petrók György

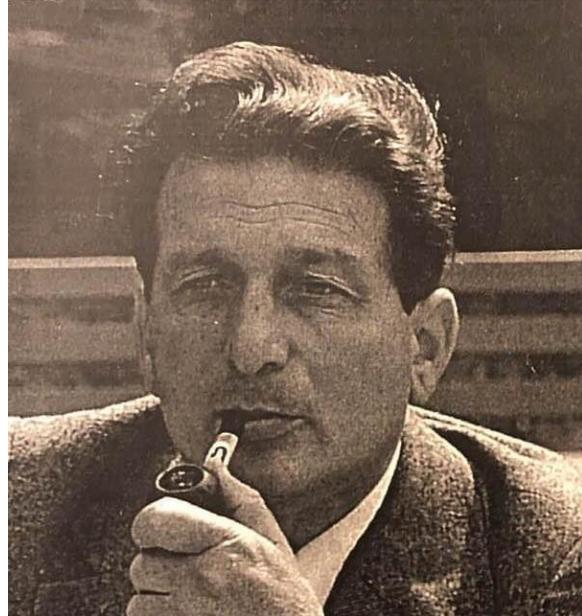
Valamennyi térképet, ábrát a BFVT Kft. készítette, az ettől eltérő esetek külön jelölve.

TARTALOMJEGYZÉK

DR. RADÓ DEZSŐ	5
ÖSSZEFOGALÓ	6
1 BEVEZETŐ	12
1.1. A tervezési és társadalmassági folyamat.....	13
1.2. Előzmények	14
2 HELYZETÉRTÉKELÉS ÖSSZEGZÉSE	16
3 ÁTFOGÓ CÉLOK	23
3.1 Egészséges várost segítő zöldinfrastruktúra	25
3.2 Klímataudatos városi zöldinfrastruktúra fenntartás.....	29
3.3 Biodiverzitás növelését segítő városi zöldinfrastruktúra fenntartás és fejlesztés.....	32
3.4 Együttműködés alapú zöldinfrastruktúra fejlesztés	35
3.5 Okos zöldinfrastruktúrájú város.....	37
4 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI.....	39
4.1 Fenntartási programok	39
4.2 Partnerségi programok	43
4.3 Szabályozási eszközök.....	45
4.4 Finanszírozási eszközök.....	47
4.5 Szervezetfejlesztés	53
4.6 Szemléletformálási feladatok	54
4.7 Nyilvántartási és monitoring javaslatok.....	56
5 AKCIÓTERÜLETI ÉS TEMATIKUS JAVASLATOK	60
5.1. Pesti városi parkok láncolata.....	65
5.2. Budai parktengely.....	70
5.3. Duna menti területek	74
5.4. Városi kisvízfolyás-völgyek	80
5.5. Belváros.....	87
5.6. Erdők	92
5.7. Természetközeli területek.....	98
5.8. Fasorok, zöldsávok és zöldsétányok.....	103
5.9. Lakótelepek	107
5.10. Temetőterületek	110
MELLÉKLETEK	114

DR. RADÓ DEZSŐ

Dr. Radó Dezső a zöldinfrastruktúra kifejezést még nem használta, de évtizedeken át Budapest zöldinfrastruktúrájának fejlesztéséért dolgozott. 1962-től 1984-ig, 22 éven át a Fővárosi Kertészeti Vállalat (FŐKERT) igazgatója volt. Közgazdász alapképzettséggel később kertészmérnökké vált. A főváros ezen időszakában a közhasználatú zöldterületek, vagyis a parkok, lakótelepi zöldfelületek területe megháromszorozódott a fővárosban. A lakótelepi építkezésekhez kapcsolódó nagyvolumenű fásítások mára a főváros kiemelten értékes zöldfelületeivé váltak. A rendszerváltás követően Demszky Gábor főpolgármestertől tanácsadói feladatot kapott, melyről azonban 1992-ben lemondott, mivel elégedetlen volt a zöldfelületek védelmére és fejlesztésére fordított erőfeszítésekkel.

A civil környezetvédők is nagy tisztelettel emlékeznek rá, hiszen nyugdíjba vonulása után a Budapesti Városvédő Egyesület és a Levegő Munkacsoport szakértőjeként, alapító tagjaként sokat tett a város fáiért, a levegőminőség javításáért. Az általa kidolgozott Radó-féle faérték számítás számszerűsítette a fák gazdasági értékét. A fák lombtömegére alapozott gazdasági értékszámítási módszerének továbbfejlesztett változatát a mai napig használják a szakemberek, és bírósági eljárásokban, perekben alkalmazzák például kárérték meghatározásra.

Főbb könyvei:

- A növényzet szerepe a környezetvédelemben, 2001
- Parkok és erdők – A mi Budapestünk, 1993
- Budapest halála, 1991 – kiadatlan kézirat
- A temetők csendje, 1987
- Budapesti parkok és terek, 1985
- Fák a betonrengetegben, 1981
- Zöldfelület-gazdálkodás
- Városok zöld szigetei
- Útmutató az önkormányzatok zöldfelületi feladatainak ellátásához

Kertész és közgazdász szakmai, tudományos munkássága, civil érdekképviseleti tevékenysége előtti tisztelgésnek Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akciótervét Radó Dezsőről nevezzük el. Bízunk benne, hogy az övéhez hasonló sikerek elérésében lesz majd segítségünkre a zöldinfrastruktúra fejlesztése, a zöldfelületi értékek védelme és a civil kapcsolatok erősítése terén.

ÖSSZEFOGALÓ

Budapest Főváros Önkormányzata (a továbbiakban: Fővárosi Önkormányzat) a főváros zöldinfrastruktúra hálózatát „zöld városként”, a zöldfelületi-, táji-, természeti értékeket és az itt élők, itt dolgozók, az ide látogatók, azaz minden érintett érdekeit figyelembe véve tartja fenn és fejleszti azért, hogy egészséges, élhető és vonzó települési környezetet teremtsen. A főváros zöldfelületi rendszere és zöldinfrastruktúrája alapvető fontosságú az egészséges környezet biztosításának érdekében, ami a lakosok fizikai, mentális egészségét, közérzetét döntő mértékben befolyásolja, s így a város élhetőségének, versenyképességének egyik meghatározó tényezője.

A zöldfelületi rendszer a város biológiailag aktív (fotoszintetizáló) felületeinek összességét jelenti, míg a zöldinfrastruktúra újabb keletű fogalom. Az Európai Bizottság definíciója szerint a zöldinfrastruktúra „természetes és félig természetes területek, valamint egyéb környezeti jellemzők stratégiailag megtervezett hálózata, amelyet úgy terveztek és irányítanak, hogy széleskörű ökoszisztéma-szolgáltatások nyújtására legyen képes. Zöld (vízi ökoszisztémák esetében kék) területeket és egyéb, szárazföldi (többek között part menti) és tengeri területeken található fizikai elemeket foglal magában. A szárazföldön a zöld infrastruktúra a vidéki és városi környezetben egyaránt jelen van.”¹

Jelen dokumentum célja Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiójában megfogalmazott célok hosszú távú célkitűzések, középtávon megvalósítandó programokra és projektekre bontása összhangban a Fővárosi Önkormányzat kapcsolódó stratégiáiban meghatározott célokkal és prioritásokkal; figyelemmel az Európai Unióban megfogalmazott új települési szintű zöld- és kékinfrastruktúra fejlesztési programokra, amelyek a 2021-2027 közötti fejlesztési ciklusban a Zöld Infrastruktúra és Klímavédelmi Operatív Program (KEHOP Plusz) keretén belül az éghajlatváltozás, a környezetszennyezés és a globális kihívások helyi kezelésének finanszírozását, valamint a klímasemleges gazdaság feltételeit teremti meg és itt kapnak helyet a települési zöldfelület-fejlesztéssel kapcsolatos programok is.

A fővárosi zöldinfrastruktúra fenntartás és fejlesztés feladatai sok szereplő között oszlanak meg. A Radó Dezső Terv, azaz Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve (továbbiakban ZIFFA) funkciója, hogy az összvárosi szempontokat szem előtt tartva, a Fővárosi Önkormányzat számára határozza meg a közvetlen kompetenciájába tartozó, valamint a közreműködésével, érdekképviselési (lobbi) tevékenységével megvalósítandó feladatokat.

A fővárosi közterületi zöldinfrastruktúra mennyiségi adatai:

Funkció	mennyiségi egység	Állami kezelésben	Fővárosi kezelésben	Kerületi kezelésben	Magán-tulajdonban
ERDŐTERÜLET	ha	4042	270	400-500	518
KÖZPARKI TERÜLET	ha	95	434	470	-
VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLET	ha	2494	836**	341***	n.a.
FA	db	4 300 000* (erdőben)	300 000*	700 000*	2 000 000*

* becsült érték

** FŐKERT által fenntartott helyi természetvédelmi területek területe

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0236&qid=1562053537296>

*** 2013. évi CXLVIII. Törvény a Normafa Park történelmi sportterületről alapján (állami tulajdonú terület, mely a kerületi önkormányzat vagyongazdálkodásába tartozik)

Átfogó célok

Az **akcióterv átfogó céljai vezérelvként szolgálnak** a programok és projektek kidolgozása során. A Fővárosi Önkormányzat célja, a meglévő zöldinfrastruktúra védelme, a zöldinfrastruktúra fejlesztése. A főváros területén érdekelt egyéb szereplőktől is elvárja ezek figyelembevételét. Valamennyi zöldinfrastruktúra feladat során az átfogó célok szellemében, a céloknál megfogalmazott prioritások – a helyi adottságokhoz és lehetőségekhez illeszkedő – figyelembevételével szükséges fenntartási, fejlesztési feladatokat is elvégezni. Átfogó céljaink:

1. Egészséges várost segítő zöldinfrastruktúra fenntartása
2. Klímataudatos városi zöldinfrastruktúra üzemeltetés
3. Biodiverzitás szinten tartását és lehetőség szerinti növelését segítő városi zöldinfrastruktúra fenntartás és fejlesztés
4. Együttműködésen alapuló zöldinfrastruktúra fejlesztés
5. Okos zöldinfrastruktúra szolgáltatások bővítése

A megvalósítás eszközei

Fenntartási programok keretében célunk a meglévő zöldinfrastruktúra hálózat elemeinek színvonalas fenntartása, értékeinek megőrzése. A fenntartási feladatokat zömében a Fővárosi Önkormányzat által kezelt közparki és fasori területeken a FŐKERT Nonprofit Zrt. (továbbiakban: FŐKERT), majd az ún. „Stadtwerke” modellhez hasonló közüzemű vállalat (Budapesti Közművek Nonprofit Zrt) megalakulása után a FŐKERT divízió végzi, kiegészülve a szintén a Budapesti Közművek Zrt-be integrálódó Budapesti Temetkezési Intézet (továbbiakban: BTI), a Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. (továbbiakban: FKF) divízióival, valamint a továbbra is külön céggként működő Fővárosi Vízművek Zrt. (továbbiakban Fővárosi Vízművek), Budapest Közút Zrt. (továbbiakban: BK) és a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. (továbbiakban: FCSM) zöldfelület-fenntartási feladataival. A zöldinfrastruktúra üzemeltetés hatékony ellátásához a fenntartási feladatokat ellátó társaságok eszközállományának, telephelyeinek korszerűsítése szükséges. Emellett a munkavállalók munkakörülményeinek, megbecsülésének javítása a záloga annak, hogy a fővárosi zöldfelületek minősége javuljon. A főváros közterületi zöldinfrastruktúrájának egységes szemléletű, összehangolt üzemeltetése érdekében a FŐKERT, FCSM, Fővárosi Vízművek, BTI, Budapesti Elektromos Művek (továbbiakban: ELMŰ Zrt.), BDK Budapesti Dísz- és Közvilágítás Kft. (továbbiakban: BDK), BK, Budapesti Közlekedési Központ Zrt. (továbbiakban: BKK), a fővárosi intézmények, valamint a kerületi önkormányzatok zöldfelület fenntartási technológiáit és éves ütemterveit össze kell hangolni. Ezt a folyamatot erősítheti, hogy a FŐKERT, a Budapesti Temetkezési Intézet, a Fővárosi Kéményseprőipari Kft. (továbbiakban: FŐKÉTÜSZ Zrt.), az FKF és Budapesti Távhőszolgáltató Zrt. (továbbiakban: FŐTÁV), valamint a Budapesti Városüzemeltetési Holding ezentúl egy közös közműcéggé olvad össze a Budapesti Közművek Nonprofit Zrt-ben, a Bécsben és a német nagyvárosokban is jól működő Stadtwerke-modellhez hasonlóan.

Partnerségi programok keretében az *együttműködésen alapuló zöldinfrastruktúra fejlesztés* átfogó célhoz igazodva cél a fővárosi zöldinfrastruktúra fenntartási és fejlesztés feladatait ellátó szervezetek közötti hatékony együttműködést segítve javítani a fővárosi zöldinfrastruktúra minőségét. Ezzel párhuzamosan a Fővárosi Önkormányzat kiemelt célja megszólítani a használókat, a fővárosban élő, dolgozó lakosságot, az itt működő vállalkozásokat. Célunk partneri kapcsolatok kialakítása a zöldinfrastruktúra fejlesztés és fenntartás során is. Ennek érdekében a társadalmi bevonás tájékoztatás

és konzultáció szintjeinél magasabb szintű formáinak, az együttműködésnek, a felhatalmazásnak, valamint a feladat delegálásnak a bevezetését tervezzük a fővárosi zöldfelület fejlesztés és fenntartás gyakorlatába.

Mivel a közterületekkel, ezen belül a zöldinfrastruktúrával kapcsolatos lakossági elvárások nagyon sokfélék lehetnek, egymásnak nem ritkán ellentmondó igényeket is megfogalmazva, a társadalmi véleményezés során az érintettek széles körét szükséges megszólítani, és a beérkezett vélemények alapján átlátható és többlépcsős közösségi tervezési folyamat keretében kell meghatározni a többség számára elfogadható kompromisszumot. A nagyvolumenű (100 millió Ft feletti értékű) zöldinfrastruktúra (közparkok, zöldfelületek) fejlesztések során ezt a Fővárosi Önkormányzat az alábbi tervegyeztetési protokoll szerint végzi a beruházások előkészítését:

Beruházási ütem	Feladat
BERUHÁZÁS ELŐKÉSZTÉS	A beruházással kapcsolatos tájékoztatás a Budapest.hu honlapon
	Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes (szakmai-, civil szervezeti) vélemények, lakossági igények felmérésére
	A fejlesztési igények prioritizálása közvéleménykutatás, eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével (1. körös véleményezés)
	A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai tervének / koncepciótervének elkészítése
	A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatása az érintettek részére (2. körös véleményezés)
KIVITELEZÉS	Kivitelezési tervek tervezési programjának pontosítása/véglegesítése a lakossági, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján, visszacsatolás a véleményezésben résztvevőknek.
	Szabadtérépítészeti és szakági kiviteli tervek készítése
	Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás a budapest.hu honlapon és tájékoztató táblákon a helyszínen (tartalom, tervezett ütemezés, költség)
MONITORING	Kivitelezési munkák elvégzése
	Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.

A szabályozási eszközök tekintetében a hatékonyabb, koordináltabb és kontroláltabb jogszabályi környezet kialakítása a cél a zöldinfrastruktúra védelmének biztosítása érdekében. Elsődleges feladatunknak tekintjük a Fővárosi Önkormányzat kompetenciájába tartozó szabályok és előírások rendszerének áttekintését, szükség szerint aktualizálását, kiegészítését:

1. A 3/2013.(III.8.) Főv. Kgy. rendelet módosítása, a közterület-használat szabályozása a zöldterületek érzékenysége és a rendezvények időtartama, jellege szerint
2. Térinformatikai adatbázison alapuló online közterület-bérbeadás megalkotása
3. A kétszintű önkormányzati rendszer miatt ezidáig rendezetlen közterületi zöldfelületek kezelési, üzemeltetési feladatmegosztásának rendezése
4. Felül kell vizsgálni a fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületek védelméről, használatáról, fenntartásáról és fejlesztéséről szóló rendeletet
5. Meg kell alkotni a Margitsziget területére vonatkozóan a fás szárú növények védelméről szóló fővárosi rendeletet, amely jelenleg hiányzik
6. Beruházási rendelet felülvizsgálata a zöldinfrastruktúra beruházások értékmegőrző fenntartása szempontjából

7. Zöldinfrastruktúra fejlesztési stratégiák alapján aktualizálni kell a szabályozási terveket. Ezzel párhuzamosan szakmai javaslatokkal tervezzük előmozdítani a **zöldinfrastruktúra országos szintű szabályozási rendszerét**, illetve az ezt érintő **településrendezési eszközrendszert**. Kiemelt célunk – és egyes fővárosi zöldfelületekkel kapcsolatos rendeletek korszerűsítésének előfeltétele is – a **települési zöldfelületgazdálkodásról szóló kerettörvény megszületése**, melynek érdekében a főváros szakmai párbeszédet folytat a kormányzat irányában.

A zöldinfrastruktúra fejlesztés és fenntartás finanszírozása tekintetében elsődlegesek a Fővárosi Önkormányzat költségvetési forrásai. A zöldfelület fenntartás során a költségvetési források takarékos felhasználását kiemelt feladatnak tekintjük, melyet az ökológikus zöldfelület-gazdálkodás újszerű szemlélete és eszközei is segítenek. A zöldfelületek értékét meghatározó vagyonyilvántartási eszközökkel kívánjuk számszerűsíteni a zöldinfrastruktúra átfogó környezeti, társadalmi, gazdasági hasznait, hogy az üzemeltetési és fejlesztési költségek megtérülése komplex szemlélet mellett kerüljön mérlegelésre. Ezzel párhuzamosan az üzemeltetési és fenntartási források bővítési érdekében az alábbi eszközök igénybevételét tervezzük:

1. Zöldfelületek értékét meghatározó értékelési módszertan kidolgozása, a zöldkataszterbe integrálása
2. Koordinált projektfejlesztés és pályázási tevékenység
3. Környezetvédelmi Alap forrásainak elsősorban a természetvédelem céljait szolgáló, zöldinfrastruktúra fenntartási és fejlesztési célú hasznosítása
4. Részvételi költségvetés működtetése
5. Zöld Budapest Alap alszámla és védnöki rendszer kialakítása a városi közterületi zöldfelületek fejlesztésének szolgálatába állítva
6. Fenntartási, beruházási együttműködések, zöldterület védnökség
7. Pilot fejlesztési-fenntartási projektek megvalósítása

A Fővárosi Önkormányzat 2020. évben megvalósult szervezeti fejlesztése keretében a **Várostervezési Főosztály részeként megalakult Tájépítészeti Osztály** feladata a RADÓ DEZSŐ TERV program megvalósulásának koordinálása, a program monitoringja, aktualizálása. Az új osztály az alábbi csoportokban látja el a Fővárosi Önkormányzat fenntartásában lévő zöldinfrastruktúra kezelés feladatait:

1. Zöldinfrastruktúra kezelési csoport
2. Zöldinfrastruktúra fejlesztési csoport
3. Természetvédelmi csoport

A zöld és élhető város alapvető pillére a környezettudatos életvitel, látásmód. A zöldfelületekről, környezetről alkotott ismeretek és az ökológiai összefüggések megértése nélkül nem képzelhető el környezettudatos életmód, ezért a környezeti szemléletformálásnak alapvető feladata az, hogy az emberek számára közérthetővé és világossá tegye, legtöbb életviteli döntéseiknek, fogyasztói szokásaiknak és magatartásuknak környezeti következményei is vannak. A szemléletformálás erősíti a városlakók környezettudatosságát, illetve a partneri kapcsolatok kialakítása révén a bizalmat, az együttműködést. Elősegíti továbbá a zöldfelületek fenntartásában és fejlesztésében érdekelt szereplők környezeti ismeretfejlesztését, környezettudatosság erősítését.

A Fővárosi Önkormányzat feladatának tekinti, hogy a lakosság környezeti szemléletformálásában szerepet vállaljon. Ehhez az alábbi eszközök igénybevételét tervezzük:

1. Dinamikus tájékoztatási és promóciós rendszer kiépítése
2. A „Zöld Budapest” brand komplex tartalmi és formai kitalálása, fejlesztése együttműködésben a Klíma- és Környezetügyi Főosztállyal
3. Zöld Budapest brandhez kapcsolódó lakossági pályázatok rendszerének kidolgozása
4. Egységes, naprakész zöldkataszter létrehozása és üzemeltetése
5. A RADÓ DEZSŐ TERV végrehajtásának monitoringja és az akcióterv felülvizsgálata

A főváros zöldinfrastruktúra hálózatának az akcióterv tervezési időszakára vonatkozó – 2030-ig terjedő – fejlesztési feladatokat **az akcióterületi és tematikus javaslatok fejezet** tartalmazza. A javaslatok között szerepelnek a Fővárosi Önkormányzat közvetlen kompetenciájába tartozó zöldinfrastruktúra fejlesztési célkitűzések, illetve azok az érdekképviseleti feladatok is, melyek megvalósítása bár nem fővárosi kompetencia, de összvárosi érdeknek tekinthető.

A dokumentumban szereplő fejlesztési projektek megvalósítása természetesen a Fővárosi Önkormányzat költségvetési helyzetének, bevételi forrásainak alapján, az éves költségvetési rendeletben kerül meghatározásra, figyelemmel a megvalósításra igénybevehető külső források (pályázati, szponzori támogatások) nagyságára.

Akcióterület neve		Fővárosi kompetenciájú projektek	Érdekképviseleti projekt
AT-I	PESTI VÁROSI PARKOK	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Népliget megújítása ⇒ Margitsziget megújításának folytatása 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Városliget parkterületének megújítása ⇒ Észak-Csepeli városi park kialakítása
AT-II	BUDAI PARKTENGELY	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Gellért-hegy zöldfelületeinek megújítása ⇒ Horváth-kert zöldfelületeinek megújítása ⇒ Vérmező zöldfelületeinek megújítása ⇒ Városmajor zöldfelületeinek megújítása 	
AT-III	DUNA MENTI	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Pesti belvárosi Duna-part komplex közterületi rehabilitációja ⇒ Budai belvárosi Duna-part komplex közterületi rehabilitációja ⇒ Római-part és a Gázgyári Duna-part közparki és természeti rehabilitációja ⇒ Háros-sziget és Hunyadi laktanya ⇒ Ráckevei (Soroksári)-Duna menti területek fejlesztése I. ütem ⇒ Óbudai-sziget rekreációs célú és karakterőrző fejlesztése ⇒ Pünkösdfürdő ökológikus zöldfelület fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Népsziget és Újpesti-öböl rekreációs fejlesztése
AT-IV	VÁROSI KISVÍZFOLYÁS-VÖLGYEK	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Rákos-patak: Felsőrákos-rétek természetvédelmi területek természetvédelmi célú rehabilitációja, természetvédelmi célú kezelése ⇒ Rákos-patak: Városias patak-revitalizáció és zöldsétány kialakítása a Madarász utca – Béke utca közötti szakaszon ⇒ Rákos-patak: Ökoturisztikai és kertészeti szakképzési látogatóközpont létesítése 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Szilas-patak – Zúgó-patak és Naplás-tó közötti szakaszának mederrendezése ⇒ Hosszúréti-patak: Tórendszer felülvizsgálata, közpark és közjóléti erdőfejlesztés ⇒ Rákos-patak: Zuglói zöldsétány és rekreációs központ létesítése

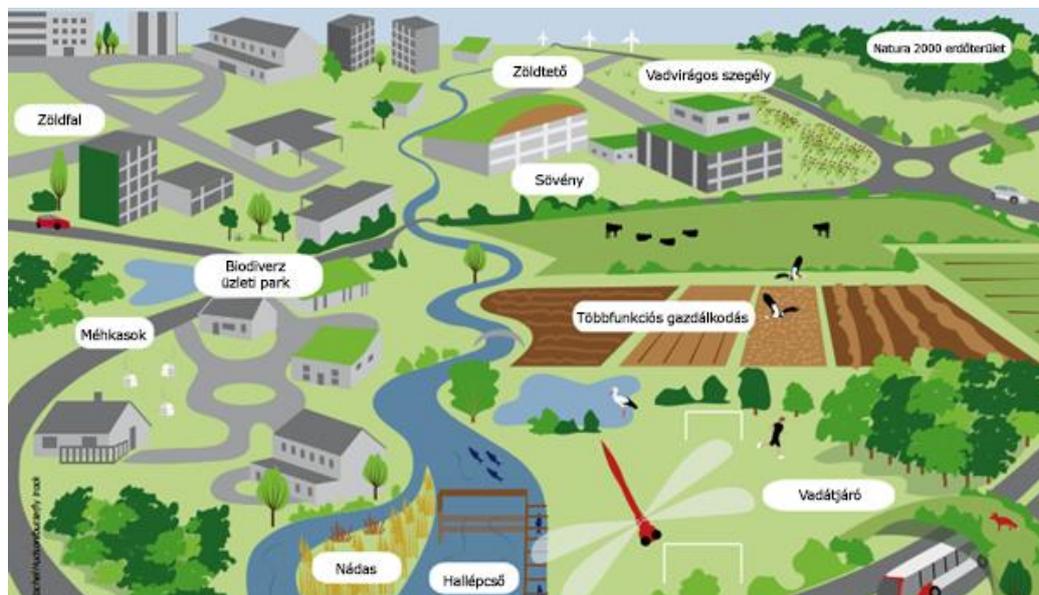
Akcióterület neve		Fővárosi kompetenciájú projektek	Érdekképviseleti projekt
		<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Rákos-patak menti ökoturisztikai folyosó, gyalogos és kerékpáros útvonal kialakítása és patak menti területek rekreációs fejlesztése ⇒ Rákos-patak: Nyilas-tábla területe (Ferihegyi út – Szabadság sugárút közötti szakasz): tó kialakítása, a terület rekreációs fejlesztése 	
AT-V	BELVÁROS	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Városháza park kialakítása ⇒ Blaha Lujza tér rendezése ⇒ Jókai tér komplex megújítása ⇒ Bakáts projekt ⇒ Új közpark kialakítása a Klinikák megállónál 	
AT-VI	ERDŐK	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Terebesi erdő teljes körű megújítása ⇒ Farkaserdő természetvédelmi fejlesztése ⇒ Hármashatár-hegy – „Városi erdők” projekt ⇒ Cinkotai kiserdő természetközeli erdőként való megújítása ⇒ Kiscelli kastély környezetének közösségi célú rehabilitációja 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Pilisi Parkerdő Zrt. erdőfejlesztési projektjei ⇒ Óbuda korábbi bányaterületeinek rekultivációja
AT-VII	TERMÉSZET-KÖZELI TERÜLETEK	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Mocsárosdűlő természetvédelmi célú rehabilitációja ⇒ Tétényi-fennsík természetvédelmi célú rehabilitációja ⇒ Homoktövis természetvédelmi célú rehabilitációja, erdőtervek természetvédelmi szempontú felülvizsgálata ⇒ Kőérberki szikes rét élőhely rehabilitációja ⇒ Merzse-mocsár védett terület kibővítése, természetvédelmi célú fejlesztése ⇒ Ferenc-hegy természetvédelmi célú fejlesztés, zöldfelület növelés 	
AT-VIII	FASOROK, ZÖLDSÁVOK ÉS ZÖLDSÉTÁNYOK	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Egészséges utcák program ⇒ Az Andrássy úti zöldsétány megújítása ⇒ Üllői úti fásítás ⇒ Nagykörút megújítása ⇒ Kossuth Lajos utca – Rákóczi út revitalizációja ⇒ 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Zöldsétány kialakítása Nyugati pályaudvar és Istvántelek között, Külső szilágyi út menti rekreációs fejlesztés
AT-IX	LAKÓTELEPEK	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Flórián téri közpark fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Lakótelepi zöldinfrastruktúra komplex megújítási programok
AT-X	TEMETŐTERÜLETEK	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Budapest emlékerdő, alternatív temető 	

Radó Dezső Terv akcióterületi projektjeinek összefoglalás

1 BEVEZETŐ

A Fővárosi Közgyűlés 1255/2017.(VIII.30.) Főv. Kgy. határozatával fogadta el Budapest Zöldinfrastruktúra koncepcióját, ami részletes helyzetelemzés alapján kijelöli a zöldfelületi rendszer védelmének és fejlesztésének legfontosabb céljait és eszközeit. Budapest Zöldinfrastruktúra koncepciója és Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepciója célkitűzéseivel összhangban a jelen akcióterv (RADÓ DEZSŐ TERV, azaz Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akciótervének) feladata az, hogy a kitűzött célokat figyelembe véve kifejtse a közép- és rövid távon tervezett beavatkozásokat, illetve projekteket, lehetséges finanszírozási forrását, ütemezését, továbbá meghatározza a megvalósítás jogi, pénzügyi, társadalmi (szemléletformálási), tervezési, szervezeti eszközeit, feltételeit.

A Kvt.² 48. § (1) bekezdése alapján a RADÓ DEZSŐ TERV-et tematikus környezetvédelmi tervként kell értelmezni, és így a Kvt. szerint meghatározott viszonyban van a települési környezetvédelmi programmal (ami egy átfogó környezetvédelmi terv). A Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026 c. dokumentumban meghatározott, zöldfelület-gazdálkodással összefüggő feladatokat és a Radó Dezső Terv ehhez kapcsolódó céljait, eszközeit, akcióterületeit a melléklet 4. számú táblázata tartalmazza. A Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akcióterv a Fővárosi Önkormányzat hatályos fejlesztési dokumentumainak (Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció, Integrált Településfejlesztési Stratégia, Integrált Fejlesztési Program) prioritásaival is összhangban fogalmazza meg fenntartási és fejlesztési célokat. A Fővárosi Közgyűlés által 2017-ben jóváhagyott Budapest Zöldfelületi Rendszerének Fejlesztési Koncepciója (Budapest Zöldinfrastruktúra Koncepciója) a hosszú távot meghatározó zöldinfrastruktúra fejlesztési és fenntartási célkitűzéseket foglalja rendszerbe.

Potenciális zöldinfrastruktúra elemek (forrás: EEA)

² 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

1.1. A TERVEZÉSI ÉS TÁRSADALMASÍTÁSI FOLYAMAT

Mivel a zöldinfrastruktúra fejlesztését az adottságokra kell építeni, az első munkafázisban széleskörű adat- és információgyűjtés, elemzés, valamint értékelés történt (lásd: Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója I. kötet). Az adatgyűjtés, a zöldinfrastruktúra-kataszter alapján készült el a létező, illetve a potenciális zöldinfrastruktúra-elemek felmérése. A zöldfelületi rendszer, valamint a zöldhálózat mennyiségi elemzése és értékelése a legkorszerűbb térinformatikai módszerekkel — a nemzetközi módszereket is figyelembe véve — készültek. A minőségi elemzés és értékelés során a zöldhálózat elemeinek kiértékelése rávilágított a hiányosságokra, továbbá kijelölte a lehetséges és szükséges fejlesztési, fenntartási és szabályozási irányokat, illetve területeket.

A helyzetelemzésre építkezve a koncepció hosszú távú céljai kerültek megfogalmazásra (lásd: Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója II. kötet). A célok minden esetben a helyzetelemzés, -értékelés alapján tett megállapítások, következtetések eredményeként születtek, a feltárt problémákra reagálva és az értékekre támaszkodva.

A koncepció célrendszere alapján a jelen akciótervben meghatározásra kerültek a középtávú feladatok és a megvalósítást szolgáló eszközök, illetve feltételek az alábbiak szerint:

- A dokumentum meghatározza azokat az átfogó szempontokat, melyeket – a lehetőségekhez mérten – valamennyi zöldinfrastruktúra-fejlesztés során figyelembe kell venni.
- A dokumentum rögzíti a társadalmi egyeztetés fővárosi önkormányzat beruházások esetén előírt protokollját.
- A területi jellegű beavatkozások a Radó Dezső Terv-ben akcióterületek és projektek formájában kerültek meghatározásra.
- A célok megvalósítást szolgáló egyéb (nem területi jellegű) eszközök jogi, pénzügyi, társadalmi (szemléletformálási), tervezési, fenntartási és szervezeti vonatkozásban kerültek kifejtésre.

A Radó Dezső Terv tervezési folyamata

Az zöldinfrastruktúra hatékony fenntartásához és üzemeltetéséhez elengedhetetlen a lakosság környezeti szemléletformálása is. Minden érintett számára szükséges felhívni a figyelmet a városi „zöld” gazdasági, ökológiai, társadalmi és egészségügyi hasznosságára. A legkisebb közösségektől (társasházak), a szomszédsági (tömb), kerületi, összvárosi szintig lehet és kell tudatosan formálni a látásmódunkat. Be kell mutatni az ökológikus és klímatudatos zöldhálózat-gazdálkodás új szempontrendszerét, annak összefüggéseit a globális klímavédelemmel, a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodással.

1.2. ELŐZMÉNYEK

A Fővárosi Közgyűlés 2017 szeptemberében elfogadta Budapest Zöldinfrastruktúra Koncepcióját, ami tematikus környezetvédelmi tervként, a Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció célkitűzéseinek figyelembevételével, részletes helyzetelemzés alapján kijelöli a zöldfelületi rendszer védelmének és fejlesztésének legfontosabb irányait és eszközeit hosszú távon.

A KONCEPCIÓ JÖVŐKÉPE

Budapest zöld városként a városfejlesztést céltudatosan, a zöldfelületi, táji, természeti értékeket és az itt élők, itt dolgozók, az ide látogatók, azaz minden érintett érdekeit figyelembe véve végzi azért, hogy egészséges, élhető és vonzó települési környezetet teremtsen. A főváros zöldfelületi rendszere és zöldinfrastruktúrája alapvető fontosságú az egészséges környezet és a klímavédelem biztosításának érdekében, illetve nagymértékben befolyásolja a városi környezet életminőségét (ezáltal a lakosok fizikai, szellemi és mentális állapotát), s így a város versenyképességének egyik fő meghatározója.

A KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERE

A zöldinfrastruktúra céljait három horizontális cél, alapelv fogja át, melyek valamennyi cél alapvető szemléletét meghatározzák: élhetőség, fenntarthatóság, esélyegyenlőség. A koncepció célrendszere három pillérré épül, amelyek a célokat a zöldfelületeket érintő beavatkozások jellege szerint különítik el. A zöldinfrastruktúra védelmét, illetve fejlesztését szolgáló célok, valamint a zöldfelület-gazdálkodáshoz kapcsolódó célok alkotják a pilléreket.

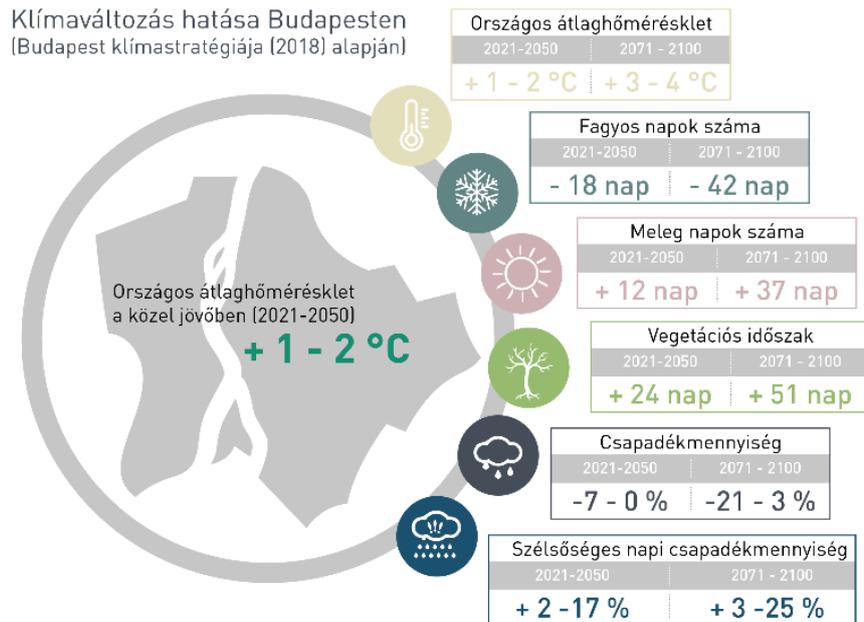
Zöldinfrastruktúra védelme	Zöldinfrastruktúra-fejlesztés	Zöldfelület-gazdálkodás
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zöldfelületek és vízfelületek arányának megőrzése 2. Fák, fasorok védelme, fokozatos megújítása 3. A zöldterületek védelme, elsődleges funkcióinak biztosítása 4. Természeti és természetközeli területek biodiverzitásának megőrzése, növelése 5. Zöldfelületi, természetvédelmi nyilvántartások, monitoring-rendszerek fejlesztése 6. Szemléletformálás, környezeti kultúra javítása 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zöldfelületek és vízfelületek arányának növelése 2. Fásítási program: fasorok, fásított zöldsávok létesítése 3. Kisvízfolyások revitalizációja és zöldhálózati fejlesztése 4. Budapest és az agglomeráció közös zöldinfrastruktúra fejlesztése 5. Barnamezős területek zöldfelületi hasznosítása 6. Környezettudatos csapadékvíz-gazdálkodás a zöldinfrastruktúra fejlesztésénél 7. Zöldterületi ellátottság javítása 8. Zöldterületek minőségi megújítása 9. Zöldinfrastruktúra és zöldfelületi rendszer tervezés fejlesztése 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Meglévő közterületi zöldfelületek fenntartási színvonalának javítása 2. Hatékonyabb igazgatási, szervezeti rendszer létrehozása 3. A helyi közösségek és a fővárosi, illetve kerületi önkormányzatok közötti együttműködés javítása 4. A gazdasági szereplők társadalmi szerepvállalásának javítása a zöldfelületi feladatok terén 5. Tervezési módszerek, folyamatok, technológiák fejlesztése, kutatási eredmények hasznosítása

A koncepció célrendszere

2 HELYZETÉRTÉKELÉS ÖSSZEGZÉSE

Ma, amikor naponta találkozunk a médiában az éghajlatváltozáshoz kapcsolható természeti katasztrófákkal, amikor folyamatosan hallunk a természetes élőhelyek pusztulásáról és a biodiverzitás csökkenéséről, fontos végiggondolnunk mit tehetünk környezetünk természeti kincseinek védelméért, lakóhelyünk fenntartásáért. A 21. század városainak egyik legkomolyabb környezeti kihívását jelenti a városi hősziget-hatás, a szélsőséges időjárási jelenségek gyakoriságának növekedése és kedvezőtlen hatásainak erősödése. A klímaváltozás budapesti hatásait már számos kutatás tárgyalja, amelyeket Budapest klímastratégiája foglal össze.

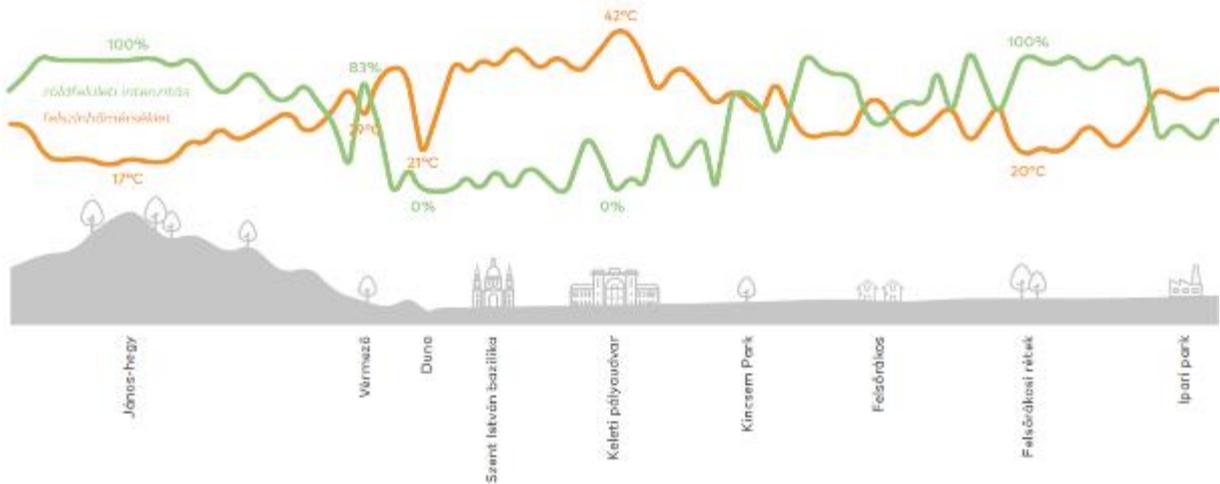

A zöldinfrastruktúra mérsékli az egyre gyakoribbá váló szélsőséges időjárási jelenségek hatását, ezáltal hozzájárul a klímavédelemhez és a hatékony, kiszámítható erőforrás-gazdálkodáshoz. Rekreatív, kikapcsolódási lehetőségeket biztosít, hozzájárul a település lakóinak fizikai és mentális egészségéhez, amely az elmúlt év pandémiás időszakában minden korábbinál hangsúlyosabb szemponttá vált.

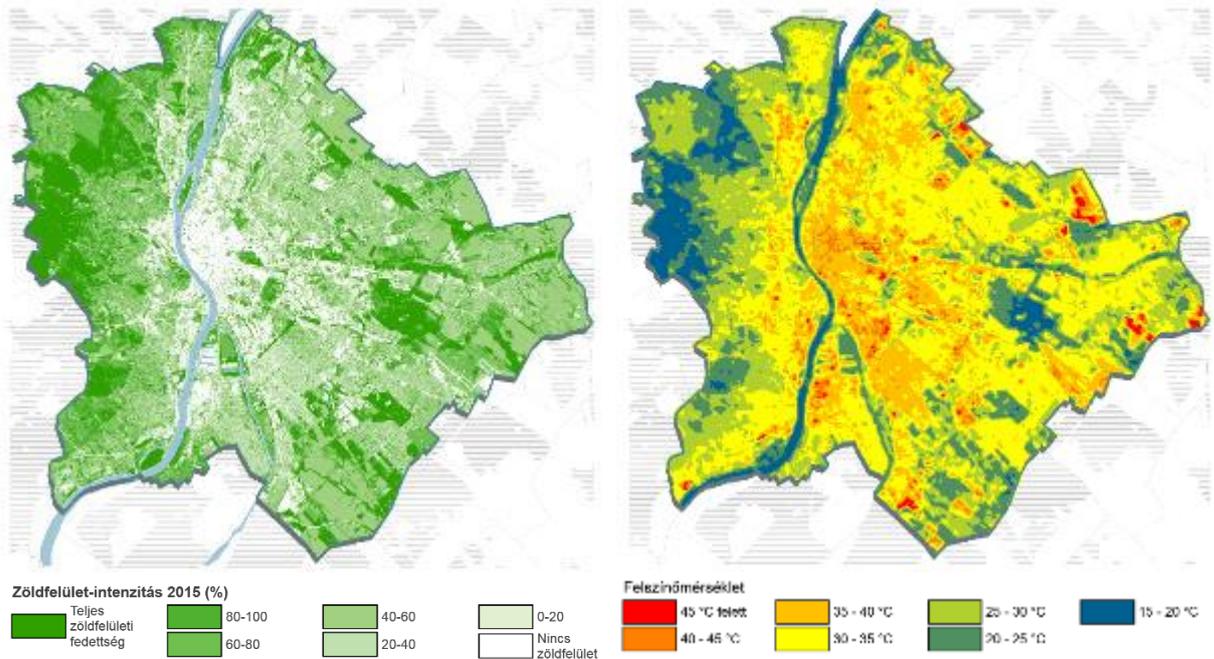

Zöldinfrastruktúra ökoszisztéma szolgáltatásai (Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság útmutatója alapján)

Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiójának helyzetelemzése rávilágít arra, hogy a zöldfelületek jelentős kondicionáló hatással bírnak. Vizsgálatok születtek Budapest zöldfelület-intenzitásról, valamint felszínhőmérsékletéről, melyek között erős kapcsolat figyelhető meg. Jellemzően minél nagyobb egy terület zöldfelület-borítottsága, annál alacsonyabb a felszínhőmérséklete.

Felszínhőmérséklet és zöldfelületi borítottság változása

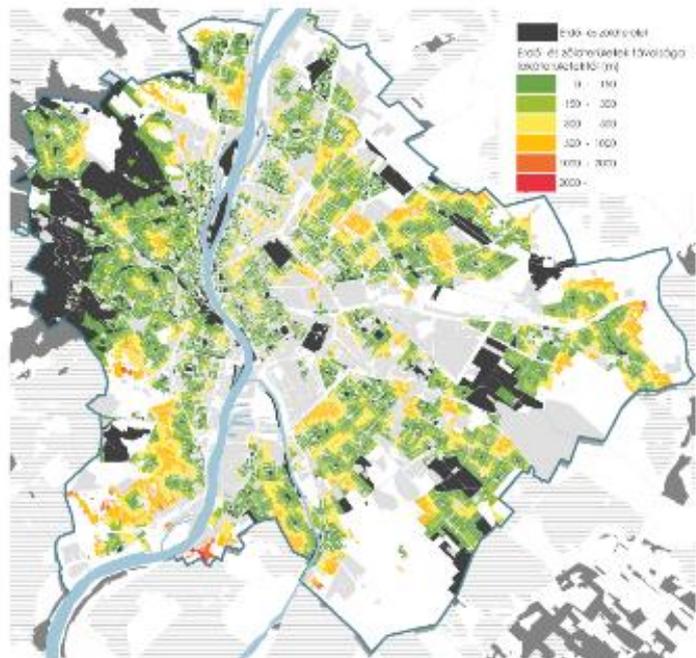

A zöldfelület-intenzitás és a felszínhőmérséklet kapcsolat

A zöldinfrastruktúra fizikai alkotóelemei a zöld és kék területek (zöldfelületek, vízfelületek). Ezek az elemek hálózatot, zöldfelületi rendszert alkotnak, ezáltal jön létre maga a zöldinfrastruktúra, mint szolgáltató rendszer. Budapest zöldinfrastruktúra rendszerének 72%-át a városias, 16%-át a természetközeli és 12%-át a gazdálkodási típusú területek zöldfelületei adják. A városias elemeknek jelentős részét képezik a lakókeretek és az intézménykeretek.

Az egyes zöldfelületi elemek eloszlása nem egyenletes a város területén. Az egészséges környezethez való egyenlőtlen hozzáférés többek közt társadalmi konfliktust és egészségügyi kockázatokat eredményezhet. Egyes belvárosi kerületekben (VI., VII.) 1 m² közpark sem jut egy lakosra, míg a külvárosi kerületekben jellemzően jó a zöldterületi ellátottság, elsősorban a parkerdőknek köszönhetően. Budapesten átlagosan 25 m² parkerdő és csak 6 m² közpark, közkert jut egy lakosra. Jellemző a zöldterületek egyenlőtlen használata is, a kultúrtörténeti értékekkel rendelkező, jól pozícionált parkok folyamatosan túlterheltek, az időszakos nagyrendezvények mindezt tovább fokozzák.

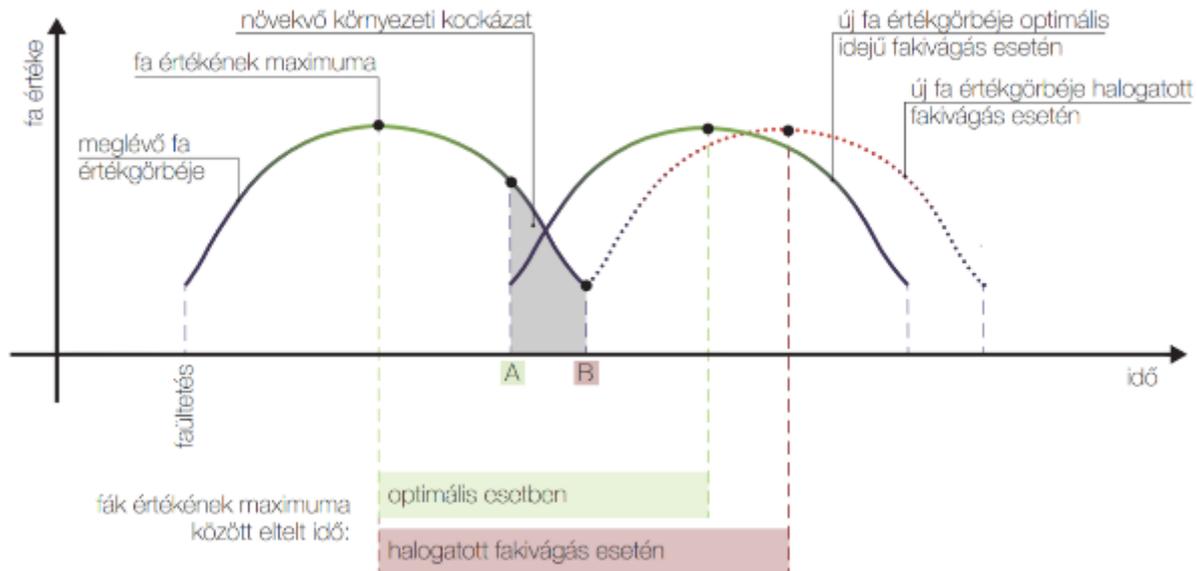

Közös felelősségünk a természeti környezetünk megfelelő fejlesztése, fenntartása a jövő nemzedéke és a mindennapi jólétünk érdekében. Lakókörnyezetünk zöldfelületeiért mindannyian tehetünk, ezért az önkormányzatok fenntartói és zöldfelület-gazdálkodói közfeladatai mellett nagyon fontos az erősödő egyéni és közösségi szerepvállalás. Jelentős hiányosság azonban az egyéni szerepvállalás lehetőségeinek tisztázatlansága, a „Mit tehetek én?” kérdésre a pontos, és a lakosság széles körében is ismert válasz hiánya. Az önkormányzatok részvételen alapuló zöldinfrastruktúra-üzemeltetési és -tervezési gyakorlata még kiforratlan, ennél fogva az állampolgárok és kisközösségek részvételi hajlandósága is gyenge. További erősítésre szorul az önkormányzatok közötti együttműködés, az önkormányzatok ösztönző támogatási rendszere. Megfelelő szakemberekre van szükség az önkormányzatoknál, akik a zöldinfrastruktúra fejlesztését, tervezését és kezelését megalapozottan és szervezeti szinten tudják képviselni. A társadalom környezet- és természetvédelem iránti elkötelezettsége, egészségtudatossága folyamatosan növekszik, ezért a lakosság aktív bevonása, az igények felmérése vagy a fenntartásban való partneri együttműködés alapvető városi érdek, ehhez azonban megfelelő szervezeti és együttműködési rendszer szükséges. A közösség szerepvállalása mellett nagyon fontos a közösség környezettudatosságának erősítése. A megfelelő minőségű zöldinfrastruktúrához a városlakók környezettudatosságának támogatása kiemelt szempont, melyet szemléletformálási kampányokkal az önkormányzat erősíthet. Ezek során a közös célok megvalósítása érdekében, a témával foglalkozó szakmai-, és civil- szervezetekkel való együttműködésre, erőforrásaink összehangolására kell törekedni.

Az európai nagyvárosokban különböző jó példákat látni a zöldfelületek védelmére és fejlesztésére, ezért kiemelten fontos a nemzetközi pályázatokon és a kutatásokban való részvétel és az ehhez kapcsolódó tapasztalatcsere, ismeretbővítés.

A fővárosi önkormányzat által üzemeltetett zöldinfrastruktúra fenntartásának forrásigénye részben a klímaváltozás hatásai, részben a lakosság – a COVID járvány által is felerősített – egyre intenzívebb közterület használata, részben közterületi beruházások által megkövetelt magasabb fenntartási intenzitás miatt fokozatosan növekszik. A zöldterületek növényállományának egészségmegőrző ápolása, az elöregedett fák pótlása, az épített elemek természetes amortizációja, az invazív gyomnövények visszaszorítása, a nem rendeltetésszerű parkhasználat, a közterületi közműterheltség, a közterületek forgalmi és parkolási fejlesztései, intenzív igénybevétele okán a zöldinfrastruktúra színvonalának megőrzéséhez megfelelő finanszírozási háttér szükséges. Indokolt a közparki területeken 10-15 évente átfogó felújítást végezni a fenntartási, felújítási ütemtervhez igazodóan.

A közterületi fák és fasorok esetében egyre jelentősebb feladattá válik a fasorok átfogó megújítása, a mennyiségi pótlás helyett és mellett a minőségi pótlás kérdése, a városi kedvezőtlen termőhelyi adottságok ellensúlyozása a fahelyek és a termőhely minőség (talajállapot, közműmentesség, sérülés elleni védelem, méret, speciális talaj-összetétel, növényi fejlődést támogató rendszerek) javításával. Problémát jelent az is, hogy a közlekedési, közmű- és tűzvédelmi előírások (védőtávolságok, szabványok) mellett a zöldinfrastruktúra fenntartás, a városi növényzet életterének biztosítását szolgáló szakmai követelmények, szabványok érvényesítése még nem kellően hatékony, és a kétszintű önkormányzati rendszer miatt a főváros és kerületek viszonylatában nem egységes.

Fák környezeti hasznának, illetve értékének változása (forrás: Zöldinfrastruktúra füzetek 4.)

A városi környezettel és a fejlődő infrastruktúrával kapcsolatos kedvezőtlen hatások (pl. burkolatok sózása, út- és közműépítések, közlekedés, parkolás által okozott mechanikai sérülések, légszennyezés, intenzív köztérhasználat) miatt városszerte fokozatosan beszűkült a fák élettere, leromlott a fák egészségi állapota, egyre több faegyed pusztul ki. Emellett számolni kell a városi faállomány természetes előregedésével is. A természetes öregedés mellett a klímaváltozás kedvezőtlen folyamatai egyre inkább érzékeltetik hatásaikat, amelyek folyamatosan szűkítik a közterületen alkalmazható, telepíthető növények körét. A klímavészhelyzethez való alkalmazkodás megköveteli az alapvetőnek, evidenciának tekintett fundamentumok átgondolását is:

- a fasorok esetében az egyöntetű, egy rendszertani taxonból álló monokultúrák helyett a rendszertanilag vegyes, biodiverzebb, ezért a változásoknak ellenállóbb, de hasonló habitusú, több fajból álló fasorokra történő fokozatos átállás kérdésköre;
- a biodiverz, madárbarát, méhbarát parkok előtérbe kerülése,
- a vegyszerhasználat, síkosságmentesítéshez használt anyagok átgondolása, és
- a körforgásos gazdálkodás erősítése a fenntartásban és a kezelésben.

A Fővárosi Önkormányzat megkezdte a tulajdonában lévő zöldterületek fa- és parkkataszterének létrehozatalát, amelyet a FŐKERT Nonprofit Zrt. üzemeltet, és amely nyilvánosan is elérhető a „BP Fatár” mobil alkalmazáson, valamint asztali webes alkalmazáson keresztül is. A következő időszak feladata a kataszter kiterjesztése a fővárosi üzemeltetésben lévő zöldinfrastruktúra (közhasználatú rekreációs szabadterek, az összes fasori fa) egészére, valamint a kerületi fa- és parkkataszterek integrálása a közös platformra, partnerségben a kerületi önkormányzatokkal. Mivel jelenleg nem áll rendelkezésre a főváros teljes területére egységes és naprakész zöldvagyonkataszter, a különböző vagyonkezelők eltérő vagy hiányos nyilvántartási rendszerei miatt a zöldfelület-gazdálkodási feladatok nehezen tervezhetőek, a lakosság tájékoztatása pedig nem kielégítő.

Ezzel párhuzamosan folyamatosan növekednek a lakossági elvárások a közszolgáltatással szemben. Ennek egyrészt oka, hogy a városi lakosság rekreációs szabadidős tevékenységét növekvő mértékben a városi rekreációs zöldfelületeken folytatja. A növekvő szabadidős lakossági igénynek (amelyre a pandémiás helyzet is ráerősít) egyre több önkormányzat igyekszik megfelelni a közterületek funkcióinak bővítésével (pl.: új játszótér, új köztéri eszközök), virágosítással, fásítással, a zöldfelületek növelésével. A zöldinfrastruktúra értéke mind a lakosság, mind a város/kerület vezetés szemében felértékelődik. A Fővárosi Önkormányzat a TÉR_KÖZ pályázatai és a Környezetvédelmi Alap működtetése által eddig is sok, eredményes, helyi beruházás valósulhatott meg, mely a kétszintű önkormányzatiságból adódó megosztott tulajdonosi, kezelői rendszer problémáira is mintaértékű megoldást nyújtott.

A hiányos jogi-, pénzügyi-, szervezeti- és tervezérendszer miatt a zöldinfrastruktúra színvonalas üzemeltetéshez és további fejlesztéséhez szükséges forrásbiztosítás nem tud átfogóan jól működő, a használói igényekhez igazodó rendszert létrehozni. Külső anyagi források megszerzésére irányuló programokra és nem anyagi természetű, önkéntességet erősítő, közösségépítő programokra (uniós pályázati, off-set, match-funding, CSR, adományozási, bírságokhoz és pénzbeli megváltáshoz, zöldinfrastruktúra szolgáltatásokhoz és közterülethasználatokhoz, vagyongazdálkodáshoz, önkéntes karbon-lábnyom piachoz köthető, civil bevonási, önkéntesi, kaláka) ugyanúgy szükség van, ahogyan a fenntartásban a fenntarthatóbb, környezettudatosabb, körforgásos gazdálkodásban rejlő költségcsökkentő megoldások bevezetésére is. A pénzügyi források üzemeltetési kerete – a főváros egészének tekintetében – elmarad a szükségestől, amit a zöldfelületi elemek fenntartási színvonalának hiányosságát eredményezi. A zöldinfrastruktúra fenntartásukra és üzemeltetésükre büszke, legjobban működő európai városokban a zöldinfrastruktúra fenntartására és fejlesztésére az összköltségvetés 4-5%-át fordítják. Budapesten ez az érték a költségvetés 1-1,5%-a körül mozog.

A városi lakosság körében egyre nagyobb igény mutatkozik az aktívabb városi szabadidő használatra: városi szolgáltatásokat, városi találkozóhelyeket, közösségépítő programokat, rendezvényeket keresnek, melyek színterei a közterületek, azon belül is leggyakrabban a közparkok. Konfliktusként jelentkezik, hogy a parkokban történő rendezvények lebonyolítása során sérül azok eredeti funkciója, időszakosan nem töltik be rendeltetés szerinti funkciójukat (csendes kikapcsolódás), esetenként zöldfelületeik állapota és élőviláguk károsodik.

3 ÁTFOGÓ CÉLOK

A RADÓ DEZSŐ TERV feladata a Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiójában megfogalmazott célok hosszú távú célkitűzések, középtávon megvalósítandó programokra és projektekre bontása összhangban a Fővárosi Önkormányzat kapcsolódó stratégiáiban meghatározott célokkal és prioritásokkal. A Radó Dezső Terv-ben az alábbiakban bemutatásra kerülő átfogó célokhoz illeszkedően a rövid és középtávú teendők akcióterületi projektekre és középtávú feladatokra bontva kerültek meghatározásra.

Alapvető fontosságú, hogy a RADÓ DEZSŐ TERV által javasolt fejlesztések illeszkedjenek a fővárosi városfejlesztési koncepcióhoz és stratégiához, és ezen túlmenően a kapcsolódó nemzetközi, hazai és települési dokumentumokhoz is (Biodiverzitás Stratégia, Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, Budapesti Klímastratégia stb.). Az ezekkel való szinergiákat a dokumentáció melléklete tartalmazza.

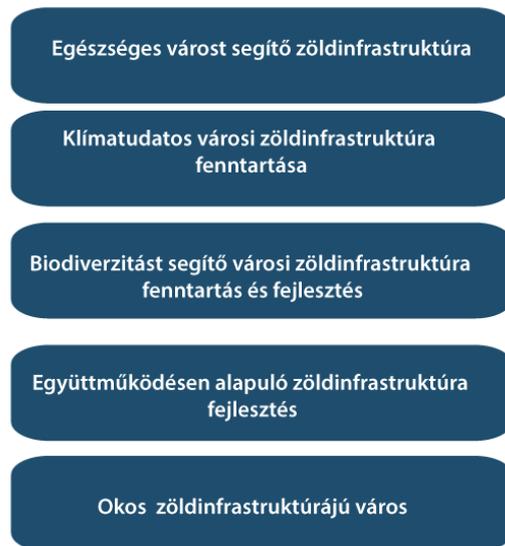
Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiójának és Stratégiájának célrendszere - összefüggések

Budapest Zöldinfrastruktúra Konceptiója célok

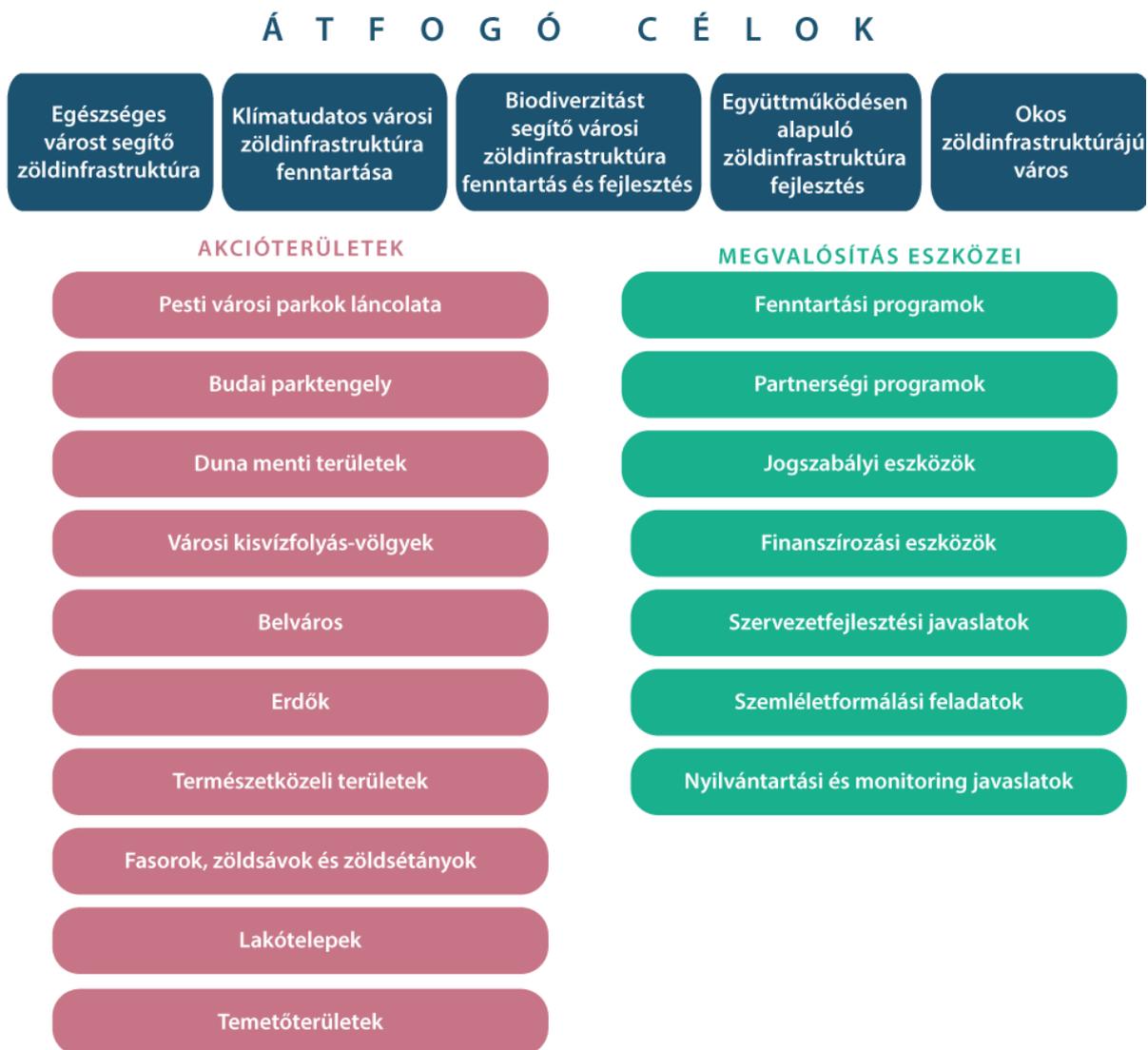
Zöldinfrastruktúra védelem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zöldfelületek és vízfelületek arányának megőrzése 2. Fák, fasorok védelme, fokozatos megújítása 3. A zöldterületek védelme, elsődleges funkcióinak biztosítása 4. Természeti és természetközeli területek biodiverzitásának megőrzése, növelése 5. Zöldfelületi, természetvédelmi nyilvántartások, monitoring-rendszerek fejlesztése 6. Szemléletformálás, környezeti kultúra javítása
Zöldinfrastruktúra fejlesztés	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zöldfelületek és vízfelületek arányának növelése 2. Fásítási program: fasorok, fásított zóldsávok létesítése 3. Kisvízfolyások revitalizációja és zöldhálózati fejlesztése 4. Budapest és az agglomeráció közös zöldinfrastruktúra fejlesztése 5. Barnamezős területek zöldfelületi hasznosítása 6. Környezettudatos csapadékvíz-gazdálkodás a zöldinfrastruktúra fejlesztésénél 7. Zöldterületi ellátottság javítása 8. Zöldterületek minőségi megújítása 9. Zöldinfrastruktúra és zöldfelületi rendszer tervezés fejlesztése
Zöldfelület-gazdálkodás	<ol style="list-style-type: none"> 1. Meglévő közterületi zöldfelületek fenntartási színvonalának javítása 2. Hatékonyabb igazgatási, szervezeti rendszer létrehozása 3. A helyi közösségek és a fővárosi, illetve kerületi önkormányzatok közötti együttműködés javítása 4. A gazdasági szereplők társadalmi szerepvállalásának javítása a zöldfelületi feladatok terén 5. Tervezési módszerek, folyamatok, technológiák fejlesztése, kutatási eredmények hasznosítása

ZIFFA átfogó céljai

Az **akcióterv átfogó céljai olyan vezérelvként szolgálnak** a programok és a projektek kidolgozása során, melyekre valamennyi zöldinfrastruktúrát érintő beavatkozás során a Főváros Önkormányzat kiemelt figyelmet fordít és a zöldhálózat fejlesztésben, -fenntartásban érdekelt egyéb szereplőktől is lehetőségei szerint elvárja ezek figyelembevételét. Valamennyi zöldinfrastruktúra feladat során az átfogó célok szellemében, a céloknál megfogalmazott prioritások – a helyi adottságokhoz és lehetőségekhez illeszkedő – figyelembevételével szükséges fenntartási, fejlesztési feladatokat is elvégezni.

A következő ábra bemutatja a stratégia célrendszerét:

A Radó Dezső Terv célrendszere

A következőkben az egyes átfogó célok részletes ismertetésére, a célokhoz tartozó prioritások, illetve a célokhoz rendelt indikátorok, feladatok és célértékek bemutatására kerül sor.

3.1 EGÉSZSÉGES VÁROST SEGÍTŐ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA

Az egészséges és élhető város megteremtéséhez alapvető fontosságú a megfelelő mennyiségű és minőségű városi zöld-, illetve vízfelület. Ezen belül kiemelten fontosak azok a zöldfelületek, amelyek közhasználat számára megnyitottak, minden lakos bármikor használatba veheti azokat. A közhasználatú zöldfelületek, vagyis a közparkok, közkertek, parkerdők az ökoszisztéma-szolgáltatásokon³ túl a lakosság rekreációját segítik, erőteljesen hozzájárulnak a testi és lelki felüdüléshez.

Nehru part, IX. kerület

A meglévő zöld- és erdőterületeket a természeti és épített környezet megőrzendő értékeként kell kezelni, ezért elsődleges funkcióinak, ökoszisztéma- szolgáltatásainak és kultúrtörténeti értékeinek megőrzése és fejlesztése a legfontosabb feladat a zöldhálózat kapcsán. A meglévő közparkokat, erdőket érintő, tervezett fejlesztéseket úgy kell alakítani, formálni, hogy a parkokat és erdőterületek elsődleges funkciói (testi és lelki pihenés, rekreáció) és értékei ne sérüljenek, sőt lehetőség szerint javuljanak.

A zöldinfrastruktúra meglévő elemeinek megőrzését megfelelő fenntartással kell biztosítani. A forráshiányos zöldfelület-gazdálkodás esetén az optimális fenntartási munkák elvégzésére és az ütemezett megújításra nincs lehetőség. A közparkok kezelésében éveken át tartó alulfinanszírozottság visszafordíthatatlan károkat okoz azok minőségében, ezért a fajlagos támogatási forrásokat a technológiai

Kapcsolódó fejezetek:

- ▶ 5.1. Pesti városi parkok láncolata akcióterület
- ▶ 5.2. Budai parktengely akcióterület
- ▶ 5.6. Erdők akcióterület
- ▶ 4.4. Finanszírozási eszközök

³ A biológiailag aktív felületek fizikai és fiziológiai folyamatokkal szabályozott működése során létrejövő, a társadalom és az egyén számára kedvező folyamatok, szolgáltatások összessége. Négy fő kör különböztethető meg: 1.) ellátó szolgáltatás, ami az élethez szükséges javak szolgáltatása (élelmiszerek, víz, fa, stb.); 2.) szabályozó szolgáltatások, melyek az éghajlati elemeket, pl. a csapadékennyiséget, a felszíni hőmérsékletet befolyásolják, vagy a hulladék felhalmozódást, ill. lebontást szabályozzák; 3.) kulturális szolgáltatás, amely a lelki jóléthez járul hozzá, többek között a testi-lelki rekreáció révén; 4.) támogató szolgáltatások, melyek biztosítják a talajképződést, a fotoszintézist és a tápanyagok körforgását, s amelyek mindezek révén hozzájárulnak a természettséghez. (Európai Unió, 2009)

optimumhoz közelíteni kell, illetve a folyamatos zöldfelület-gazdálkodáshoz szükséges pénzügyi alapokat biztosítani kell. Ezzel párhuzamosan a zöldhálózat egészére kiterjedő, rendszerszerű fenntartási, karbantartási és felújítási feladatokat zöldhálózat-fenntartási ütemtervben szükséges rögzíteni és ennek megfelelően megvalósítani.

A közparkok, erdőterületek védelmét a használat megfelelő szabályozásával is biztosítani szükséges. Míg egyes zöldhálózati elemek túlterheltek, más zöldfelületek felhasználói potenciáljukhoz képest alulhasznosítottak tekinthetők. Az egyes zöldfelületek terheltségét figyelembe véve kell meghatározni a fejlesztéseket, illetve szabályozni a közterület-használatot. Az alulhasznosított területek esetében az elérhetőség javításával, zöldhálózat parki infrastruktúrájának javításával és kommunikációval kell vonzóbbá tenni a lakosság számára.

A meglévő zöldhálózati elemek minőségi fejlesztésén túlmenően javítani kell zöldterületi ellátottságot új parkok, parkerdők létesítésével. A főváros zöldterületekkel való ellátottsága mindössze 6 m²/fő (közpark, közkert, városi park), ami elmarad az Európai Bizottság technikai riportjában⁴ szereplő ajánlástól (9 m²/fő érték 15 perces gyaloglási távossággal). Az ellátatlan körzetekben, a zöldfelület-hiányos belvárosban új, közcélú zöldterületeket (városi park, közpark, közkert, fásított tér, zöldsétány) kell kialakítani. A 6 m²/fő értékről a 9 m²/fő zöldterületi értékre való módosulás több mint 500 ha (öt városligetnyi) zöldterület létrehozását jelentené. Ez ambiciózus cél, amelyet hosszú távon lehet elérni, de már középtávon el kell kezdeni a megvalósítását. A zöldterület-fejlesztések potenciális célterületei lehetnek a városszövetbe ékelődő barnamezős területek, felhagyott és rekultivált bányák, parkerdők, szántók, a beépítetlen foghíjtelkek (akár csak ideiglenes jelleggel is), illetve a vízfolyásokat, vasúti területeket övező használaton kívüli területek. A lineáris elemek fejlesztése lehetővé teszi az egyes zöldfelületi elemek hálózatba szervezését is. A 2030-ig tartó tervezési időszakban a 7 m²/fő zöldterületi érték elérését tűzzük célul.

A várost nemcsak az emberek, de a telepített növények számára is élhetőbbé kell tenni. A zöld infrastrukturális fejlesztések során nem csupán növelni szükséges a zöldfelületeket, de az egyes növények ökológiai igényének megfelelő zöldfelület, felszín alatt gyökérnövekedési zóna biztosításával kell segíteni a növényzet számára szükséges életteret, ezzel segítve őket, hogy gyorsabb növekedéssel, egészségesebb lombozattal jobb minőségű zöldinfrastruktúra szolgáltatást nyújtsanak.

A növényzet háborítatlan életterének biztosítása érdekében – a zöldfelület tulajdonosi, kezelői, üzemeltetői jogok érvényesítésével – gondoskodni szükséges, hogy a közterületi zöldinfrastruktúra elemeket a közműfejlesztések ne károsítsák.

► 4.1. Fenntartási javaslatok

► 4.3.3. Zöldterületek közterület-használatának szabályozására vonatkozó javaslatok

► 5.8. Fasorok, zöldsávok és zöldsétányok

⁴ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/measuring-accessibility-urban-green-areas-comparison-green-esm-other-datasets-four-european-cities>

A sűrűn beépített historikus városszövetben korlátozott arányban áll rendelkezésre zöldfelülettel borított közterület. A városklíma negatív hatásaival terhelt és zöldfelülettel kevésbé ellátott belső zóna zöldinfrastruktúra fejlesztése minden négyzetméteren kiemelten fontos. A jelenlegi zöldfelületek megőrzése kiemelt feladat. A klímaadaptációs szempontból is hatékony közterület-megújításokon túl a magánterületi zöldfelület-fejlesztések alternatív megoldásai kaphatnak hangsúlyt. Megfelelő fejlesztéssel, ösztönzéssel, támogatással, szemléletformálással a társasházi belső udvarok, a zöldtetők és zöldhomlokzatok kiemelkedő kondicionáló szerephez jutnak.

► 5.5. *Belváros akcióterület*

A közparkok, parkerdők megújítását, új zöld- és erdőterületek létesítését átfogó koncepció mentén kell megvalósítani. Kiemelten fontos, hogy a városi parkok fejlesztése ne ad hoc beruházások keretében történjen, hanem átfogó koncepció részeként. Még ha átfogó rekonstrukcióra nincs is lehetőség, a kisebb beavatkozásokat is a távlati fejlesztésekhez érdemes igazítani. A zöldfelületeket érintő beruházások és az egyéb zöldfelület-gazdálkodási feladatok hatékonyabb koordinálása érdekében javasolt az ágazat szervezeti hátterét, és az egyes szereplők (állam, főváros, kerületek) közötti együttműködést is fejleszteni. A jelen dokumentumban szerelő általános elvek érvényesülését, az átfogó célok adott terület adottságaihoz igazodó ütemezett megvalósítását a kiemelt nagyparkoknál a stratégiai tervek segítik, amelyek feltárják a problémákat, megvizsgálják a parkhasználók szokásait, becsatornázzák a lakossági és civil javaslatokat.

► 5.1. *Pesti városi parkok láncolata akcióterület*

► 4.2. *Szervezetfejlesztési, partnerségi feladatok*

Vonzó városi szabad terek érdekében nemcsak a tulajdonosi jogokat gyakorló önkormányzatokat terheli feladat, hanem minden városlakó (park- és erdőlátogató) felelőssége, hogy milyenek ezek a zöldfelületeink. A vandalizmus és az egyéb nem rendeltetésszerű használatok (pl. szemetelés, illegális hulladék lerakás) jelentős üzemeltetési többletköltséget okoznak a zöldfelület-gazdálkodásban. Ugyancsak jelentős költséget jelent a közterületi szemeteskosarak ürítésének, a hulladékok kezelésének költségei. Ennélfogva kiemelten fontos a használók tulajdonosi tudatának erősítése – hiszen a közterületek közös tulajdonukat jelentik – és ezáltal a környezeti kultúra javítása. Szemléletmód-váltásra ugyanakkor nem csak parkhasználók részéről van szükség, hanem a tervezők, zöldfelületfenntartók, -gazdálkodók részéről is. A változó természeti, társadalmi, gazdasági viszonyokhoz alkalmazkodó zöldfelület-gazdálkodás megvalósításához a környezet változásainak figyelemmel kísérése, valamint az új tudományos, technológiai eredmények alkalmazása szükséges.

► 4.6. *Szemléletformálási feladatok*

Prioritások:

- A. A zöldinfrastruktúra elemeinek védelme (növényzet, berendezések)
- B. A zöldterületek színvonalőrző fenntartása, fejlesztése
- C. A faállomány értékőrző ápolása, ütemezett felújítása
- D. Hálózatoság, hozzáférhetőség erősítése a zöldhálózati területek között
- E. Tulajdonosi szemlélet erősítése, környezeti szemléletformálás
- F. Alulhasznosított, használaton kívüli barnamezős területek fejlesztése

INDIKÁTOR NEVE	MÉRTÉK- EGYSÉG	ADATFORRÁS	BÁZISÉV	BÁZISÉRTÉK	CÉLÉV	CÉLÉRTÉK
Fővárosi fenntartásban lévő közparkok fajlagos pénzügyi ráfordítása	Ft/m ² /év	FŐKERT	2018	500	2024	800
Egy főre jutó zöldterületi ellátottság	m ² /fő	BFVT	2019	6	2030	7
Zöldterülettel ellátatlan lakóterületen élők aránya ⁵	%	BFVT	2019	50	2030	35%
Közösségi kertnek, közparki hasznosításnak átadott barnamezős terület nagysága (akár átmeneti jelleggel)	m ²	BFVT	2019	0	2030	

⁵ Mindennapos, néhány órás rekreáció szempontjából ellátatlan lakóterületnek minősülnek azok a lakóterületek, amelyektől több mint 300 méteres távolságra található közpark, közkert.

3.2 KLÍMATUDATOS VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS

A klímatudatos város megteremtése szorosan összefügg a városi zöldinfrastruktúra védelmével és fejlesztésével, ugyanis az a klímaváltozáshoz való adaptáció és részben a mitigáció számára is az egyik legfontosabb eszközrendszert jelenti. Nem véletlen, hogy a legélhetőbb európai városok rangsorában jellemzően a zöldfelületekben gazdag városok érnek el előkelő helyet. A klímaváltozás környezeti és egészségügyi kihívást jelentő hatásai a nagyvárosokban már most is tapasztalhatóak: az általános felmelegedés mellett egyre gyakoribbak a szélsőséges időjárási események, amelyeknek katasztrófavédelmi (árvíz-, szél- és viharvédelemi) következményei és élettani hatásai vannak (a hőhullámos, kánikulai napokon jelentősen megnövekszik a halálesetek száma). Hőségperiódusok régebben is voltak, ugyanakkor az utóbbi két évtizedben rendszeressé vált az előfordulásuk. A klímaváltozás kedvezőtlen hatásait tovább súlyosbítja a városok sajátos klimatikus, településökológiai viszonyai (pl. városi hősziget-hatás, megváltozott átszellőzési viszonyok, azaz szélcsatornák és szélcsendes helyek, biológiailag inaktív felületek). A klímatudatos zöldinfrastruktúrájú város kialakításának egyik fő stratégiai eleme a város felmelegedésének csökkentése, a városi hősziget-hatás mérséklése, a klímaváltozás hatásaihoz alkalmazkodó zöldinfrastruktúra üzemeltetés.

A városi hősziget-hatás mérséklése, a városklíma javítása szempontjából kiemelt feladat a zöldfelületek és más biológiailag aktív felületek (pl. zöldtetők, vízfelületek) arányának növelése, a zöldfelületekkel való takarékos gazdálkodás. A cél érdekében a zöldmezős fejlesztéseket a barnamezős területekre kell átirányítani. Mindehhez hatékony jogszabályi eszközöket kell teremteni, így például a településrendezési eszközökhöz kapcsolódó biológiai aktivitás szabályozását is indokolt megreformálni. A zöldmezős fejlesztéseken túl a legnagyobb zöldfelületi veszteséget az elmúlt 30 évben a kertvárosi magánterületi zöldfelületek szenvedték el. Itt a településrendezési eszközökkel és a fás rendeletekkel, valamint ezen rendeletek megfelelő érvényesítésével, továbbá a lakossági szemléletformáló programokkal és támogatási formákkal (gyümölcsöző kertváros) lehet ezt a trendet megfordítani.

► 4.3.2. *Településrendezési eszközökre vonatkozó javaslatok*

Nagy léptékű, város szintű feladat az átszellőzés javítása térségi és helyi szinten. A kompakt zöldterületi elemek mellett az összekötő lineáris zöldhálózati elemek ökológiai és klimatikus kapacitásának megtartása és javítása az átszellőzés hatékonyságának kulcsa. Ennek érdekében meg kell őrizni és fejleszteni kell a külső kerületeket tagoló, a városba ékszerűen, zöldfolyosó formájában benyúló zöldfelületeket, a rekreációs célú szabadtereket, a zöldsávok, zöldterületek és erdők, valamint a vízfolyások és mezőgazdasági területek rendszerét. A főbb átszellőző folyosókban – Duna-völgy, Duna menti folyosó, Aranyhegyi-, Hosszúréti-patak és Ördögárok völgye, Szilas-, Rákos és Gyál-patak – a zöldfelületi intenzitás javítása ligetes fásítással, többszintes növényállomány telepítésével, valamint út- és térfásítással valósítható meg.

A várostérséggel is általában kapcsolatot tartó zöldfolyosók összekapcsolhatják a város belső zöldfelületeit, a városi szövetbe ékelődő zöldterületeket (közparkok, közkertek), a lakótelepek zöldfelületeit, valamint az intézményi kertek, különösen a temetők területeit. Mindezek együtt alkotják a város zöldfelületi rendszerét, ami olyan érték, melynek megőrzése kiemelt feladat.

Budapest klimatikus adottságai miatt a jó minőségű zöldfelület fenntartásához és a városi klíma kondicionálásához szükség van a természetes csapadékvíz minél nagyobb mértékű helyben tartására, hasznosítására. Az utóbbi években a szélsőséges klímajelenségek egyre gyakoribbak. A hirtelen lezúduló záporok csapadékvíz-hozamát a vízvezető rendszer nem tudja elvezetni és a befogadókön is rendszeresen problémát jelent (pl. szennyvíztisztítók, kisvízfolyások).. A csapadékvízzel való tudatos, fenntartható és rendszerszerű gazdálkodás, azaz a kék-infrastruktúra hálózatok kialakítása és azok illesztése a zöldinfrastruktúra elemekhez jelentheti a megoldást erre a klimatikus kihívásra. A csapadékvíz helyben kezelő rendszerek kiépítésére a zöldterületek is alkalmasak, kisebb nagyobb esőkertek, víztározók, multifunkcionális esővízkezelő terek létesítésével, illetve a csapadékok megfelelő kormányzását biztosító kapcsolódó mérnöki létesítményekkel. Ezzel összhangban a vízáteresztő burkolatok nagyságát növelni szükséges, az extrém esőzések vízvezetési problémáira újszerű műszaki megoldásokat kell bevezetni a „vízérzékeny tervezés” szempontrendszer szerint.

A színvonalas zöldfelületek fenntartásához – a klímaváltozás hatásai miatt is – elengedhetetlen az öntözés biztosítása. Meg kell vizsgálni, hogy ívóvízhasználat helyett talajvíz, esővíz használatával megvalósítható-e természeti és anyagi erőforrások takarékosabb felhasználása (fúrt kutak létesítés, vízfelhasználás szabályozása az időjárás figyelembevételével).

- ▶ 5.2. *Budai parktengely akcióterület*
- ▶ 5.3. *Duna menti területek akcióterület*
- ▶ 5.4. *Városi kisvízfolyás-völgyek akcióterület*
- ▶ 5.6. *Erdők akcióterület*
- ▶ 5.7. *Természetközeli területek akcióterület*

- ▶ 5.1. *Pesti városi parkok láncolata akcióterület*
- ▶ 5.5. *Belváros akcióterület*
- ▶ 5.8. *Lakótelepek tematikus akcióterület*
- ▶ 5.9. *Temetőterületek akcióterület*

- ▶ 5.7. *Fasorok, zöldsávok és zöldsétányok akcióterület*

Az építési szabályozásban, engedélyezési eljárásokban, vízellátás díjszámításban olyan ösztönzőket kell beépíteni, amelyek a felújítások és új beruházások esetén az esővíz helyben kezelését és hasznosítását támogatják (pl. csatornadíj csökkentésének lehetősége).

Prioritások:

- A. Városi faállomány védelme és növelése
- B. Zöldfelületi borítottság növelése
- C. Vízérzékeny tervezés módszereinek alkalmazása
- D. Magánterületi zöldfelületek növelésének ösztönzése

INDIKÁTOR NEVE	MÉRTÉK- EGYSÉG	ADAT- FORRÁS	BÁZISÉV	BÁZIS- ÉRTÉK	CÉLÉV	CÉLÉR- TÉK
Településszerkezeti tervben meghatározott beépítésre szánt terület nagysága	ha	TSZT	2019	31 241	2030	↓
Júniusi átlagos felszín-hőmérséklet alapú hősziget-intenzitási érték délelőtti időpontra ¹	°C	BFVT	2017	2,7	2030	↓
Zöldfelület-intenzitás változása a főváros egész területén	%	BFVT	2015	~50	2030	↑
Kiemelt fasorok megújítására fordított források	millió Ft	FŐKERT	2018	396	2030	500
A településközi (Bp. és agglomeráció) beépítésre nem szánt zöldövezet hossza	km	BFVT	2020	~40	2030	~40
Vízátteresztő burkolatok aránya a FŐKERT által kezelt területeken	%	FŐKERT	2020		2030	90
Létrehozott esőkertek száma	db	FŐKERT	2020	0	2030	10
Talajvízkutas öntözőhálózatok nagysága a FŐKERT által kezelt területeken	m2	FŐKERT	2020	0	2030	20 000

¹ Az indikátor módszertanát a Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció éves monitoringja tartalmazza

¹ Az indikátor módszertanát a Budapest környezeti állapotértékelése tartalmazza

3.3 BIODIVERZITÁS NÖVELÉSÉT SEGÍTŐ VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS ÉS FEJLESZTÉS

Budapesten a városi növény és állatvilág számára változatos és jó minőségű élőhelyek állnak rendelkezésre. Az élőhelyek a nagyvárosi terjeszkedés ellenére is fajgazdagok maradtak, biodiverzitásuk – több európai nagyváros viszonylatában is – magas, továbbá több, ritkán előforduló, őshonos fajt rejtenek magukban sok esetben többszintű védettség alá tartoznak. Ezek a védett élőhelyek védettségük ellenére ki vannak téve a károsításoknak, természetvédelmi kezelési intenzitásuk elmarad az optimálistól, továbbá az ökológiai kapcsolatok sem megfelelőek sok esetben. A városlakók közül sokan ismerik, értékelik és élvezik a sokszínű városi élőhelyek adta rekreációs értékeket, részt vesznek azok megőrzésében és fejlesztésében. A fővárosi zöldinfrastruktúra mennyiségi megőrzésén túl az élőhelyek, ökoszisztémák fajgazdagságának, biodiverzitásának megőrzése, erősítése így elsőrendű fontosságú.

A fővárosnak törekednie kell a város biodiverzitásának fenntartására, fejlesztésére. Cél a minél gazdagabb faji diverzitás megteremtése, az öfenntartó, stabilabb városi élőhelyek elősegítése, a természetkímélő fenntartás alkalmazása: természetkímélő technológia, vegyszerhasználat korlátozása, alternatív megoldások ajánlása.

Merzse-mocsár (fotó: Bajor Zoltán)

A védett természeti területek kezelése, fejlesztése érdekében indokolt fővárosnak megalkotnia a biodiverzitás stratégiáját, amely magába foglalja a természeti területek jelenlegi állapotának és az állapotra ható tényezőknek a felmérését, a biodiverzitás megőrzéséhez, illetve fokozásához szükséges eszközöket, intézkedéseket és azok prioritizálását.

A biodiverz város stratégiai cél megvalósítása mind a nemzetközi, országos, mind a helyi szinten védett, valamint a természetvédelmi szempontból jelentős természeti értékek és területek megőrzésének

- ▶ 5.4. Városi kisvízfolyás-völgyek akcióterület
- ▶ 5.6. Erdők akcióterület
- ▶ 5.7. Természetközeli területek akcióterület

- ▶ 5.6. Erdők akcióterület
- ▶ 5.7. Természetközeli területek akcióterület

biztosításán alapul. A főváros számára az utóbbiak kiemelt jelentőségűek, kezelésük a települési zöldfelület-gazdálkodás egyik speciális feladata. Az érintett területeken fontos a felmerülő rekreációs igények, a természetvédelmi bemutatás és a természeti értékek megőrzésének összeegyeztetése az élőhely ökológiai terhelhetőségén alapulva.

A magterületek már természetvédelmi oltalom alatt álló területek, amelyek hosszú távú megőrzése a természetvédelem intézményrendszere és a területek hálózata által biztosított.

A védett területek közvetlen környezete a pufferterület, amely átmeneti zónát alkot a védett terület és az egyéb területhasználatok között. Megőrzésük és funkcióik, hasznosításuk szabályozása fontos. Emellett növelni kell ezen területek zöldfelületi intenzitását, és a megengedett használatot, építési tevékenységeket a természetvédelmi célokkal összhangban szabad szabályozni.

A városi ökológiai folyosó a magterületek közötti átjárhatóságot biztosító zöld-, illetve kékinfrastruktúra elem. Az ún. lépőkő területek közti zöldfelületi, ökológiai kapcsolat biztosításában játszik szerepet. A lépőkő területek egymáshoz közel elhelyezkedő, ökológiai jelentőségű szigetszerű zöldfelületek, amelyek megőrzése kiemelkedően fontos. A területek közötti kapcsolatokat meg kell teremteni, ezenkívül szükség van a hálózat összekötő elemeinek a fejlesztésére, hogy a területek összefüggő városi ökológiai folyosót alkossanak.

A meglévő védett területek mellett számos olyan természeti, ökológiai értéket képviselő terület található, amelyek jelenleg nem élveznek védettséget, de megőrzésük a város biodiverzitása szempontjából különösen fontos. Szükséges az értékes természeti területek védelem alá helyezése.

A városi ökológiai hálózat fejlesztésében kiemelt hangsúlyt kell, hogy kapjanak a jelentősen átalakított, degradált élőhelyek, az ún. rehabilitációs területek. Az alacsony diverzitású, leromlott állapotú területek, pl. barnamezős területek kármentesítésével változatos, ökológiai és rekreációs szempontból is értékes területek jöhetnek létre.

Kiemelten fontos a biodiverzitás monitoringja is. A monitoring-eljárás folyamatához, a vizsgálandó fajok, mintaterületek kiválasztásához először ki kell dolgozni egy megfelelő módszertant, a biodiverzitás stratégia keretén belül, ezután meg kell határozni a biodiverzitás indikátorait. A faji és élőhelyi diverzitás változásának követése a városi élőhelyeken a szakemberek (különösen az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat) és a lakosok együttműködésében, a főváros koordinációjában valósulhat meg sikeresen.

Cél a városi biodiverzitással, városi élőhely-védelemmel kapcsolatos bevonási/érzékenyítő/környezeti nevelési programok indítása. Nagy

► 4.3.2. Településrendezési eszközökre vonatkozó javaslatok

► 5.6. Erdők akcióterület

► 5.4. Városi kisvízfolyás-völgyek akcióterület

► 5.8. Fasorok, zöldsétányok tematikus projekt

► 5.6. Erdők akcióterület

► 5.3. Duna menti akcióterület barnamezős projektjei

► 4.7. Nyilvántartási és monitoring javaslatok

► 4.6. Szemléletformálási feladatok

hangsúlyt kell helyezni a szemléletformálásra a természetvédelmi területek, parkok, fasorok fenntartása és fejlesztése tekintetében.

A védett természeti területeken kívül is törekednie kell a fővárosnak a város biodiverzitásának fenntartására, fejlesztésére a zöldfelületeken. Cél a minél gazdagabb faji diverzitás megteremtése, az önfenntartó, stabilabb városi ökoszisztémák elősegítése. A biodiverzitás növelés során a növényzet változatossága mellett elő kell segíteni az állatvilág (madarak, rovarok) változatosságának növekedését számukra vonzó élettér létesítésével. Változatos városszerkezet kialakítása szükséges (parkok, zöldfolyosók), mely hozzájárul a hálózati diverzitáshoz. Ezen túlmenően a zöldfelület üzemeltetésénél is szemléletváltás szükséges:

- természetkímélő technológiák,
- extenzív „vadvirágos” gyepgazdálkodás, virágos rétek létesítése
- madár és rovarbarát faállomány kezelés,
- növényi hulladék komposztálása, aprítékolása, talajtakarás
- növényvédelmi vegyszerhasználat korlátozása

A főváros közigazgatási területén lévő mezőgazdasági területeken is ösztönözni szükséges az ökológikus gazdálkodási formákat, ezek között is kiemelten az intenzív szántóföldi gazdálkodás helyett extenzív gyepgazdálkodási (állattartási), ökológikus mezőgazdálkodási formák terjedését.

Prioritások:

- A. Meglévő védett területek megőrzése, biodiverzitásuk fokozása
- B. Védett területek integrálása a zöldinfrastruktúra hálózatba
- C. Védett területek bővítése
- D. Ökológikus zöldfelületgazdálkodás elterjesztése a városi zöldhálózat kezelésében
- E. Extenzív és ökológikus városi mezőgazdasági területek fejlesztése

INDIKÁTOR NEVE	MÉRTÉKE GYSÉG	ADAT- FORRÁS	BÁZISÉV	BÁZISÉRT ÉK	CÉLÉ V	CÉLÉRTÉ K
Helyi jelentőségű védett természetvédelmi területek nagysága	Ha	BFVT	2019	861	2026	1200
Helyi jelentőségű védett természetvédelmi területekre fordított forrás nagysága	millió Ft	FŐKERT	2018	41	2022	150
Rehabilitált kisvízfolyások hossza	Km	FPH	2020	0	2030	10
Alternatív gyepgazdálkodásba vont városi zöldfelületek nagysága (virágos gyepek).	ha	FŐKERT	2020	0	2030	50
Szántóterületek helyén létesült extenzív mezőgazdasági területek	ha	FPH	2020	0	2030	100

3.4 EGYÜTTMŰKÖDÉS ALAPÚ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉS

A közterületek és ennek részeként a zöldinfrastruktúra nem csupán közhasználatú területeket jelentenek, de egyúttal köztulajdonban lévő területek is ezek. Ennélfogva indokolt, hogy a tulajdonosi jogokat (és kötelezettségeket) gyakorló önkormányzatok lehetőséget biztosítsanak a tulajdonosok számára a területek fenntartásában való közreműködésben, a fejlesztésekkel kapcsolatos társadalmi véleményezésben.

A közterületekkel kapcsolatos lakossági igények rendkívül sokfélék, egymásnak sokszor ellentmondóak lehetnek. Ezért a fejlesztési tervek kidolgozását az érintettek széles körének megszólításával és aktív bevonásával, részvételi tervezési megközelítéssel szükséges végezni. A közterületi tervezés során a döntéseket a megfelelő kompetenciákhoz igazodóan szükséges meghozni. Míg a lakosság az egyes zöldhálózati területeken megjelenő funkciók, azok elhelyezésében lehet kompetens, a kiviteli tervezés, közterületi arculat megformálása tervezői kompetencia marad. A hálózati szintű kérdésekkel kapcsolatos döntések (pl. forgalomtechnika, közművesítés) pedig a hálózat egészére gyakorolt hatásokat vizsgálni képes átfogó tervezési kompetencia szintjét történhet.

► 4.2 Partnerségi programok

Míg a zöldinfrastruktúra fejlesztések egyeztetése a többségi igényekhez igazodik, a többség számára elfogadható kompromisszumot jelentő alternatíva kidolgozása a cél, a beruházások tervezése során kiemelt szempontként kezelendő az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása. Vagyis a mozgásukban, látásukban korlátozott területhasználók számára a zöldinfrastruktúra szolgáltatásaihoz való hozzáférés biztosítása. Az egyenlő esélyű hozzáférés nem csupán a mozgás-, látás- sérült emberek számára teszi kényelmesebben hozzáférhetővé a zöldinfrastruktúra szolgáltatásokat, de segíti az idős, babakocsival vagy kis gyermekkel közlekedőket is a biztonságos és kényelmes területhasználatban.

A partneri együttműködés lehetőségének megteremtése a zöldinfrastruktúra üzemeltetés során is kiemelt szempont. Ez jelenti mind az egyéni vagy lakóközösségi szintű együttműködést (zöldterület védnökségi, közösség kertészkedési kezdeményezések támogatása), vagy a cégekkel, vállalkozásokkal, szakmai civil szervezetekkel, oktatási intézményekkel való együttműködést (CSR önkéntes munkák támogatása, zöldhálózat üzemeltetés szponzorációs lehetőségeinek biztosítását).

A közterületek, zöldhálózatokkal (közparkokkal és rekreációs célú közterületekkel) kapcsolatos üzemeltetési feladatok számos szervezet között oszlanak meg:

- Zöldterület, zöldfelület fenntartás: FŐKERT Zrt., kerületi zöldfelület üzemeltetők, gondozásban résztvevő civil szervezetek, lakóközösségek
- Utak, gyalogos burkolatok fenntartása: BK Zrt, kerületi közútkezelők

- Közvilágítás biztosítása: BDK Zrt.
- Köztisztaság biztosítása: FKF Zrt., kerületi köztisztasági szolgáltatók
- Ivóvízellátás: Fővárosi Vízművek
- Szennyvíz és csapadékvízvezetés: FCSM Zrt, kerületi önkormányzatok

A fentiekén túlmenően a közterületeken üzemeltetői feladatokkal és kompetenciákkal vannak jelen a közműszolgáltató cégek (FŐTÁV, ELMŰ, Fővárosi Gázművek, Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft., hírközlés szolgáltatók stb.)

A közterületek és ennek részeként a zöldinfrastruktúra fejlesztése során ezért az érintett üzemeltetők, a Fővárosi Önkormányzat és a kerületi önkormányzatok közötti összehangolt feladatellátás, hatékony információáramlás kereteinek kialakítása indokolt.

Prioritások:

- Zöldinfrastruktúra fejlesztési tervek társadalmi egyeztetése
- Partnerség a zöldhálózat üzemeltetése során
- Egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása a zöldinfrastruktúrához

INDIKÁTOR NEVE	MÉRTÉK- EGYSÉG	ADATFORRÁS	BÁZISÉV	BÁZISÉRTÉK	CÉLÉV	CÉLÉRTÉK
Közösségi tervezéssel megvalósult zöldinfrastruktúra fejlesztési projektek aránya (fővárosi kompetenciában)	%	BFFH	2020		2030	100%
Társadalmi együttműködésben fenntartott zöldhálózati terület nagysága	m ²	FŐKERT	2020	0	2030	

3.5 OKOS ZÖLDINFRASTRUKTÚRÁJÚ VÁROS

„Az okos városok olyan helyszínek, ahol a hagyományos hálózatok és szolgáltatások működését digitális és telekommunikációs technológiák teszik hatékonyabbá a lakosság és a vállalkozások szolgálatában. Az okos város koncepció végső soron túlmutat az infokommunikációs technológiákon, célja az erőforrások hatékonyabb felhasználása és a kisebb környezeti igénybevétel.”⁶

Az okos város technológiák alkalmazása zöldhálózat üzemeltetésben és a zöldinfrastruktúra fejlesztésben kettős célt szolgál:

Egyrészt a használók számára biztosíthat könnyebben hozzáférhető, naprakész adatokat a zöldhálózati szolgáltatásokról (közterületi kataszter, játszótéri, sportolási lehetőségekkel kapcsolatos információk, zöldhálózati hibabejelentő, közterületi beruházásokkal, rendezvényekkel kapcsolatos információk, parki levegőminőségi adatok, wifi szolgáltatás biztosítása stb.).

A másik funkciója az üzemeltetéshez, fejlesztéshez szükséges adatok gyűjtése, távfelügyeleti beavatkozások (közterületi kataszter segítségével tervezett üzemeltetési feladatok, parki vízfogyasztás távfelügyeleti mérése, parkhasználati intenzitás monitorozása stb.)

A fentiek közül a főváros megkezdte közterületi kataszterének készítését, mely hibabejelentő funkcióval is kiegészült. A kataszter kiterjesztése a főváros üzemeltetésében lévő zöldinfrastruktúra egészére, adatok kiegészítése a kerületi üzemeltetésű zöldhálózati elemekre, majd ezt követően az adatok naprakészen tartása lesz a következő időszak fő kihívása.

► 4.1. Fenntartási javaslatok

Prioritások:

- A. Okos város technológiák alkalmazása a felhasználóbarát, erőforrás takarékos zöldhálózat üzemeltetésben.

INDIKÁTOR NEVE	MÉRTÉK- EGYSÉG	ADATFORRÁS	BÁZISÉV	BÁZISÉRTÉK	CÉLÉV	CÉLÉRTÉK
A BP Fatárban szereplő közterületi zöldinfrastruktúra aránya a teljes fővárosi hálózathoz viszonyítva	%	FATAR alkalmazás	2020	4,7%	2030	50%

⁶ https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/city-initiatives/smart-cities_en

4 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI

4.1 FENNTARTÁSI PROGRAMOK

A fővárosi zöldinfrastruktúra ökológiai szolgáltatásainak hatékony kihasználásához elsődleges feladat a meglévő zöldinfrastruktúra hálózat elemeinek színvonalas fenntartása, értékeinek megőrzése. A fenntartási feladatokat a Fővárosi Önkormányzat által kezelt közparki és fasori területeken a FŐKERT Zrt. végzi. A zöldinfrastruktúra üzemeltetés hatékony ellátásához a fenntartási feladatokat társaság eszközállománya, telephelyeinek a korszerűsítése mellett a munkavállalók munkakörülményeinek, megbecsülésének javítása is szükséges. A főváros közterületi zöldinfrastruktúrájának egységes szemléletű, összehangolt üzemeltetése érdekében koordinálni szükséges a FŐKERT, FCSM, Fővárosi Vízművek, ELMŰ, BDK, valamint a kerületi önkormányzatok zöldfelület fenntartási technológiáit és éves ütemterveit. Ezt a folyamatot erősítheti, hogy a FŐKERT Zrt., a Budapesti Temetkezési Intézet, a FŐKÉTÜSZ, az FKF és FŐTÁV, valamint a Budapesti Városüzemeltetési Holding ezentúl egy közös közműcéggé olvad össze a Bécsben és német nagyvárosokban is jól működő Stadtwerke-modellhez hasonlóan.

FELADATOK

- ⇒ **Az Egészséges, élhető város** kiemelt célhoz illeszkedően az elsődleges feladat a városi közterületi növényzet éves ütemterv szerinti fenntartása, felújítása. Ugyancsak feladat a zöldinfrastruktúra hálózat épített elemeinek (parki berendezések, játszóeszközök, burkolatok) karbantartása, ütemterv szerinti felújítása. A zöldinfrastruktúra használhatóságának biztosításához a köztisztaság fenntartása, a biztonságos használhatóság feltételeink biztosítása, a rendeltetészerű használat ellenőrzése szintén kiemelt feladat és kihívás. A városi zöldinfrastruktúráknál megfelelő élőhelyet kell biztosítani telepített növényzet számára, mert így élhetőbb városi környezetet lehet nyújtani a lakosság számára is.
- ⇒ **Klímatudatos városi zöldinfrastruktúra** üzemeltetés érdekében a városi növényállomány, ezen belül is a legnagyobb mennyiségű zöldtömeget biztosító faállomány védelme, állapotának javítása, hiányának pótlása az elsődleges üzemeltetési feladat. A faállomány mellett az egyéb zöldfelületek (cserjék, talajtakarók, évelő virágfelületek, gyepek, egy- és kétnyári virágfelületek) minőségének megőrzése, zöldfelületi intenzitásának növelés is szükséges, ütemterv szerinti ápolási, felújítási munkálatokkal. A zöldfelületek színvonalas fenntartása, az aszálykárok mérséklése érdekében az öntözés időtartamát és az öntözött felületek nagyságát optimalizálni szükséges. Ebben a környezettudatos technológiák (pl. talajvizes öntözés) alkalmazási körét tervezzük bővíteni. A klímaváltozás miatti időjárási szélsőségek figyelembevételével a faállomány ápolására, szélviharok által okozott károk megelőzésére kiemelt figyelmet kell fordítani. A telepített fasori fák legalább öt éves utógondozása szükséges, a zöldinfrastruktúra beruházások átadását követően pedig a növényzet 3 éves intenzív fenntartása szükséges. A csapadékvíz kezelésében szemléletváltás szükséges. Az esővizek elvezetésének prioritása helyett a csapadékvíz helyben tartása, talajba szivárgásának elősegítése a prioritás úgy, hogy a rendkívüli esőzések károkozását mérsékeljük, a közterületek használhatóságát biztosítsuk. A klímaadaptáció jegyében az extrém meleg időjárás hatásait mérséklő parki, közterületi infrastruktúrák (árnyékolók, ivóvízkutak, párapapuk) bővítése javasolt. A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás

jegyében a fővárosi közparki területekre kibővítjük a szelektív gyűjtést rendszerét lakossági szemléletformáló kampánnyal összevontan.

⇒ **Biodiverz, ökológus városi zöldinfrastruktúra** üzemeltetés érdekében kiemelt feladat a meglévő fővárosi természetvédelmi területek ökológus fenntartása, a környezeti károkozások (szemétlerakások) megszüntetése és megelőzése, a védelemre érdemes természeti területek védelem alá vonása. A feladat ennél átfogóbb értelmezése is szükséges. A fővárosi üzemeltetésben lévő zöldinfrastruktúra tekintetében a biodiverzitás és a természetesség növelése a cél. Ennek érdekében ökológus zöldfelületfenntartási gyakorlatok szélesebb körben való alkalmazása indokolt. Ennek kiemelt elemei a virágos, extenzív fenntartású gyepfelületek körének ütemezett bővítése, mely a biodiverzitás növelése mellett zöldfelületek üzemeltetésének költségcsökkentését is szolgálja. Ezzel hasonlóan kettős célt szolgál a parki avar ökológus hasznosítása, a – lehetőség szerint helyben történő – komposztálási technológiák szélesebb körben való alkalmazása. A virágfelületek tekintetében az ökológusabb és ökonomikusabb fenntartású élő felületek szerepét és területét bővítjük. Az ökológus zöldfelület gazdálkodási modellek bevezetése során a szemléletformálás és tájékoztatás kiemelt fontosságú.

⇒ **Okos zöldhálózatú város** kiemelt célhoz illeszkedve a Fővárosi Önkormányzat kezelésben álló zöldinfrastruktúrával kapcsolatos naprakész információk hozzáférhetőségének javítása a lakosság számára, a városlakókkal való kétirányú kommunikáció bővítése. Cél a BP Fatár (közparki és fasori kataszter) kiterjesztése a Fővárosi Önkormányzat kezelésben álló valamennyi zöldinfrastruktúrára, a hibabejelentő szolgáltatások felhasználóbarátabbá tétele. A parki üzemeltetés hatékonyságának javítása érdekében ki kell használni az IT szolgáltatások által kínált új lehetőségeket.

⇒ A fenti célok megvalósítását szolgálja **a zöldhálózat üzemeltetés infrastruktúrájának javítása**. Ennek keretében a fővárosi közparki hálózatot, fasori állományt üzemeltető FŐKERT eszközállományának, telephelyeinek korszerűsítése biztosíthatja a fenti célok hatékony megvalósítását. Ezzel párhuzamosan a kertészeti, faiskolai telephelyek lakosság számára közvetlenül hozzáférhető árudai szolgáltatásait is bővíteni szükséges.

A Zöldinfrastruktúra fenntartásával kapcsolatos programok és projektek:

Projekt neve	Tartalma	Érintett fővárosi cégek/divíziók, egyéb szervezetek
Zöldinfrastruktúra szolgáltatások színvonalas fenntartása közterületeken		
Zöldfelület fenntartási éves ütemterv szerinti üzemeltetés	Fa, cserje, évelő, egy- és kétnyári növényállomány, valamint a gyepfelületek éves ütemezett fenntartási és felújítási terv szerinti kezelése.	FŐKERT, kerületi önkormányzatok
Alapinfrastruktúrák fejlesztése	Egységes arculatú, kényelmes, gazdaságosan üzemeltethető utcabútorok, nyitott kukák cseréje nagy úrtartalmú zárt edényekre, köztéri berendezések, biztonságos parhasználat érdekében közvilágítás fejlesztés, térfigyelő kamera hálózat bővítése – figyelemmel az élővilág védelmére	FŐKERT, FKF, BDK, kerületi önkormányzatok
Játszótérprogram a fővárosi parkokban	Fővárosi üzemeltetésű játszóterek eszközállományának rendszeres felülvizsgálata, szabványossági hiányosságok haladéktalan javítása, elhasználódott eszközök cseréje	FŐKERT
Korszerű parki illemhelyek bővítése	Automata illemhelyek telepítése és üzemeltetése az intenzíven látogatott közparki területeken	FCSM, kerületi önkormányzatok
Fővárosi intézmények zöldfelületeinek fenntartási színvonal javítása, felújítása		
Temetőkertek fenntartása	A temető területek zöldfelületeinek fenntartási színvonalának javítása, fejlesztése, ökológikus zöldfelület kezelési szempontok érvényesítése az üzemeltetés során	BTI
Fővárosi Állat és Növénykert zöldfelületei	Az állat és növénykert zöldfelületeinek színvonalas fenntartása, fejlesztése, ökológikus zöldfelület kezelési szempontok érvényesítése az üzemeltetés során	FÁNK
Egészségügyi, szociális intézmények zöldfelületei	A zöldfelületek színvonalas fenntartása, ökológikus zöldfelület kezelési szempontok érvényesítése az üzemeltetés során	BGyH,
Kulturális intézmények zöldfelületei	A zöldfelületek színvonalas fenntartása, ökológikus zöldfelület kezelési szempontok érvényesítése az üzemeltetés során	
Közműszolgáltatók kezelésében lévő ingatlanok zöldfelületei	A közműszolgáltatók kezelésében lévő zöldfelületek színvonalas fenntartása, ökológikus zöldfelület kezelési szempontok érvényesítése az üzemeltetés során	FCSM, FŐTÁV, Fővárosi Vízművek, ELMŰ,
Nevelési intézmények zöldfelületei	A zöldfelületek színvonalas fenntartása, ökológikus zöldfelület kezelési szempontok érvényesítése az üzemeltetés során	
Fővárosi tulajdonú cégek telephelyi zöldfelületei	A zöldfelületek színvonalas fenntartása, ökológikus zöldfelület kezelési szempontok érvényesítése az üzemeltetés során	Valamennyi fővárosi fenntartású intézmény (társaságok, kv. szervek)
Klímatudatos zöldfelület-gazdálkodás		
Parki, fasori növényállomány-rekonstrukciók	Üres fahelyek beültetése, telepített faegyedek ötéves utógondozása (mennyiségi helyett minőségi fapótlás, fák életterének javítása, növényvédelem, öntözés), öntözőzsákok alkalmazása a megfelelő vízutánpótlás biztosítására – ütemezett fapótlási terv alapján, fasor rekonstrukciók	FŐKERT, BK, Közműcégek, kerületi önkormányzatok
Talajvízkutas öntözőhálózatok kiépítése, esőkertek, víz visszatartó létesítmények, öntözés	Óbudai-sziget és Margitsziget talajvízkutas öntözőhálózatának kialakítása, esővíz visszatartási célú fejlesztések megvalósítása, automata öntözőhálózatok bővítése, öntözőzsákos öntözés	FŐKERT
Klíma adaptációs parki, közterületi fejlesztések	Épített árnyékolók, ivókutak, párapapuk telepítése közparkokban, Hűsítő szigetek program folytatása	FŐKERT, Fővárosi Vízművek

Projekt neve	Tartalma	Érintett fővárosi cégek/divíziók, egyéb szervezetek
Parki szelektív gyűjtés bevezetése a fővárosi parkokban	A parki szelektív gyűjtés bevezetése, a lakosság párhuzamos szemléletformálásával	FŐKERT, FKF
Ökológikus, biodiverz zöldfelületgazdálkodás		
Védett fővárosi üzemeltetésű természeti területek fenntartása	Természetvédelmi területek ökológikus, természetkímélő fenntartása, legeltetés alkalmazása	FŐKERT, FÁNK, Pilisi Parkerdő
Virágos gyepfelületek kialakítása a fővárosi üzemeltetésű zöldfelületeken	Évente 10 000 m ² biodiverz virágos gyepfelület kialakítása a parki területeken, madár- és rovarbarát parküzemeltetés. Indokolt a fővárosi üzemeltetésben lévő zöldinfrastruktúrával is rendelkező közművek (kisvízfolyások partja, ivóvízkutak területe stb.) esetében a zöldfelületi kezelés ökológikusabbá tétele.	FŐKERT, FCSM, VÍZMŰVEK
Évelő felületek arányának növelése	Egynyári, kétnyári virágfelületek fokozatos cseréje évelő virágfelületekre (a felületek 50%-ában)	FŐKERT, kerületi önkormányzatok
Parki avar ökológikus és ökonomikus kezelése a fővárosi kezelésű zöldfelületeken	A parkokban keletkezett avar komposztként való hasznosítása részben a helyszínen (cserjesávokban, komposztáló területeken), részben a központi komposzttelepen.	FŐKERT, kerületi önkormányzatok
Védett, fővárosi természeti területek fenntartása	Természetvédelmi területek ökológikus, természetkímélő fenntartása, legeltetés alkalmazása	FŐKERT, FÁNK
Faállomány madárbarát ápolása	A faápolási munkák során a zöldfelületi értékek, élőhelyek védelem, madarak költési időszakának figyelembevétele, madárfészkek védelme.	FŐKERT, ELMŰ, BDK, BTI, FÁNK, kerületi önk.-ok (együttműködés a Magyar Madártani Egyesülettel)
Extenzív és ökológikus mezőgazdálkodási támogatása	A főváros területén lévő intenzív szántóföldi hasznosítású, vagy parlag területeken extenzív mezőgazdasági hasznosítás elterjedésének ösztönzése.	FŐKERT, magán gazdálkodók
Okos zöldhálózat		
BP Fatár naprakészen tartása, fejlesztése	Parki és fasori kataszter és hibabejelentő applikáció folyamatos adatfrissítése, kiterjesztése a fővárosi zöldinfrastruktúra egészére, virtuális parki séta szolgáltatás, felhasználói élmény javítása.	FŐKERT, FÁNK, BTI, kerületi önkormányzatok
Okos technológiák alkalmazása a fővárosi üzemeltetésű zöldinfrastruktúra fenntartása során	Öntözőhálózatok távfelügyelete, parki vízórák távleolvasása, parklátogató számlálása, mintaprojekt a drónok alkalmazására a növényvédelemben, robotok alkalmazására a parki takarításban.	FŐKERT
Üzemeltetés infrastruktúrájának javítása a klímadatastóság jegyében		
Üzemeltető telephelyek energetikai korszerűsítése	Népligeti telephely hőszivattyús fűtése, Baross utcai telephely, Keresztúri utcai telephelyek fűtése korszerűsítése.	FŐKERT
Jármű és géppark korszerűsítése	Korszerű kertészeti eszközök (lehetőség szerint elektromos meghajtású gépek) beszerzése	FŐKERT
Termesztőtelep és faiskola a lakosság szolgálatában	Termesztőtelepen előállított növényzet és komposzt közvetlen értékesítése, házhozmenő ágdarálás szolgáltatás kialakítása, termékportfólió bővítés, kertészeti áruda létesítés, kereslet fókuszú termékfejlesztés (a Tahi faiskola fejlesztése, fasor rekonstrukciós terv összehangolása a faiskola természetési programjával)	FŐKERT

4.2 PARTNERSÉGI PROGRAMOK

Az együttműködésen alapuló zöldinfrastruktúra-üzemeltetés kiemelt célhoz igazodva cél a fővárosi zöldinfrastruktúra fenntartási és fejlesztés feladatait ellátó szervezetek közötti hatékony együttműködést segítve javítani a fővárosi zöldinfrastruktúra minőségét. A Fővárosi Önkormányzat együttműködési programjának keretében elsődlegesen a használókat, a fővárosban élő, dolgozó lakosságot, az itt működő vállalkozásokat tervezi megszólítani. A cél partneri kapcsolatok kialakítása a zöldinfrastruktúra fejlesztés és fenntartás során is. A fejlesztésekkel kapcsolatos kétirányú kommunikáció rendszerét az alábbi, tervezetesi protokollt bemutató táblázatban kerül ismertetésre. A partnerségi programok keretében közvetlenül kell bevonni az érintett lakosságot, a civil szervezeteket és a vállalkozásokat a fővárosi zöldinfrastruktúra fejlesztési megvalósításába és üzemeltetésébe. Célunk ezzel a társadalmi bevonás tájékoztatás (informing) és konzultáció (consultation) szintjeinél magasabb szintű formáinak, az együttműködésnek (collaboration), együtt alkotásnak (co-creation) és a felhatalmazásnak (empowerment) a bevezetése a fővárosi zöldfelület fejlesztés és fenntartás gyakorlatába.

Partnerségi programok és intézkedések

Projekt neve	Tartalma	Partnerek
Lakossági pályázatok	A zöldfelület hiányos területeken lakossági pályázatok rendszerének kidolgozása a zöldfelületi ellátottság, a szabadtéri rekreációs infrastruktúra fejlesztésére (udvarzöldítési, homlokzatzöldítési, tér-foglalási, közösségi kert, gyümölcsöző kertváros pályázatok).	Fővárosi Önkormányzat, lakosság, kerületi önkormányzatok, szakmai és civil szervezetek,
Lakossági együttműködés szemléletformálás	Zöldfelületgondozási együttműködések felkínálása a közterületi zöldfelületek fejlesztésében, gondozásában részt venni kívánó lakóközösségek, vállalkozások számára.	Fővárosi Önkormányzat, lakosság
Szemléletformálás, kommunikáció	Környezeti szemléletformáló kiadványok, tervezési útmutatók (Zöldinfrastruktúra füzetek), rendezvények megtartása, Zöld Budapest honlap és közösségi oldal üzemeltetése. Tanösvények, helyszíni szemléletformáló tájékoztatás.	Fővárosi Önkormányzat, szakmai és civil szervezetek
Közterületi szponzorációs, CSR programok támogatása	Együttműködés a vállalkozásokkal, önkéntes munka, illetve vállalati szponzorációs támogatások célzott és transzparens befogadására, zöldinfrastruktúra elemek fejlesztésére és fenntartására.	Fővárosi Önkormányzat, vállalkozások

Az együttműködést a kerületi önkormányzatokkal, Budapest és a fővárosi agglomeráció fejlesztéséért felelős államtitkársággal, a Budapest Fejlesztési Központtal, az állami tulajdonú területek vagyongazdálkodó társaságaival (pl. Pilisi Parkerdő Zrt.), a szakmai és civil szervezetekkel is javítani kell a zöldfelület-gazdálkodás terén.

1. Szakigazgatási fórum működtetése (a Közöld fórum együttműködési területének kiszélesítése)

Néhány évvel ezelőtt alulról jövő kezdeményezésként, a Hegyvidéki Önkormányzat Zöld Irodájának szervezésével létrejött a **Közöld fórum** a kerületi önkormányzatok és Fővárosi Önkormányzat

főkéntészeinek, környezetvédelmi referenseinek részvételével. A tematikus jellegű, informális találkozók keretében a környezetvédelmi feladatokkal kapcsolatos tapasztalatokat, jó példákat osztották meg a résztvevők. A fórum a zöldhálózati kérdésekkel kapcsolatos fővárosi szakmai kommunikációt segítő együttműködéssé válhat, lehetőséget biztosíthat azonos irányítási szinten elhelyezkedő szakemberek számára, lendületet adhat a szélesebb körű változásoknak: pl. közös zöldkataszter megvalósításának.

2. Társadalmi egyeztetés szabályainak meghatározása

A részvételiség terén az új városvezetés jelentős előrelépéseket tett. A részvételiségért felelős szervezeti egységek (Nyitott Budapest Osztály) és főpolgármester-helyettesi pozíció segíti, hogy erősödjön a társadalmi párbeszéd. A részvételiséget a Fővárosi Önkormányzat a mindennapi működés részévé igyekszik tenni.

A zöldinfrastruktúra beruházások a települések élhetőségét alapvetően meghatározó módon alakítják a közterületeket. A zöldhálózati fejlesztések tartalmának meghatározása során a lakosság véleménye meg kell, hogy jelenjen a tervezési folyamatban nem csak azért, mert ők a közterületek „tulajdonosai” is, hanem mert a rendszeres használók vannak leginkább tisztában a területhasználati problémákkal, a „fogyasztói” igényekkel. A közterületek tervezése sokszereplős folyamat, melyek során a szereplők a maguk kompetencia szintjén járulnak hozzá a fejlesztéshez. Az érintett lakosok a használati problémák és a fejlesztési igények meghatározásában kompetensek. A közterületalakítás szakmai követelményeket is figyelembe vevő részleteinek kidolgozása szaktervezői feladat marad, biztosítva a tervező és a felhasználók közötti kétirányú kommunikációt.

Mivel a közterületekkel kapcsolatos lakossági elvárások nagyon sokfélék lehetnek, egymásnak nem ritkán ellentmondó igényeket is megfogalmazva, a társadalmi véleményezés során az érintettek széles körét szükséges megszólítani, majd átlátható és többlépcsős konzultáció, lehetőség szerint közösségi tervezési folyamat keretében kell beazonosítani a kompromisszumos fejlesztési célokat, megvalósítandó funkciókat. A nagyvolumenű (100 millió Ft feletti értékű) zöldinfrastruktúra (parkok, zöldfelületek) fejlesztések során ezt a Fővárosi Önkormányzat az alábbi tervezési protokoll szerint végzi:

Beruházási ütem	Feladat
Beruházás előkészítés	A beruházással kapcsolatos tájékoztatás a budapest.hu honlapon
	Közvéleménykutatás a fejlesztéssel kapcsolatos előzetes vélemények, lakossági igények felmérésére
	A fejlesztési igények prioritizálása a közvélemény-kutatás eredményei, illetve workshopok és online egyeztetési platformok segítségével (1. körös véleményezés)
	A részvételi tevékenységek eredményei alapján a tervezési program meghatározása, a terület fejlesztési stratégiai/koncepciótervének elkészítése
	A fejlesztéssel kapcsolatos döntési alternatívák bemutatás az érintettek részére (2. körös véleményezés)
	Kivitelezési tervek tervezési programjának véglegesítése a lakossági visszajelzések, tulajdonosi (önkormányzati), kezelői, illetve kapcsolódó ágazati visszajelzések alapján
	Szabadtérépítészeti és szakági kiviteltervek készítése
Kivitelezés	Kivitelezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás budapest.hu honlapon és tájékoztató táblákon a helyszínen (tartalom, tervezett ütemezés, költség)
	Kivitelezési munkák elvégzése
Monitoring	Kivitelezést követő lakossági véleménykutatás a kivitelezés időtartamáról, minőségéről és a közterület alakítás eredményéről.

4.3 SZABÁLYOZÁSI ESZKÖZÖK

A zöldfelületi rendszer és egyes elemeinek védelme, használata, fenntartása és fejlesztése több szinten, több területen szabályozott: a különböző törvények mellett számos kormány-, miniszeri és önkormányzati rendelet szabályozza. Ezek egymás alá-fölé rendeltsége miatt nem lehet csak Fővárosi Önkormányzathoz kapcsolódó önkormányzati rendeletek szintjén kezelni a jogszabályi hiányosságokat, problémákat. Az alábbiakban, a hiányzó zöldfelület-gazdálkodási kerettörvénytől (városi zöldinfrastruktúra kerettörvénytől) kezdve egészen az önkormányzati rendeletekig terjednek a jogszabályi javaslatok. A magasabb rendű jogszabályokban lefektetett elvek, felhatalmazások lehetnek a biztosítékok a hiányzó önkormányzati rendeletek megalkotására, vagy a szükséges módosítások elvégzésére. Mindez az érintett jogalkotók hatékony együttműködését igényli. A Fővárosi Önkormányzat részéről egy aktív, kezdeményező szerep felvállalása szükséges, amelynek első lépése lehet egy jogszabálymódosítások előkészítésével, előterjesztésével, kezdeményezésével foglalkozó munkacsoport felállítása az érintett szakmai szervezetek bevonásával.

Feladat	Tartalma	Érintett fővárosi szervezetek
Fővárosi kompetenciába tartozó feladatok		
A 3/2013.(III.8.) Főv. Kgy. rendelet módosítása, a közterület-használat szabályozása a zöldterületek érzékenysége és a rendezvények időtartalma, jellege szerint	A parkok zöldfelületeinek érzékenysége (Melléklet 1. táblázat) és a rendezvények terhelésének mértéke (kategóriákat lásd: Melléklet 2. táblázat) alapján szabályozni szükséges az egyes zöldterületeken megtartható rendezvénytípusokat és azok számát, gyakoriságát (lásd: Melléklet 3. táblázat). A közterület-használati hozzájárulás iránti kérelem benyújtásával együtt biztosíték letétbe helyezése szükséges, mely a közterület-használó részére a közterület eredeti, rendeltetésének megfelelő állapotának helyreállítására vonatkozó kötelezettsége teljesítését követően visszafizetésre kerül.	BFFH, Közterület-használati Osztály, Tájépítészeti Osztály, FŐKERT
Térinformatikai adatbázison alapuló online közterület-bérbeadás megalkotása	E-közszolgáltatás fejlesztésként indokolt megvizsgálni az online módon történő közterület-használati engedély benyújtását, a kiadott engedélyek térinformatikai módon történő megjelenítését. Ezzel a módszerrel a közterületi rendezvények, kitelepülések pontos időtartama, a kitelepülés mérete is hatékonyabban nyilvántarthatóvá, ellenőrizhetővé válhat.	BFFH, Közterület-használati Osztály, Informatikai Osztály
A kétszintű önkormányzati rendszer miatti ezidáig rendezetlen közterületi zöldfelületek kezelési, üzemeltetési feladatmegosztásának rendezése	A főváros kétszintű önkormányzati rendszere miatt a közterületi zöldfelületek üzemeltetésében esetenként nem egyértelmű a feladatok megosztása. A közterületi zöldfelületek egységes és szakszerű fenntartása érdekében fővárosi szabályozás keretében, vagy kétoldalú megállapodások keretében indokolt a kerületi és fővárosi fenntartási feladatok összehangolása.	BFFH, Tájépítészeti Osztály, FŐKERT
Felül kell vizsgálni a fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületek védelméről, használatáról, fenntartásáról és fejlesztéséről szóló rendeletet	A fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületek védelméről, használatáról, fenntartásáról és fejlesztéséről szóló 10/2005. (III. 8.) Főv. Kgy. rendelet megjelenése óta számos jogszabályi változás történt, illetve új szakmai és társadalmi elvárások, technológiák (új lakossági igények, szabványok, építés anyagok és technikák, klímavédelmi kihívások stb.) jelentek meg, amelyek indokoltá teszik az önkormányzati rendelet felülvizsgálatát.	BFFH, Tájépítészeti Osztály, FŐKERT

Feladat	Tartalma	Érintett fővárosi szervezetek
Beruházási rendelet felülvizsgálata a zöldinfrastruktúra beruházások értékmegőrző fenntartása szempontjából	Budapest Főváros Önkormányzata és intézményei beruházási és felújítási tevékenysége előkészítésének, jóváhagyásának, megvalósításának rendjéről szóló 50/1998. (X. 30.) Főv. Kgy. rendeletének felülvizsgálata szükséges a felmerülő többletköltségek figyelembevétele céljából. A módosítás lényege, hogy a nagyobb léptékű fejlesztések esetében mind a beruházás, mind a későbbi fenntartás során felmerülő többletköltségek az éves költségvetésekbe beépítésre kerüljenek.	BFFH érintett szervezeti egységei
Településarculati kézikönyv zöldinfrastruktúra kezelési, védelmi szempontú aktualizálása	A települési arculati kézikönyv zöldinfrastruktúra védelem, fenntartás szempontú felülvizsgálata indokolt.	BFFH, Várostervezési Főosztály
Margitsziget területére vonatkozó fás szárú növények védelméről szóló fővárosi rendelet megalkotása	A Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott területen még nincs önálló rendelet a fásszárú növények védelmére és pótlásának szabályozására. A hiányzó szabályozást pótolni indokolt.	BFFH, Tájépítészeti Osztály
Zöldinfrastruktúra szabályozással kapcsolatos érdekképviseleti javaslatok		
Zöldfelület-gazdálkodási kerettörvény megalkotására és a végrehajtását szabályozó kormányrendeletek módosítására vonatkozó javaslatok	Meg kell erősíteni a magasabb rendű jogszabályokban a fás szárú növények védelmét, illetve meg kell teremteni a jogharmonizációt a különböző jogszabályok között (az erdőtörvény, az OTÉK és a fás szárú növények védelméről szóló 346/2008 (XII.30.) Korm. rendeletet, számos pontban egymással ellentétes előírásokat tartalmaz). Ezenkívül felül kell vizsgálni a közműekkel kapcsolatos, a fásítást befolyásoló jogszabályokat és szabványokat is.	BFFH Várostervezési Főosztály, BFFH, FŐKERT
A fás szárú növények védelmével kapcsolatos magasabb rendű jogszabályok módosítása, kapcsolódó szabványok felülvizsgálata	Meg kell erősíteni a magasabb rendű jogszabályokban a fás szárú növények védelmét, illetve meg kell teremteni a jogharmonizációt a különböző jogszabályok között (az erdőtörvény, az OTÉK és a fás szárú növények védelméről szóló 346/2008 (XII.30.) Korm. rendeletet, számos pontban egymással ellentétes előírásokat tartalmaz). Ezenkívül felül kell vizsgálni a közműekkel kapcsolatos, a fásítást befolyásoló jogszabályokat és szabványokat is.	BFFH, Tájépítészeti Osztály
Az önkormányzati ingatlanvagyon-kataszter szabályozásának felülvizsgálata	Az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyon nyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről szóló 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet módosítását célszerű kezdeményezni, mivel a rendelet alapján a zöldvagyron nyilvántartása és adatszolgáltatási rendje nem megfelelően kezelt, idejét múlt.	BFFH érintett szervezeti egységei
Zöldfelület-kezelési feladatok szabályozása főútvonalak mentén	A 432/2012. (XII. 29.) Korm. rendeletet aktualizálni, pontosítani kell a zöldfelület kezelési kompetenciák tekintetében.	BFFH, Tájépítészeti Osztály, FŐKERT,
Településrendezési eszközökkel kapcsolatos érdekképviseleti javaslatok		
A biológiai aktivitás érték szabályozásának felülvizsgálata	Olyan szabályozás megalkotása szükséges, ami úgy bővíti ki a biológiai aktivitás szabályozási körét, hogy nem csak új beépítésre szánt területek kijelölésekor, hanem a beépítésre szánt területfelhasználási egységek közötti átsorolásoknál is érvényt szerez a kompenzációs elvnek.	BFFH Várostervezési Főosztály
Zöldinfrastruktúra fejlesztési stratégiák alapján szabályozási tervek aktualizálása	A zöldinfrastruktúra fejlesztési stratégiákban megfogalmazott célok alapján aktualizálni szükséges az érintett területek szabályozási terveit.	BFFH Várostervezési Főosztály
Új fejlesztési területekre normatív szabályozási javaslatok	Új építésű vagy jelentős változással érintett lakóterületek és irodaterületek esetében meg kell vizsgálni a normatív (lakásszámhoz, szintterülethez rendelt) zöldterületi szabályozás bevezetésének lehetőségét a településrendezési eszközöknél. Erre több példa is található Európában, sőt	BFFH Várostervezési Főosztály

Feladat	Tartalma	Érintett fővárosi szervezetek
	normatív zöldfelületi szabályozás a 70-es években Magyarországon is létezett ⁷ .	

4.4 FINANSZÍROZÁSI ESZKÖZÖK

A zöldfelületek fenntartásában, fejlesztésében számos szereplő érintett, akik saját döntéshozási folyamattal, stratégiai tervezési és finanszírozási háttérrel rendelkeznek. A főváros érdeke, hogy a meglévő források a lehető legjobb, leghatékonyabb módon hasznosuljanak, bővüljenek, és a különböző finanszírozási formák kiegészítsék egymást. El kell érni, hogy a zöldfelületek megújítása, fejlesztése, fenntartása olyan stratégiai cél legyen, melyhez megfelelő nagyságrendű finanszírozási háttér társul.

A finanszírozás területe szorosan összefonódik a szervezeti és jogszabályi javaslatokkal. A forrásbevonáshoz az érdekérvényesítést szakmailag támogató, az együttműködést, integrált megközelítést, a pályázati lehetőségeket jobban kihasználni képes szervezeti kapacitás kiépítése legalább olyan fontos, mint az eszközök és finanszírozási modellek megújítása. A fejlesztéseknél és fenntartásnál nagy lehetőséget jelent a különböző szakági- és zöldterületi fejlesztések közötti integráció növelése, ezek pályázati rendszerekbe való beépülése. A RADÓ DEZSŐ TERV sikeres megvalósításához természetesen nem csak a Fővárosi Önkormányzat számára felhasználható források fontosak, a Fővárosi Önkormányzat kezdeményező szerepet vállal annak érdekében, hogy a különböző érdekeltek számára elérhető finanszírozási lehetőségek is bővüljenek.

A költségvetési források takarékosabb felhasználása, hatékonyabb forrásbevonás

A klímadatastos, ökológikus gazdálkodás kiemelt prioritása az erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás. Ez a prioritás a pénzügyi erőforrásokra is vonatkozik. Az új szemléletű, ökológikus zöldfelület gazdálkodás több eleme (extenzív gyepgazdálkodás, egynyári felületek évelő növényekkel való leváltása, talajvíz és esővíz hasznosítása ivóvíz helyett az öntözésben) költségmegtakarítást eredményez az üzemeltetésben. Az éves zöldfelület üzemeltetési tervezés során törekedni kell ezeknek a költségvetési megatkarításoknak a növelésére.

A zöldhálózat fenntartás és fejlesztés finanszírozásában a legjelentősebb forráscsoportot továbbra is a költségvetési források jelentik, melyek a zöldfelület üzemeltetés és fejlesztés feladatainak forráshátterét biztosítják a FŐKERT Zrt. közszolgáltatási szerződésén keresztül. Mind a programok, mind a zöldfelület-gazdálkodás esetében a zöldhálózati szolgáltatásokkal kapcsolatos növekvő lakossági igények, illetve a klímaváltozás hatásához való alkalmazkodás miatt indokolt megfelelő üzemeltetési források biztosítása. Az élhető város prioritás alapján elsődleges szempont a meglévő

⁷ Az építésügyi és városfejlesztési miniszter és az Országos Testnevelési és Sporthivatal elnöke 11/1977. (Ép. Ért. 31. §) ÉVM-OTSH sz. együttes utasítása, valamint a 29/1978. ÉVM sz. közlemény szerint az 1977. október 24-e után létrejött szerződések alapján végzett tervezések során a lakóterületen belül min. 7–10 m² /lakos játszó-, ill. pihenőhelyet (közkertet) és min. 7–10 m² közparkot (fasort és pihenőhelyet), tehát összesen 14–20 m² /lakos zöldfelületet kell biztosítani. Ezen túlmenően a lakótelepen kívül további 7–10 m² /lakos városi szintű közparkot kell tervezni. Ilyenképpen minden lakos számára 21–30 m² zöldterületet kellene létesíteni. Ez azt jelenti, hogy hektáronként kb. 300 fő lehet a maximális laksűrűség (jelenleg kb. 600 fő/ha, sőt helyenként 1000 fő/ha)."

zöldhálózat színvonalas fenntartásához szükséges források biztosítása. Ezt követi a zöldhálózat fejlesztés és bővítés forrásigénye.

Ahhoz, hogy Budapest – és a RADÓ DEZSŐ TERV – zöldfelületi céljai, programjai sikeresen megvalósíthatóak legyenek, a költségvetési források mellett az EU-s, állami pénzügyi források biztosításán felül az egyéb partnerekkel való együttműködés erősítésére és hatékonyabb érdekérvényesítésre is szükség van.

Budapest számára az uniós források volumene és a felhasználás célterületei már a 2014-2020-as időszakban is jelentősen szűkültek az előző finanszírozási ciklushoz képest, ez a tendencia várhatóan a következő 7 éves időszakban folytatódik. A főként ágazati szemléletű pályázati kiírásokban a zöldfelületi fejlesztések integrálása elmaradt a lehetőségektől, választható tevékenységként sokszor nem is éltek vele a pályázók, minimum költségvetési arány nem került meghatározásra. A jövőre nézve lehetőséget jelent a zöldfelületi célok megvalósításában, hogy a klímavédelem – az innováció mellett – a 2021-2027-es időszak kiemelt célja, az uniós hosszú távú költségvetésében 30%-ban határozták meg az ezzel kapcsolatos tevékenységekre jutó kiadások arányát. Az operatív programok rendszere átalakul, melyben a jelenlegi tervezetek alapján nagyobb szerepet kap a korábbiakkal szemben a zöld infrastruktúrák fejlesztése és az integrált megközelítés: klímavédelmi célok, továbbá a települési zöld és kék infrastruktúrák fejlesztésének összekapcsolása, ágazatközi szinergiákra építés lehetősége. Az operatív programok mellett továbbra is a finanszírozás lehetséges fontos forrását jelentik a közvetlen irányítású uniós források.

Legfontosabb kihívások:

- ⇒ Érdekérvényesítés, hogy a főváros közigazgatási területét érintő uniós pályázati kiírások az eddigiéknél integráltabb szemlélettel, a zöldfelületfejlesztési és -fenntartási beavatkozások finanszírozásának biztosításával történjen a 2021-2027-es időszakban.
- ⇒ Nagy társadalmi támogatottságú, ütemezetten megvalósítható programok finanszírozási hátterének biztosítása érdekében a kormányzattal való együttműködés, valamint a közösségi finanszírozás lehetőségeinek használata.
- ⇒ A RADÓ DEZSŐ TERV tervezett beavatkozásainak megvalósítása érdekében a különböző érdekelttekkel – kiemelten a vállalati szektorral – való együttműködés, bevonásuk a finanszírozásba.
- ⇒ Olyan programok kidolgozása, ösztönző rendszer kialakításának elősegítése, mely magántulajdonban lévő ingatlanokon a zöldfelületek növelését, fenntartását támogatja.
- ⇒ Lobbizási tevékenység annak érdekében, hogy a zöldinfrastruktúra fejlesztésekhez közvetlen uniós finanszírozású programok elérhetővé váljanak. Közvetlen brüsszeli pályázati lehetőségek minél sikeresebb kihasználása.

FELADATOK

1. Zöldfelületek értékét meghatározó értékelési módszertan kidolgozása, a zöldkataszterbe integrálása

Ahhoz, hogy a zöldfelületek környezeti, gazdasági, társadalmi értéke számszerűsíthetővé váljon, ezek a szempontok integráltan megjelenjenek a pályázati kiírásokban, a nagyobb léptékű programok megfelelő kormányzati támogatást kapjanak, és általában véve a döntéshozási folyamatokban ne csak, mint szabadidős, rekreációs „kiadásként” kezeljék az erre fordított forrásokat, szükség van egy olyan

módszertanra, mely támogatja a fejlesztések közvetlen és közvetett környezeti, társadalmi, gazdasági értékének meghatározását.

Lobbizni szükséges annak érdekében, hogy ez a módszertan beépüljön az országos pályázati rendszerekbe, a projektek közgazdasági költség-haszon elemzését támogató eszközöként, így ezek egységesen használva összehasonlíthatóvá teszik az egyes projektek várható hatásait. Az ökoszisztéma-szolgáltatások pénzben kifejezett értéke fontos eszköze lehet a lakossági tájékoztatásnak is. Az értékelési módszertan kidolgozásában Budapest lehet kezdeményező – a Zöldinfrastruktúra Koncepció helyzetfeltáró és elemző munkarésében kifejtett metodikát kiindulásként kezelve –, de cél, hogy hosszú távon az országos statisztikai adatszolgáltatással közös, egységesen elfogadott módszertan és nyilvántartási rendszer, valamint aktualizálható adatszolgáltatás legyen bevezetve Magyarországon.

2. Koordinált projektfejlesztés és pályázási tevékenység

Az érdekeltek, különböző ágazatok, szolgáltatók bevonásával integrált projektek kidolgozására van szükség (közút, közlekedés, árvízvédelem, csapadékvíz-kezelés, komplex városfejlesztés stb.) annak érdekében, hogy a zöldfelületi elemek fejlesztése, rekonstrukciója, valamint a fenntartást támogató beavatkozások és az egyéb ágazati fejlesztések közötti szinergiák maximálisan érvényesíthetők legyenek, a főváros klímaadaptációs céljai érvényesülhessenek. Fontos ezeknek a projekteknek a demonstrációs szerepe is, mely segíti az érdekérvényesítést a forrásszerzésben (zöldfelületi projektelemek megjelenése választható tevékenységként az egyéb infrastruktúra-fejlesztési pályázati felhívásokban). Fontos, hogy új, innovatív jellegű, a fenntarthatóságot és üzemeltetést támogató megoldásokat is megismerjenek a döntéshozók, potenciális projektgazdák, a pályázati kiírásokban minimum költségvetési korlátok legyenek beállítva erre vonatkozóan.

Az operatív programok mellett a közvetlen EU-s források adta lehetőségek hatékonyabb kihasználására van szükség a következő uniós ciklus alatt. A LIFE program és a Horizon 2020-t váltó Horizon Europe mellett European Urban Initiative-ot és a transznacionális programokat kell kiemelni. Míg az előbbiek konkrét beavatkozásokat, innovatív projekteket finanszíroznak, addig a transznacionális programok jól kiegészítik az infrastruktúra jellegű beavatkozásokat (partnerek közötti tapasztalatcseré, új módszertani anyagok kidolgozása, tervezés – benne a közösségi tervezés is, szemléletformálás stb.), továbbá fontos forrását jelenthetik a szervezeti háttér finanszírozásának is.

Meglévő pénzügyi eszkörendszer fejlesztése

A Fővárosi Önkormányzat a zöldfelület célú fejlesztéseket költségvetésén keresztül több címkódon keresztül finanszírozza. Az 1996 óta működő Fővárosi Környezetvédelmi Alap (továbbiakban Környezetvédelmi Alap) teljes egészében pályázat útján használható fel. A FŐKERT-tel kötött éves közszolgáltatási szerződés a cég üzleti terve alapján kerül meghatározásra, e mellett a költségvetésben a nagyobb fejlesztési projektek kerülnek nevesítésre. Jelenleg nincs olyan eszköz (alap, külön költségvetési címkód) a fővárosban, ami forráskeretet biztosítana rugalmasabb módon a FŐKERT éves feladatain kívül jelentkező, szakmailag indokolt fővárosi zöldfelületek fejlesztésével, fenntartásával összefüggő beavatkozásokra, szakmai programokra, kutatásra és pilot projektekre.

A Környezetvédelmi Alap éves kerete a fővárosi költségvetés mellett elsősorban bírságokból tevődik össze és a RADÓ DEZSŐ TERV hatáskörén túli célterületeken (környezetvédelem) is biztosít vissza nem

térítendő finanszírozást. A Környezetvédelmi Alap viszonylag szűk éves pályázati kerete ellenére a felhasználás közel sem teljes, a pályázói kapacitások, a projekt-generálás és -fejlesztés lehetőségeinek kibővítése indokolt az alap által kínált lehetőségek jobb kihasználása érdekében.

Önkormányzati hatáskörön belül a bevételek növelése és a vagyonvesztés megakadályozása fontos cél, a javasolt beavatkozások esetében a vonatkozó jogszabályok, valamint a megvalósíthatósági és hatás elemzések elkészítése az elsődleges feladat. A biológiai aktivitásérték csökkenés kompenzációja jelenleg egy elméleti rendszer, nem történik meg tényleges pótlás sok esetben, ezt csak – akár távlatban megvalósuló – tervi elemekkel kell igazolni. Másik kezelendő kérdés, a fapótlások pénzbeli megváltásának jelenlegi gyakorlata. Amennyiben a Fővárosi Önkormányzat által fenntartott, de valamely kerületi önkormányzat közigazgatási területén található fasor esetében problémát jelent a faegyed helyben (természetben) történő pótlása és ezért a kerületi önkormányzat favédelmi rendelete szerinti pénzbeli megváltás szükséges, az eljárás a Fővárosi Önkormányzat szempontjából vagyonvesztéssel jár. Jelenleg a zöldinfrastruktúra értékmegőrzése számviteli oldalról sem biztosítható, sem amortizációs kulcs, sem amortizációs alap nem került bevezetésre.

Legfontosabb kihívások:

- ⇒ A zöldhálózati fejlesztéseket segítő bevételi források jogi hátterének kidolgozása úgy, hogy azok a városfejlesztési és kerületi célokkal összehangoltan, konszenzussal kerüljenek bevezetésre.
- ⇒ A zöldfelületi vagyon megőrzését segítő hatékonyabb szabályozási keretrendszer kidolgozásának ösztönzése.
- ⇒ Zöldfelületekkel kapcsolatos bevételek visszaforgatása zöldfelületi célokra.

FELADATOK

3. Környezetvédelmi Alap forrásainak zöldinfrastruktúra-fenntartási, -fejlesztési célú hasznosítása

A környezetvédelmi alap forrásai a jövőben is igénybe vehetőek természetvédelmi rehabilitáció, civil programok, környezeti ismeretterjesztést célzó projektek megvalósítása érdekében. Az Alap esetében az eredményesebb pályáztatást technikai asszisztenciával, tanácsadással, disszeminációs tevékenységgel kell támogatni, fejleszteni kell a civil pályázói kapacitásokat

4. Részvételi költségvetés működtetése

A részvételi költségvetés intézményének bevezetése potenciálisan bővíti a zöldfelületi fejlesztésekre fordítható források éves költségvetésben meghatározott volumenét, illetve a lakosok közvetlen részvételére teremt lehetőséget fejlesztési projektek meghatározásával. A zöld városfejlesztés – mint kiemelt stratégiai cél – megjelenik a felhívás tématerületei között, így a budapestiek e cél érdekében javasolhatnak olyan projekteket, amelyeket – a budapestiek szavazatai alapján kiválasztva, az adott éves forráskeret erejéig – a Fővárosi Önkormányzat valósít meg. A részvételi költségvetés lehetőséget ad arra, hogy a lakosság jobban megértse a főváros zöldinfrastruktúrával kapcsolatos fejlesztési céljait, illetve a fejlesztések, beruházások mögötti logikát.

Új modellek és eszközök bevezetése a finanszírozásban

A zöldfelületi fejlesztésekkel és a jó minőségű fenntartással kapcsolatos társadalmi elvárások növekedése, és másik oldalról az önkormányzati gazdálkodás és finanszírozás kihívásai az újszerű finanszírozási modellek bevezetését eredményezte a nemzetközi gyakorlatban. A közösség tenni akarása, támogatása leginkább a kisebb léptékű, kerületi projektek szintjén lehet sikeres. Az önkéntességre, egy-egy park felújításában a magánszektor szerepvállalására vannak kerületi példák, de az ebben rejlő lehetőségek még messze nincsenek kihasználva. A hazai gyakorlatban a közösségi finanszírozás egyelőre nem elterjedt gyakorlat, aminek egyik oka a hitelesség és a bizalom hiánya. A Főváros Önkormányzat szerepe ebben a kezdeményezés, a kerületek támogatása, az ösztönzés és kommunikáció lehet.

Budapesten több kiemelt helyszín – Nagykörút, Rákóczi-Kossuth tengely – komplex szemléletű tervezése folyamatban van. A területen működő érintettekkel (vállalkozások, intézmények, civilek, lakosság) való együttműködés jó alapot biztosít arra, hogy a jövőben a városarculathoz szorosan kapcsolódó zöldfelületi fejlesztések és a fenntartás finanszírozásában, innovatív módszerek megvalósításában is aktívabban részt vegyenek. Ez az együttműködési modell nem csak fejlesztési területek esetében releváns – itt a tervezés folyamat ad lehetőséget az érdekeltekkel való együttműködés újragondolására – hanem a lakosság vagy vállalkozások közvetlen környezetét jelentő területre alkalmazható.

Legfontosabb kihívások:

- ⇒ Magán szektor és lakosság aktívabb bevonása a fejlesztések finanszírozásába és a fenntartásba
- ⇒ Bizalom és hitelesség kiépítése, hosszú távú együttműködés a közösségekkel (lakossági, vállalkozói, civil)
- ⇒ Projekt szintű, fenntartható zöldhálózat fejlesztési és fenntartási modellek kialakítása

FELADATOK

5. Zöld Budapest Védnökségi és szponzorációs rendszer kialakítása

A zöldfelületek magasabb szintű fenntartásához és fejlesztéséhez szükség van a pénzügyi források növelésére. Nemzetközi példák alapján ki kell alakítani egy olyan zöldfelületi számlát vagy közhasznú alapítványon keresztüli finanszírozási lehetőséget, mely lehetőséget ad zöldinfrastruktúra fenntartási és fejlesztési programok és projektek számára vállalkozói, magán illetve egyéb támogatási források bevonására.

6. Fenntartási, beruházási együttműködések, zöldterület védnökség

Fővárosi Önkormányzat – saját hatáskörben és külső partnerekkel együttműködve – támogatja a lakossági, közösségi és a vállalkozói aktivitás erősítését a helyi zöldfelületfejlesztésekben és -fenntartásban, pénzbeli hozzájárulások, alkalmi önkéntes munka vagy rendszeres „zöldterület gondozási partnerség” formájában. A lakossági, civil, vállalkozói kezdeményezéseket a partnerség jegyében együttműködően fogadja az önkormányzat.

A program promóciója szükséges annak érdekében, hogy ez a modell a kereskedelmileg frekvenciált és a nagyobb forgalom miatt erőteljesebb amortizációval és fenntartási kihívásokkal érintett területeken

is elinduljon. A főváros szerepe ebben a fejlesztési modell bemutatása, kezdeményezése, a működési modell kialakításában való részvétel lehet.

A közösség számára az egyik legfontosabb életminőségi tényező a tiszta, egészséges, zöld környezet, a civil kezdeményezések mellett az ebben rejlő márkaképző értéket a vállalkozások is egyre inkább beépítik stratégiájukba, marketing és társadalmi felelősségvállalási tevékenységeik (CSR) közé. Fontos, hogy az így keletkező, zöldfelületre fordítható többletforrások - amelyek nem célzottan egy terület támogatására irányulnak - legjobb felhasználása érdekében legyen egy szervezet, mely az ágazati stratégiára alapozva szakmai koordinációt és tanácsadást nyújt az érintettek számára. Fontos kidolgozni a vállalkozási támogatások formáit (adomány, tagsági kártya (parkszolgáltatásokkal), karbon lábnyom megváltási lehetőség, örökbefogadási lehetőségek, közterületi szponzoráció), azt népszerűsíteni a vállalkozások körében annak érdekében, hogy az így bevonható források növekedjenek. A Fővárosi Önkormányzat a korábbiaknál nagyobb hangsúlyt helyez a vállalati szektor szerepvállalásának elismerésére, kommunikációjára.

A partnerekkel együttműködve támogatni kell azoknak az ösztönzőknek, támogatási programoknak a promócióját és szakmai kialakítását, amelyek a lakossági és magánszektorban elősegítik a zöldfelületi fejlesztéseket és hatékonyabb fenntartásukat. Ezek lehetnek kormányzati, kerületi programok, de a magánszektor oldaláról indított pályázatok, kezdeményezések is.

7. Pilot önfenntartó projektek megvalósítása

Meg kell vizsgálni, hogy melyek azok az ingatlanfejlesztési projektek, melyeknél a helyben keletkező bevételek (pl. mélygarázs, egyéb bérbeadható közterületek, helyiségek) a zöldfelületi üzemeltetési forrásokat ki tudják egészíteni. Természetesen nem minden terület alkalmas erre, s alapvetően nem cél, hogy magát a zöldfelületet terheljük bevételgeneráló funkciókkal. A zöldfelület-gazdálkodás alapvetően nem tud önfelfinanszírozóvá válni. A Fővárosi Önkormányzat több olyan fejlesztési területtel rendelkezik, ahol a zöldfelületi projektek egyrészt a terület felértékelésében komoly szerepet játszhatnak, másrészt a későbbi fenntartás finanszírozásába a helyben képződő bevételek és fejlesztői hozzájárulás megjelenhet (pl. Fehér-dűlő, Mocsáros-dűlő). Fontos, hogy a terület szervezeti és működési hátterének kidolgozásában ezek a szempontok megjelenjenek.

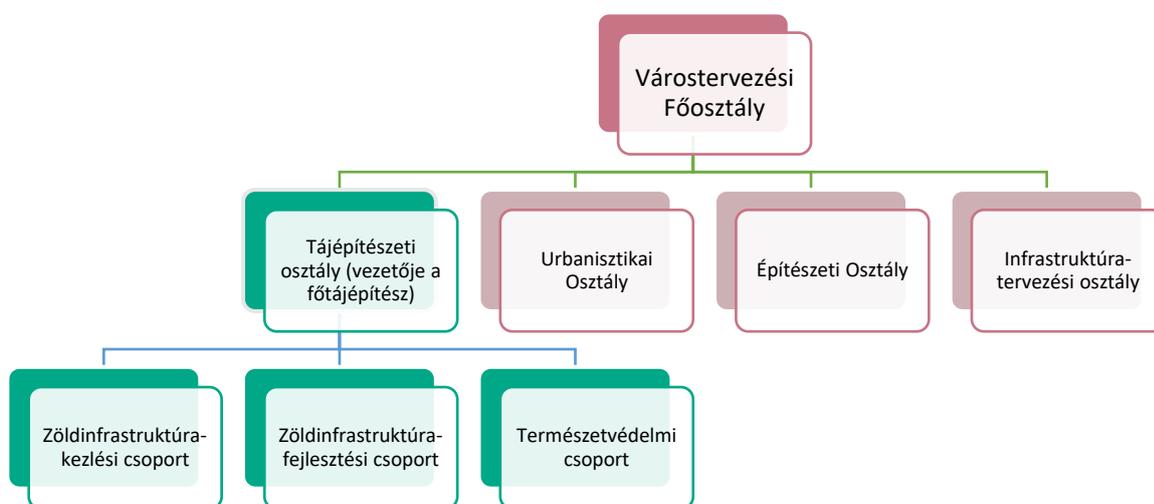
FINANSZÍROZÁSI ESZKÖZÖKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK

	Forrásbevonás
1.	Zöldfelületek értékét meghatározó értékelési módszertan kidolgozása, a zöldkataszterbe integrálása
2.	Koordinált projektfejlesztés és pályázási tevékenység
	Meglévő pénzügyi eszközrendszer fejlesztése
3.	Környezetvédelmi Alap forrásainak zöldinfrastruktúra-fenntartási, -fejlesztési célú hasznosítása
4.	Részvételi költségvetés működtetése
	Új modellek és eszközök bevezetése a finanszírozásban
5.	Zöld Budapest Alap alszámla és szponzorációs rendszer kialakítása
6.	Fenntartási, beruházási együttműködések, zöldterület védnökség
7.	Pilot fejlesztési-fenntartási projektek megvalósítása

4.5 SZERVEZETFEJLESZTÉS

A RADÓ DEZSŐ TERV sikeres megvalósításához az erőforrások szervezésével és irányításával kapcsolatos eszközök hatékonyságának növelése is szükséges. A Főpolgármesteri Hivatal szervezetfejlesztésénél fontos, hogy a zöldfelületi feladatok ellátásához szükséges humán- és infrastruktúra kapacitások, valamint az ehhez szükséges működési források rendelkezésre álljanak, a fejlesztési és fenntartási feladatok integráltan, az egységes irányításban rejlő sinergiákat kihasználva történjen.

Az zöldhálózat üzemeltetés, zöld infrastruktúra fejlesztés és a fővárosi természetvédelem komplex feladatainak hatékony koordinálásához 2020 folyamán a Várostervezési Főosztály új szervezeti egységként megalakult a Tájépítészeti Osztály

Tájépítészeti Osztály szervezeti ábrája

A **főtájépítész** és az által irányított osztály feladatkörébe tartozó legfontosabb feladatok:

- ⇒ a zöldinfrastruktúrával kapcsolatos stratégiák, akciótervek kidolgozása és társadalmisítása, a megvalósítás irányítása
- ⇒ zöldhálózathoz kapcsolódó tulajdonosi, kezelői feladatok ellátásának koordinálása (tulajdonosi, kezelői hozzájárulások koordinálása, zöldhálózatot érintő tervek véleményezése)
- ⇒ a fővárosi természetvédelmi területekkel kapcsolatos kezelői feladatok ellátása, természetvédelmi célú zöldhálózat fejlesztés
- ⇒ az új zöldhálózati fejlesztések és a zöldhálózat üzemeltetés összehangolása, koordinálása, kommunikálása,
- ⇒ az egységes zöldkataszter készítése és üzemeltetése a kerületi önkormányzatok és az állami tulajdonú zöldfelületek vagyonkezelőinek közreműködésével
- ⇒ szemléletformálási akciók, kiadványok megvalósítása, partnerségi programok, lakossági pályázatok előkészítése, lebonyolítása
- ⇒ a fővárosi zöldinfrastruktúra üzemeltető FŐKERT Zrt szakmai munkájának koordinációja, ellenőrzése

- ⇒ a szabadtérépítészeti tervek és programok előkészítésében való részvétel, közterületi arculati kérdésekben történő állásfoglalás
- ⇒ a településrendezési és településfejlesztési feladatok, környezeti hatásvizsgálatok zöldfelületeket és természetvédelmi területeket érintő részeinek opponálása
- ⇒ zöldfelületi érintettségű uniós és egyéb források megszerzésére irányuló pályázatok szakmai előkészítésében történő részvétel
- ⇒ a favédelmi munkacsoport koordinációja
- ⇒ a Zöld Budapest munkacsoportban történő részvétel

4.6 SZEMLÉLETFORMÁLÁSI FELADATOK

A zöld és élhető város alapvető pillére a környezettudatos életvitel, látásmód. A zöldfelületekről, környezetről alkotott ismeretek és az ökológiai összefüggések megértése nélkül nem képzelhető el környezettudatos életmód, ezért a környezeti szemléletformálásnak alapvető feladata az, hogy az emberek számára közérthetővé és világossá tegye, legtöbb életviteli döntéseiknek, fogyasztói szokásaiknak és magatartásuknak környezeti következményei is vannak. A szemléletformálás erősíti a városlakók környezettudatosságát, illetve a partneri kapcsolatok kialakítása révén a bizalmat, az együttműködést. Elősegíti továbbá a zöldfelületek fenntartásában és fejlesztésében érdekelt szereplők környezeti ismeretfejlesztését, környezettudatosság erősítését.

A környezeti szemléletformálás fontos az ökológikus és klímatudatos zöldfelület-gazdálkodás új módszereinek bevezetése során (pl. veszélyelhárító faápolások szisztematikus rendszere, extenzív gyepgazdálkodás)

A városi zöldhálózat hatékonyabb fenntartásához a környezeti szemléletformálás, a környezeti érzékenyítés kiemelt fontosságú. A lakosság környezeti szemlélet formálásával az üzemeltetési költségek csökkenthetők hosszú távon az alábbiak miatt:

- ⇒ a közterületekkel kapcsolatos tulajdonosi szemlélet erősödése
- ⇒ közterületi rongálások visszaszorítása;
- ⇒ illegális hulladéklerakások és a bolygatás csökkentése;
- ⇒ a zöldfelületek nem rendeltetésszerű használata (pl.: parkolási célú használat által okozott zöldfelület-terhelések)

A lakossági szemléletformálás legfőbb nehézsége a lakosság elérése, megszólítása. A városlakók számára a jó minőségű városi környezet, valamint a városi „zöld” jelentősége, gazdasági, ökológiai, társadalmi és egészségügyi hasznossága több formában, több kommunikációs csatornán és kézzelfogható eszközökkel is kommunikálható. Nagyon fontos tudatosítani a városlakókban, hogy döntéseiknek városi szinten is vannak következményeik, és hogy ők is részt vehetnek a város fejlesztésében, üzemeltetésében.

FELADATOK

A közösség szemléletének formálása jól felépített, strukturált és következetes munkát igényel. Jól meghatározott stratégiai célok mentén, többéves program keretében kell az azonos alapú, egymásra épülő tartalmakat kommunikálni hatékony eszközökkel, melyek egy egységes, széles szakmai tudásbázisra épülnek.

A szemléletformálás horizontális tevékenység a városkormányzás számára, így az annak alapját megteremtő feladatok a következők:

1. Dinamikus tájékoztatási és promóciós rendszer kiépítése

Felhasználóbarát és interaktív online felületen megjelenő rendszer elősegíti a folyamatos, hiteles adatokkal való tájékoztatást a zöldinfrastruktúrát érintő ügyekkel kapcsolatban. Emellett elősegíti a szemléletformáló kiadványok hirdetését, megjelentetését. A rendszerbe be lehet csatornázni a budapesti zöldkatasztert (lásd. *Nyilvántartási és monitoring javaslatok*).

2. A „Zöld Budapest” brand komplex tartalmi és formai kitalálása, fejlesztése, bevezetése

A városmarketing fontos eszköze a szemléletformálásnak. A „Zöld Budapest” brand keretében propagálni szükséges a szemléletformáló kiadványok megjelentetését (pl.: Zöldinfrastruktúra füzetek), valamint az érzékenyítő programok, kampányok, rendezvények szervezését (pl.: kitelepülés fővárosi rendezvényeken, gondnoksági programok). Kulcsfontosságú a példamutatás az önkormányzat saját hatáskörében, amihez ösztönözni kell a példaértékű projekteket, a környezettudatos városüzemeltetést és a munkatársak szemléletformálását, továbbképzését a hiteles képviselő érdekében. A Zöld Budapest brand integrálja a Tájépítészeti Osztály és a Klíma- és környezetügyi Főosztály kommunikációját.

A fővárosi lakosság szemléletformálását az Önkormányzat által kiírt a „Zöld Budapest” brandhez kapcsolódó pályázatok is segíthetik (pl. udvarzöldítési, homlokzatzöldítési, virágzó kertváros, klímavédelmi installációs, tér-foglalási pályázatok)

AKCIÓTERVI FELADATOK

	Feladat (projekt) neve
1.	Dinamikus tájékoztatási és promóciós rendszer kiépítése
2.	A „Zöld Budapest” brand komplex tartalmi és formai kitalálása, fejlesztése, bevezetése
3.	Zöld Budapest brandhez kapcsolódó lakossági pályázatok rendszerének kidolgozása

4.7 NYILVÁNTARTÁSI ÉS MONITORING JAVASLATOK

A Fővárosi Önkormányzat egyre szélesebb körűen és megalapozott módon gyűjti a környezeti adatait. 2011 óta az évente megjelenő Budapest környezeti állapotértékelésében rendszeresen gyűjti az adatokat a környezeti elemek és azok hatótényezői, így a zöldfelületi rendszer és a zöldfelület-gazdálkodás kapcsán is. 2016-ban létrehozta térinformatikai portálját is, amelynek célja, hogy a portálon publikált szakterületi térinformatikai alkalmazásokon keresztül tájékoztatás céljából megjelenítse és széles körben hozzáférhetővé tegye a fővárossal kapcsolatos legfontosabb nyilvános térinformatikai térképi adatokat.

A tervezett zöldkataszter adatgyűjtési rendszere

A térinformatikai portál megújítása jelenleg folyamatban van a Budapest Közút Zrt. által üzemeltetett Közterületi Adatpublikációs Rendszer (KAPU) térinformatikai rendszerben. Ezenkívül elkészült a BP Fatár applikáció, mely térképes felülettel segíti az eligazodást, az ismeretterjesztést és a tudatos parkhasználatot a fővárosi kezelésben lévő zöldterületeken. A fejlesztéssel a főváros kiemelt parkjai, azok minden fája, utcabútora, játszótere, ivókútja és kerti építménye mellett több, mint 100 budapesti nevezetes fával, valamint 38 fővárosi helyi védettségű területről kaphatunk információkat. Minden egyes objektumnak, fának saját adatlapja van, amelyen az adatok és képi információk mellett a használó célzott bejelentést is tehet a fenntartó felé, amennyiben valamilyen problémát észlel. Az ingyenesen letölthető nyilvános fa- és parkkataszter segítségével Budapest polgárai is közreműködhetnek Budapest zöldfelületeinek megóvásában és fejlesztésében.

A következő időszak feladata a zöldinfrastruktúra adatbázis folyamatos frissítése mellett, a kiterjesztése a zöldhálózat még hiányzó elemeire (Budai erdőterületek, kerületi fenntartású parkterületek)

FELADATOK

1. Egységes, naprakész zöldkataszter létrehozása és üzemeltetése

A zöldfelületek tervezése, védelme, illetve a hosszú távú gazdálkodás és az ezzel kapcsolatos tájékoztatás csak naprakész monitoring-rendszerekkel valósítható meg. Budapest teljes közigazgatási területét felölelő, egységes metodika alapján készített naprakész zöldkataszter létrehozása szükséges az érintett kerületi önkormányzatok, szervezetek együttműködésével, mely a fákon kívül a parkok, erdők, természetközeli területek és a kiemelt zöldfelületi intézménykerteket veszi számba. A FŐKERT által létrehozott BP FATÁR alkalmazást célszerű lenne továbbfejleszteni olyan irányba, hogy a kerületi önkormányzatok és az egyéb zöldfelületgazdálkodók által kezelt zöldfelületek, fasorok és egyéb zöldfelületi elemek is megjelenjenek az adatbázisban.

A zöldkataszter fejlesztésének, kialakításának szempontjai:

- ⇒ Egységes, a különböző zöldfelület-gazdálkodók (adatgazdák) által elfogadott módszertan kidolgozása
- ⇒ Adatszolgáltatási kötelezettségek, hozzáférési lehetőségek meghatározása (a feladat jellege miatt az önkormányzatok anyagi hozzájárulása mellett az állami finanszírozási források biztosítása is indokolt)
- ⇒ Nyilvánosság, társadalmi részvétel biztosítása (mindenképpen szükséges egy nyilvános webes térinformatikai modul létrehozása a lakosság tájékoztatására, illetve a lakossági vélemények befogadására (pl. parkhasználati, igényfelmérési kérdőív).
- ⇒ Integrálhatóság biztosítása (az integrálhatóság lehetővé teszi, hogy a meglévő zöldinfrastruktúra figyelembevételre kerüljön más szakterületeken)

A zöldkataszter kialakításával együtt az önkormányzatok Ingatlanvagyon-kataszter Zöld (Z) adatlapjának kiegészítése is szükséges, továbbá az alábbi rendszereket is javasolt alkalmassá tenni az adatok integrálására:

- ⇒ Önkormányzati ASP rendszer: ez a rendszer 2019-től országossá vált, így minden önkormányzat használhatja.
- ⇒ Helyi közszolgáltatás információs rendszer (IKIR): az IKIR rendszer célja a helyi közszolgáltatások tervezési folyamatainak megalapozása, a szükséges információk biztosítása. Fontos különbség az ASP-hez képest, hogy a rendszer használata önkéntes.

A zöldvagyon nyilvántartásával kapcsolatban további iránymutatásokat ad a Belügyminisztérium által megrendelt, a KÖFOP-2.3.3-VEKOP-16-2016-00001 azonosító jelű „Helyi versenyképesség-fejlesztési kutatási programhoz kapcsolódó, a helyi közszolgáltatások minőségfejlesztéséről szóló kutatási jelentés⁸.

A nyilvántartási rendszer informatikai fejlesztéséhez mindenképpen javasolt a kormányzat segítségét kérni. Az informatikai fejlesztés eszköze lehet a nyilvántartásokat kezelő IKIR rendszer, vagy a gazdálkodást segítő ASP rendszer is.

2. A RADÓ DEZSŐ TERV végrehajtásának monitoringja és a terv felülvizsgálata

A RADÓ DEZSŐ TERV fontos része a tervezett célok és a feladatok, projektek megvalósulásának nyomon követése. A végrehajtás nyomonkövetése során meghatározható, hogy mely intézkedési területen van esetleg lemaradás és hova kell az erőforrásokat átcsoportosítani. Emellett megmutatja, hogy az intézkedések mekkora hatékonysággal szolgálják a stratégia céljait és milyen módosításokra lehet szükség a stratégia és az akcióterv felülvizsgálata során.

A felülvizsgálatok során az akciótervben meghatározott feladatok kiegészíthetők, valamint új feladatok hozzáadása is lehetséges, sőt javasolt, hiszen a jelenleg és a jövőben zajló monitoring vizsgálatok, valamint tanulmányok új információkat tartalmazhatnak, új folyamatok és technológiák ismerhetőek meg. A végrehajtás, illetve a felülvizsgálat során külön figyelmet célszerű fordítani a zöldinfrastruktúra stratégiával rendelkező európai nagyvárosokra, hazai nagyobb városokra, illetve

---

⁸ <https://bm-oki.hu/News/ViewFile?FileID=97>

törekedni kell a fővárosi kerületekkel való szoros együttműködésre, információcserére. A stratégia céljai csak ilyen módon valósulhatnak meg teljeskörűen.

A 3. fejezetben meghatározott stratégiai célok (és a későbbiekben meghatározott feladatok) nyomon követését indikátorok segítik. Minden indikátorhoz meghatározásra került az indikátor mértékegysége, a számításhoz szükséges adatok forrása, valamint a bázisév és a célév értékei.

A célok meghatározásához jellemzően hatásindikátorok tartoznak, melyeknek teljesülése nem csupán az egyes intézkedések eredménye, hanem teljesülésüket más tényezők, akár külső, externális hatások is befolyásolják, például jogszabályváltozás, finanszírozási források elérhetősége.

Egyes intézkedéseknél az indikátor pontos meghatározása nem volt lehetséges. Ebben az esetben az intézkedés kidolgozása során kell pontosítani/kidolgozni az indikátort.

AKCIÓTERVI FELADATOK

	Feladat (projekt) neve
1.	Egységes, naprakész zöldkataszter létrehozása és üzemeltetése
2.	A RADÓ DEZSŐ TERV végrehajtásának monitoringja és az akcióterv felülvizsgálata

5 AKCIÓTERÜLETI ÉS TEMATIKUS JAVASLATOK

Az akcióterület olyan fizikailag összefüggő terület, melyen egymással időben és tartalmukban is összefüggő fejlesztési projektek valósulnak meg, tervezett módon, vagy tartalmuk szerint összekapcsolódó programok.

Akcióterületek kijelölésének célja, egy adott terület, vagy zöldinfrastruktúra-típus fejlesztésének együttes kezelése, priorizálása. Az akcióterületeknél megfogalmazottak iránymutatásként szolgálhatnak a külön-külön megvalósuló kisebb léptékű fejlesztések számára, segítik ezek összekapcsolását, összehangolását.

A tematikus javaslatok a kiemelt célokhoz kapcsolódó üzemeltetési, fejlesztési programokat tartalmazzák, melyek a zöldinfrastruktúra egészét érinthetik, konkrét fejlesztési helyszínhez a tervezés jelen szakaszában még nem köthetők.

A fentieket is figyelembe véve az akcióterületek lehatárolása a következő szempontok érvényesülése mentén történhet:

Önkormányzati projekt a területen (tulajdon vagy kezelési jog, feladat)

- ⇒ Fővárosi tulajdonon, fővárosi kezelési/üzemeltetési kompetenciában megvalósítandó projekt
- ⇒ több fővárosi önkormányzati projekt térbeli koncentrációja,
- ⇒ nagyobb területre kiterjedő, integrált fővárosi projekt

Fővárosi koordináció, együttműködés, érdekérvényesítése szempontjából kiemelt területek:

- ⇒ területi szempontból is szignifikáns, nem fővárosi kompetenciába tartozó projektek, melyek közvetlenül kapcsolódnak fővárosi zöldterület-fejlesztésekhez (az összehangolás és az együttműködés közös érdek).
- ⇒ az önkormányzati projektek környezetében az egyéb szereplők által megvalósítani kívánt projektek jellege a stratégiai célokhoz illeszkedik, volumene, koncentrációja nagy, a szinergikus hatások kimutathatóak.

2020-2030 között a területi célok megvalósítása érdekében akcióterületek kerültek kijelölésre, ahol az elkövetkezendő években jelentős fejlesztéseket tervez az önkormányzat, illetve ahol generálni szeretné a fejlesztéseket a jövőkép elérése érdekében. Az egyes akcióterületek tervezett fejlesztései a megvalósítást tekintve sokrétűek:

- ⇒ vannak, amelyet az EU operatív programok és egyéb pályázati finanszírozás segítségével szeretne megvalósítani az önkormányzat (lásd Budapest Főváros Önkormányzata Integrált Fejlesztési Program⁹ (továbbiakban: Főv. IFP)),
- ⇒ vannak, amelyeket a Fővárosi és kerületi önkormányzatok együttműködésével, együttes finanszírozásával javasolt megvalósítani (pl. TÉR_KÖZ)
- ⇒ vannak, melyeket a főváros lakóközösségekkel, vállalkozásokkal együttműködve tervez megvalósítani (pl. lakossági pályázatok)
- ⇒ vannak, amelyek megvalósítása a nagyságrend és az országos szerepkör miatt kormányzati támogatások mellett reálisak,
- ⇒ vannak, amelyeket az Fővárosi Önkormányzat saját forrásainak felhasználásával tervez megvalósítani.

---

⁹ <http://service.einfoszab.budapest.hu/api/dvd/167272>

A projektek között minden akcióterület esetében ki lettek jelölve azok a jellemzően nagyobb forrásigényű kulcsprojektek, melyek alapvető feltételét képezik a középtávú célok és az akcióterületi célok elérésének, több esetben mintegy előfeltételét jelentik a további beruházások, fejlesztések megvalósításának. Az akcióterületeket és területi projektjeiket az alábbi táblázat foglalja össze.

Akcióterület neve	Fejlesztési célok röviden	Fő feladatok
AT-I PESTI VÁROSI PARKOK	meglévő és tervezett elemeinek védelmét, megújítását és fejlesztését a városi zöldinfrastruktúra felülvizsgálatával és a lakosság bevonásával kell előkészíteni; az egyenlőtlenségeket mérsékelni kell; a megújítást erős örökségvédelmi-örökséggazdálkodási és városökológiai, városi ökoszisztéma-szolgáltatási alapra, ill. elvekre kell helyezni; a kapcsolódó zöldterületi fejlesztések egyidejű megvalósítása	<ul style="list-style-type: none"> Alapinfrastruktúrák fejlesztése Stratégiai fejlesztési tervek készítése a városi parkokra Közterülethasználatok szabályozása Rekreációs érték javítása, az elsődleges parki funkciók megőrzésével
AT-II BUDAI PARKTENGELY	parktengely elemeinek védelme, megújítása, valamint fejlesztése; a tengely zöldfelületi elemei közötti kohézió erősítése; egyes városi parkok és a kapcsolódó közcélú intézmények közötti funkcionális kapcsolatok fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> Gyalogos és kerékpáros infrastruktúra megújítása Alapinfrastruktúrák fejlesztése Stratégiai fejlesztési tervek készítése a városi parkokra Közterülethasználatok szabályozása Rekreációs érték növelése Karakteres, egyedi közparkok kialakítása Parktengely kohéziójának javítása
AT-III DUNA MENTI	a part menti területek közcélú hasznosításának, zöldhálózati szerepének erősítése, elérhetőségének biztosítása; a meglévő parti vegetáció, galériaerdő védelme; a természeti funkciók érvényesülése, a zöldfelületi intenzitás javítása; világörökségi területen a tájképi és művi értékekhez illeszkedő humanizált használat támogatása	<ul style="list-style-type: none"> Ártéri erdők megújítása, rehabilitációja, különleges értékű ártéri ligeterdők élőhelyének védelme Természeti, tájképi és kultúrtörténeti adottságainak védelme és értékeinek bemutatása Utcabútorok, köztéri berendezési tárgyak fejlesztése Part menti ingatlanfejlesztések esetén közhasználatú területek és zöldhálózat kialakításának területi biztosítása Árvízvédelmi műtárgyak rekonstrukciója és fejlesztése, rekonstrukciós terv, illetve a magassághiányos szakaszokon a beruházások megvalósítása a zöldfelületi, természetvédelmi szempontok figyelembevételével Kikötők, úszóművek fejlesztése Zöldsétány és kerékpáros infrastruktúra fejlesztése a Duna mentén, a part gyalogos, illetve kerékpáros bejárhatóságának biztosítása Duna parti kultúrtörténeti értékvédelem egységes koncepciójának kidolgozása
AT-IV VÁROSI KISVÍZFOLYÁS- VÖLGYEK	kisvízfolyások ökológiai funkciójának javítása (vizes élőhelyek revitalizációja, fajmegőrzés), a vízkapcsolat javítása, a vízfolyások menti területek összehangolt ökológiai és rekreációs megújítása, illetve a patak völgyek természeti értékeinek megőrzése a komplex revitalizáció során	<ul style="list-style-type: none"> Patak-revitalizáció, vízrendezés, komplex revitalizációs protokoll kidolgozása Természetes élőhelyek megőrzése, rekonstrukciója Kerékpáros és gyalogos infrastruktúra fejlesztése Kisvízfolyások menti és a kapcsolódó területek rekreációs fejlesztése Egységes arculat, tájékoztató rendszer Megvalósíthatósági tanulmányok és mestertervek készítése
AT-V BELVÁROS	a meglévő zöldfelületi elemek funkcionális, esztétikai, városökológiai fejlesztése; az alternatív zöldfelületek létesítésének népszerűsítése és támogatása; a zöldfelületi fejlesztés minden szabadtérhálózati felújításban elsődleges szerepet kell, hogy kapjon	<ul style="list-style-type: none"> Közterületi fasorok megújítása, pótlása, új fasortelepítések lehetőségeinek kialakítása Udvar-, tető- és tűzfalzdítési program Átmeneti zöldfelületi hasznosítás lehetőségeivel foglalkozó kiadvány elkészítése
AT-VI ERDŐK	erdőterületek csökkenésének megakadályozása, erdőterületek növelése; a közjóléti funkciók biztosítása, a fenntartható gazdálkodás; erdei és egyéb természetközeli ökoszisztémák, élőhelyek fennmaradásának biztosítása, a biológiai sokféleség megőrzése és lehetőség szerint javítása; külső pesti zöldgyűrű kialakítása	<ul style="list-style-type: none"> Meglévő erdőterületek megőrzése, minőségi és mennyiségi fejlesztés Komplex szemléletű, folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodás fenntartása Erdők egészségi állapotának folyamatos nyomon követése

			<ul style="list-style-type: none"> Erdők természeti szempontokat figyelembe vevő rekreációs fejlesztése Együttműködési megállapodás a Pilisi Parkerdő Zrt.-vel Erdő besorolású, de fásítás nélküli területek alkalmassági vizsgálata, erdőtelepítési program kidolgozása Átfogó koncepcióterv készítése a pesti erdők rekreációs hasznosítására Környezeti nevelés és erdőpedagógia elterjedésének támogatása
AT-VII	TERMÉSZET-KÖZELI TERÜLETEK	fővárosi természeti területek, értékes élőhelyek, életközösségek fennmaradásának biztosítása, állapotának javítása, természetközeli területek zöldinfrastruktúrában betöltött szerepének erősítése: irányított, a természetvédelmi szempontokat figyelembe vevő rekreációs fejlesztés	<ul style="list-style-type: none"> Természetes élőhelyek megőrzése, rekonstrukciója Természetközeli területek folyamatos monitorozása Értékes természeti területek védelem alá helyezése Biodiverzitás stratégia készítése Ökoszisztéma-szolgáltatások térképezése Barlangrendszer fenyegető veszélyeztetés csökkentése Ökoturizmus infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése
AT-VIII	FASOROK, ZÖLDSÁVOK ÉS ZÖLD-SÉTÁNYOK	a közterületi faegyedek számának növelése; állapotuk, életkörülményeinek javítása a minél jobb kondicionáló hatás és esztétikai érték elérése érdekében	<ul style="list-style-type: none"> Egységes budapesti fakataszter létrehozása Magasabb rendű jogszabályok módosításának kezdeményezése a fák hatékonyabb védelme érdekében Kerületi önkormányzatok zöldfelületi és favédelmi/fapótlási rendeleteinek összehangolása Korszerűsíteni kell a Fővárosi Önkormányzat vonatkozó rendeleteit a fák hatékonyabb védelme érdekében 2030-as időtávlatú fásítási terv kidolgozása évenkénti ütemezésben Kommunikációs protokoll kialakítása a fakivágásokra, kezelésekre Városfásítás minőségi, korszerű megoldásainak bevezetése és elterjesztése
AT-IX	LAKÓTELEPEK	rekreációs funkcióknak és a kiszolgáló infrastruktúrának minőségi megújítása, alkalmazkodva a megváltozott környezeti tényezőkhöz és a helyi lakossági rekreációs igényekhez; a diverzitás megteremtése; a fenntarthatósági elvek érvényesítése	<ul style="list-style-type: none"> Lakótelepi zöldfelületek és infrastruktúra minőségi megújítása, szakszerű fenntartása Lakótelepi komplex rehabilitációs mintaprojekt Zöldfelületek védelme, ökoszisztéma-szolgáltatásának növelése Rekreációs funkciók bővítése Közösségi kertek építésének ösztönzése Lakótelepi zöldfelületi tervezési és fenntartási kiadvány elkészítése a Zöldinfrastruktúra-füzetek sorozaton belül Közösségi tervezések ösztönzése
AT-X	TEMETŐ-TERÜLETEK	Zöldinfrastruktúra védelme, minőségi megújítása és folyamatos szakszerű fenntartása; ökológikus szemlélet kialakítása a temetkezések kapcsán; köztemetők hatékony fejlesztése és együtt tervezése; működő temetők rekreációs célú hasznosítása; lezárt temetők közcélú hasznosítása; használaton kívüli temetőterületek átmeneti zöldfelületi hasznosítása	<ul style="list-style-type: none"> Temetőterületek zöld infrastruktúra fejlesztésére, zöldhálózati hasznosítására vonatkozó intézkedési terv kidolgozása Zöldinfrastruktúra védelme, minőségi megújítása, szakszerű fenntartása Működő temetők rekreációs hasznosítási lehetőségeinek jobb kihasználása, lezárt temetők közcélú hasznosítása, használaton kívüli temetők átmeneti zöldinfrastrukturális hasznosítása Temetői infrastruktúrák felmérése és nyilvántartása Temetői fák katasztere, állapotfelmérése Alternatív temetkezési módok ösztönzése; erdei temetkezésre vagy fával temetkezésre alkalmas fővárosi területek kijelölése Az egyes köztemetők esetében átfogó fejlesztési tervek készítése Köztemetők tulajdonjogi rendezése

Akcióterületi fejlesztési célok és fő feladatok összefoglalása

Akcióterületek

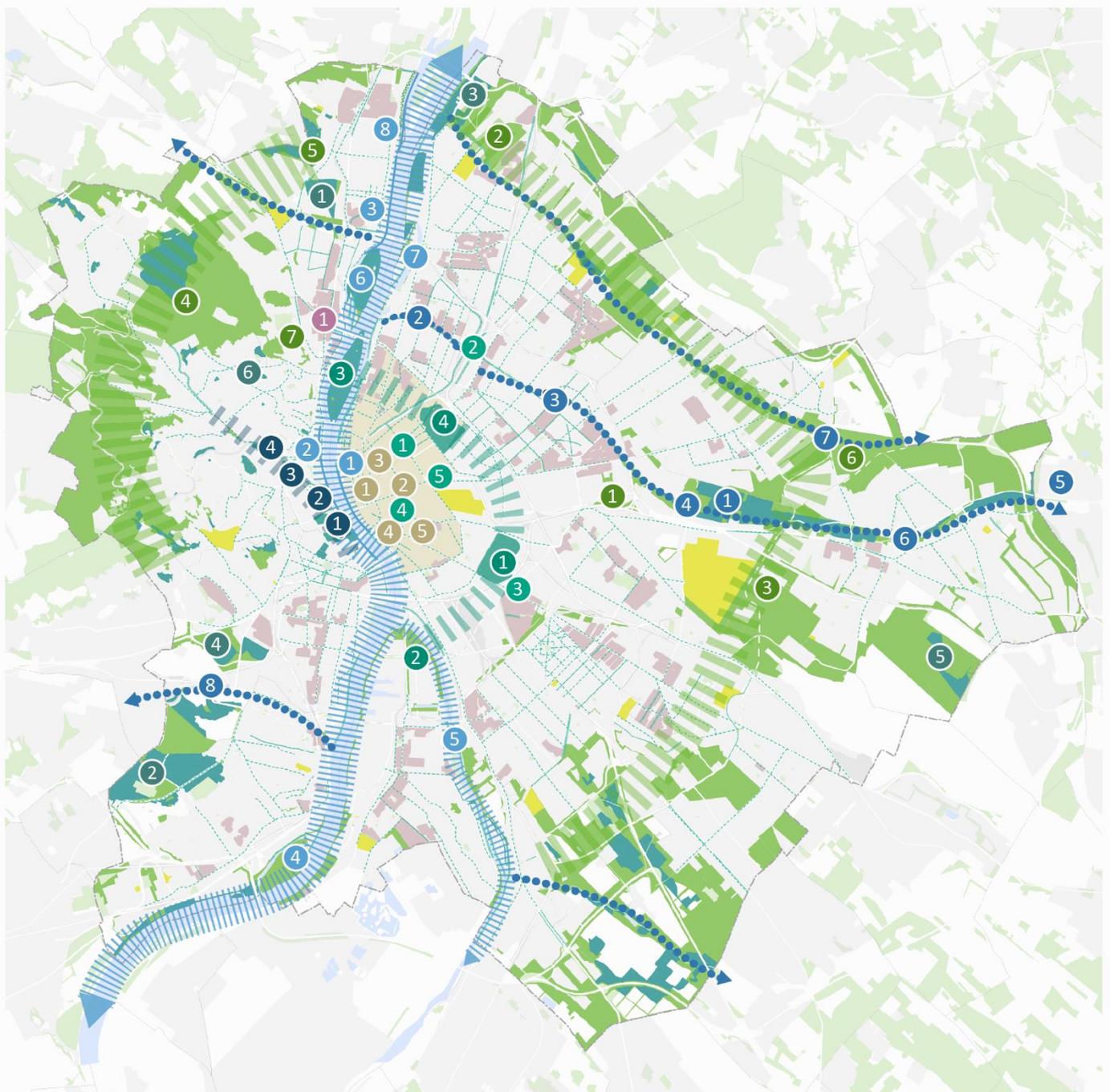
1. Pesti városi parkok láncolata
2. Budai parktengely
3. Duna menti területek
4. Városi kisvízfolyás-völgyek
5. Belváros
6. Erdők
7. Természetközeli területek
8. Fasorok, zöldsétányok
9. Lakótelepek
10. Temetőterületek

Az akcióterületeken tervezett beavatkozások részletes ismertetésénél a költségek szakértői becsült értékek, melyek a részletes tervek elkészítése után pontosíthatók, s elsősorban a költségvetési, finanszírozási és egyes projektek elindításával kapcsolatos döntés-előkészítést kívánják támogatni. A jelölt összegek csak a zöld- és rekreációs célú fejlesztési elemekre vonatkoznak, amennyiben komplex tervezésre vonatkozó becsült érték már rendelkezésre áll, az külön megjelölésre került (pl. RAK-PARK). Az egyes projektek finanszírozása a projektgazda és megjelölt kiemelt partnerek domináns szerepvállalását feltételezi. A zöldfelületi fejlesztések egy része szorosan kapcsolódik kormányzati beruházásokhoz (pl. Népliget, Észak-Csepel, Gellért-hegy), illetve a nagyságrend és városszerkezeti elhelyezkedés, kapcsolódó érdekeltségek (Rakpart-kikötők) miatt a finanszírozásban az állami szerepvállalást teszik indokolttá. A finanszírozási eszközökre vonatkozó fejezet tesz javaslatokat a fővárosi költségvetésből történő, kiszámítható forrásbiztosítást nyújtó eszközökre, módszerekre. Az alpinfrastuktúrák megújítása ütemezetten be kell, hogy épüljön a fővárosi közszolgáltatást nyújtó vállalatának (FŐKERT) éves üzleti tervébe, a megvalósítást ebben az esetben a fővárosi költségvetés biztosítja. A 2021-2027 időszakra vonatkozó uniós pénzügyi ciklus tervezése jelenleg folyamatban van, Budapest esetében a korábbiaknál is fontosabbá válnak a közvetlen elérésű brüsszeli források (LIFE, Horizon Europe, European Urban Initiative, Interreg), egyéb unióhoz kapcsolódó finanszírozási lehetőségek (EIT Climate KIC). Az operatív programok Budapest esetében, kifejezetten zöldfelületi célra már 2014-2020-as ciklus alatt sem voltak elérhetőek, így a jövőben az a reális cél, hogy integrált projektek keretében lehetőség legyen a kapcsolódó zöldfelületi fejlesztésekre, illetve, hogy az akcióterületekhez illeszkedő, nem zöldfelületi jellegű projektek (pl. kármentesítés, közlekedés, energiahatékonyság) finanszírozhatók legyenek az operatív programokból. A nagyobb léptékű projektek esetében szükség van a különböző finanszírozási lehetőségek kombinálására, új üzleti modellek kialakítására, amely – akár visszaforgatható alapok vagy hitel felvétele mellett is – biztosítja a megtérülést a felértékelő hatás és a területileg kapcsolható ingatlanfejlesztések során.

Jelen dokumentációban szereplő programok és projektek optimista költségvetési scenárió esetén megvalósítani/előkészíteni tervezett feladatokat tartalmazzák. A COVID járvány gazdasági hatásai, a kormányzati forráselvonások következtében a fővárosi forrásokat elsődlegesen a zöldinfrastruktúra fenntartási, értékvédelmi feladatokra, valamint az egyes témakörök kulcsprojektjeinek megvalósítására indokolt fókuszálni.

A következő ábra bemutatja az akcióterületek elhelyezkedését a hozzájuk kapcsolódó projektekkel együtt.

MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK (AKCIÓTERÜLETEK) TÉRKÉPI ÖSSZEGZÉSE

5.1. PESTI VÁROSI PARKOK LÁNCOLATA

VÁROSSZERKEZETI HELYZET, JELENLEGI ÁLLAPOT ÉS KIJELÖLÉS INDOKLÁSA

A pesti belvárosra egészen a Nagykörútig, ill. részben a külső körútig hagyományos, sűrűn beépített városi szövet jellemző, nagyon kevés kondicionáló zöldfelülettel és zöldhálózattal (lásd Belváros akcióterület). Ezért is kulcsfontosságú a Margitsziget – Városliget – Népliget, mint nagy területi zöldhálózati elemek alkotta félköríves park-láncolat zöldfelületi, zöldhálózati fejlesztése rekreációs és városökológiai szempontból egyaránt. A félgűrű nagy zöldhálózati elemeit feltáró és összekötő lineáris zöldhálózati elemek kiépítése csak a közúti és közmű infrastruktúra környezetbarát elvek mentén való átszervezésével és fejlesztésével válhat reálissá.

A belső pesti kerületek, kerületek részek zöldhálózat hiányos térségei számára a történeti jelentőségű városi parkok jelentik a mindennapos rekreációs lehetőséget. Ezért a fejlesztés csak kiegyensúlyozott, a hagyományos zöldterületi rekreációnak bőséges helyet hagyó rekonstrukcióval képzelhető el, ahol a történeti és természeti karakter, az értékes és beállt ökoszisztéma jelenti a legfőbb értéket. A belső pesti városrészben, valamint a félgűrűn túli városrészek felől sugárirányú zöldhálózati elemek kialakítására, fejlesztésére, ill. felújítására van szükség a jobb rekreációs feltárás érdekében. A világörökségi terület és a pufferterületek zöldhálózati felújítását is meg kell oldani, különös tekintettel az Andrássy úti zöldsétány megerősítésére, megújítására, valamint további zöldsétányok létesítésére.

AZ AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉS CÉLJA

Az akcióterület meglévő és tervezett elemeinek védelmét, megújítását és fejlesztését a városi zöldinfrastruktúra felülvizsgálatával és a lakosság bevonásával kell előkészíteni. A városszerkezeti elhelyezkedés miatt eltérő állapotban lévő, különböző mértékű kiépítettséggel és használati intenzitással jellemezhető városi parkok esetében az egyenlőtlenségeket mérsékelni kell. A parkok meglévő elemei Budapest városi park-örökségének legfontosabb részét adják, hiszen mindegyik meglévő eleme kerttörténeti és városépítészeti jelentőségű közpark, a városi hőszigetet és általában a városi környezetet hatékonyan kondicionálni képes, különösen értékes, beállt faállománnyal és zöldfelületekkel. A megújítást erős örökségvédelmi-örökséggazdálkodási és városökológiai, városi ökoszisztéma-szolgáltatási alapra, ill. elvekre kell helyezni.

A fejlesztési területeknél a kapcsolódó zöldterületi fejlesztések megvalósítása a cél. Ennek megfelelően a város egyenletesebb zöldterületi ellátottsága érdekében új városi park kialakítása szükséges a Margitsziget – Városliget – Népliget alkotta félkörív vonalát folytatva, Észak-Csepel térségében.

Az egyes városi parkok és a kapcsolódó közcélú intézmények közötti funkcionális kapcsolatot erősíteni kell, illetve meg kell vizsgálni újabb zöldterületek megvalósításának lehetőségét a zónán belül (különösen akkor, ha a fejlesztések miatt túl intenzív használat jellemzi a városi parkot, ill. a beavatkozások miatt az értékes, idős növényállomány nagyobb mértékben sérülhet).

AZ AKCIÓTERÜLET FEJLESZTÉSÉNEK FŐ FELADATAI

- ⇒ a városi parkok kerttörténeti, használati és terhelhetőségi vizsgálatára, a lakosság parkhasználati szokásaira és fejlesztési igényeire alapozva stratégiai fejlesztési tervek készítése és rendszeres felülvizsgálata szükséges (jelenleg folyamatban a népligeti, Óbudai-szigeti Stratégiai Terv készítése), nagyobb volumenű fejlesztések esetében tervpályázat kiírása indokolt
- ⇒ a terhelhetőségi vizsgálatokkal összhangban a közterülethasználatok szabályozása (lásd részletesebben 4.3.4 Zöldterületek közterület-használatának szabályozására vonatkozó javaslatok fejezet),

- ⇒ funkciókínálat felülvizsgálata a területek rekreációs értékének javítása, a városi parkok változatos rekreációs kínálatának kialakítása érdekében, ugyanakkor biztosítani kell az elsődleges parki funkciók (természetközeli élmény, csendes, passzív pihenés stb.) megőrzését, helyreállítását tudatosítva a zöldfelületek rekreációs és gyógyhatásának jelentőségét, minden korosztály számára biztosítva a passzív pihenés és az aktív rekreációs játék, sportolási és szabadidős tevékenységének zöldfelületi igényét

AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK

AT-I/1	Népliget megújítása <i>(kulcsprojekt)</i>		
Projekt rövid leírása	A Népliget régóta tervezett megújításának célja, hogy a leromlott eszközállományú, rossz megítélésű és zöldterületi szempontból alulhasznosított közpark olyan komplex, közcélokot szolgáló városi zöldterületként kerüljön megújításra, amely az alapszintű park infrastruktúra fejlesztése mellett tartalmaz szabadidős és rekreációs lehetőséget biztosít a látogatók számára, alternatívát kínálva a jelenleg túlhasznált városi parkok mellett. Mindezen fejlesztéseknek a meglévő értékes növényzet, a kedvező zöldfelületi arány megőrzése mellett, valamint a történeti kertként őrzött kultúrtörténeti értékek megerősítését is kell szolgálniuk. A tervezett beavatkozások előkészítésre stratégiai terv készül, amihez online közösségi tervezés keretében vár az önkormányzat észrevételeket, javaslatokat.		
Előzmények	Népliget Fejlesztési Konceptió 2014 (Consultant Mérnöki Iroda Kft.) Népliget fejlesztési tanulmányterve 2017 (BFVT Kft.) 2020-ban átfogó stratégiai terv (folyamatban)	Ker. ITS X	Főv. IFP X
Kapcsolódó projekt	MÁV Északi Járműjavító területén jön létre az új Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum, és ide került az Operaház Eiffel-műhelyháza Déli Körvasút fejlesztése a „Népliget” és a „Hungária” megállók révén közvetlen vasúti feltárást biztosít a Népliget számára Népliget déli oldalán létesül egy új multifunkcionális sport- és rendezvénycsarnok		
Projektgazda és partnerek	A tulajdonosi jogkörrel a Fővárosi Önkormányzat rendelkezik, de a park jelentősége és elhelyezkedése folytán a Magyar Állam támogatásával és a X. Kerületi Önkormányzat bevonásával valósulhat meg.		
Indikatív költségek	15 Mrd Ft (tervpályázat eredménye alapján pontosítható)		
Ütemezés	Stratégiai terv készítése közösségi tervezéssel alátámasztva: 2021. Előkészítés, tervpályázat, tervezés: 2022. I. ütem megvalósítása: 2027		

AT-I/2	Észak-Csepeli városi park kialakítása <i>(érdekképviselő)</i>		
Projekt rövid leírása	Új városi park kialakítása Budapesten, amelyre az elmúlt 50 évben nem volt példa. A szomszédos területek fejlesztéséhez kapcsolódva, azokkal egy időben megvalósítva. A park megvalósítása szempontjából elsődlegesen szempont a magas zöldfelületi intenzitás, a korlátlan közhasználat biztosítása és a RSD menti természeti értékek, ökológiai folyosó megőrzése és fejlesztése.		
Előzmények	Budapest Déli Városkapu fejlesztés tervpályázat 2018 Kemény Ferenc Sportlétesítmény-fejlesztési Program (1839/2016. (XII. 23.) Kormányhatározat)	Ker. ITS X	Főv. IFP X
Kapcsolódó projekt	Budapesti Atlétikai Stadion és szabadtéri edzőpályák létesítése Budapest Diákváros Fejlesztési Program		
Projektgazda és partnerek	A park jelentősége és elhelyezkedése folytán a Magyar Állam támogatásával és a XXI. Kerületi Önkormányzat bevonásával valósulhat meg.		
Indikatív költségek	~15 md Ft		
Ütemezés	Megvalósítás: 2026		

AT-I/3	Margitsziget megújításának folytatása (Mező projekt)		
Projekt rövid leírása	A Margitsziget jelentős része az elmúlt években megújult (ökojátsszótér, fitnesspark, futókör, zenélő szökőkút, japánkert stb.). Ugyanakkor továbbra is megújításra, a park rendszerébe integrálásra szorul a korábbi Margitszigeti Nemzeti Tenisz Versenyközpont elzárt területe. A felújítás során természetközeli kialakítású, ökológikus zöldfelületi fenntartású parkrészt tervezünk kialakítani, a jelenleg zárvány területet össze kell kapcsolni a közpark zöldhálózatával. Hasonlóképpen megújításra szorul a Művésztánc, HM Tenisztelep és a Napközis Tábor is. Ezenkívül folytatni kell az úthálózat, gyalogutak megújítását is (FINA keretében magvalósított fejlesztések folytatása)		
Előzmények	Margitsziget Fejlesztési Terve, 2013 (FŐKERT) A Római-part és a Margitsziget fenntartási és fejlesztési munkáinak elvégzéséhez szükséges megállapodások megkötése (593-607/2019. (V. 29.) Főv. Kgy. határozat)	Ker. ITS	Főv. IFP
		-	-
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat		
Indikatív költségek	800 millió Ft (Mezőprojekt: 390 millió Ft)		
Ütemezés	Megvalósítás: 2024		

AT-I/4	Városliget parkterületének megújítása, a meg nem valósult projektelemek felülvizsgálata (érdekérvényesítés)		
Projekt rövid leírása	Változatlanul továbbra is cél a parkterület teljes, átfogó megújítása. Ugyanakkor a városi park terhelésének mérséklése érdekében javasolt törölni mindazon, jelentős beépítéssel járó projektelemeket, amelyek megvalósítása jelenleg még nincs folyamatban (pl. Nemzeti Galéria, Városligeti Színház). A 2020-ban módosított Városligeti Építési Szabályzatban foglalt szabályozásnak érvényt kell szerezni. Helyre kell állítani a Fővárosi Önkormányzat jogkörét a terület szabályozására vonatkozóan.		
Előzmények	2013. évi CCXLII. törvény a Városliget megújításáról és fejlesztéséről kormányhatározatok a Városligetről tervpályázatok	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	-
Kapcsolódó projekt	Pannon Park projekt (FÁNK)		
Projektgazda és partnerek	projektgazda a Városliget Zrt.		
Indikatív költségek	15 md Ft (Liget Budapest Projekt jelenlegi összköltsége: 352 md Ft)		
Ütemezés	Megvalósítás: 2021		

5.2. BUDAI PARKTENGELY

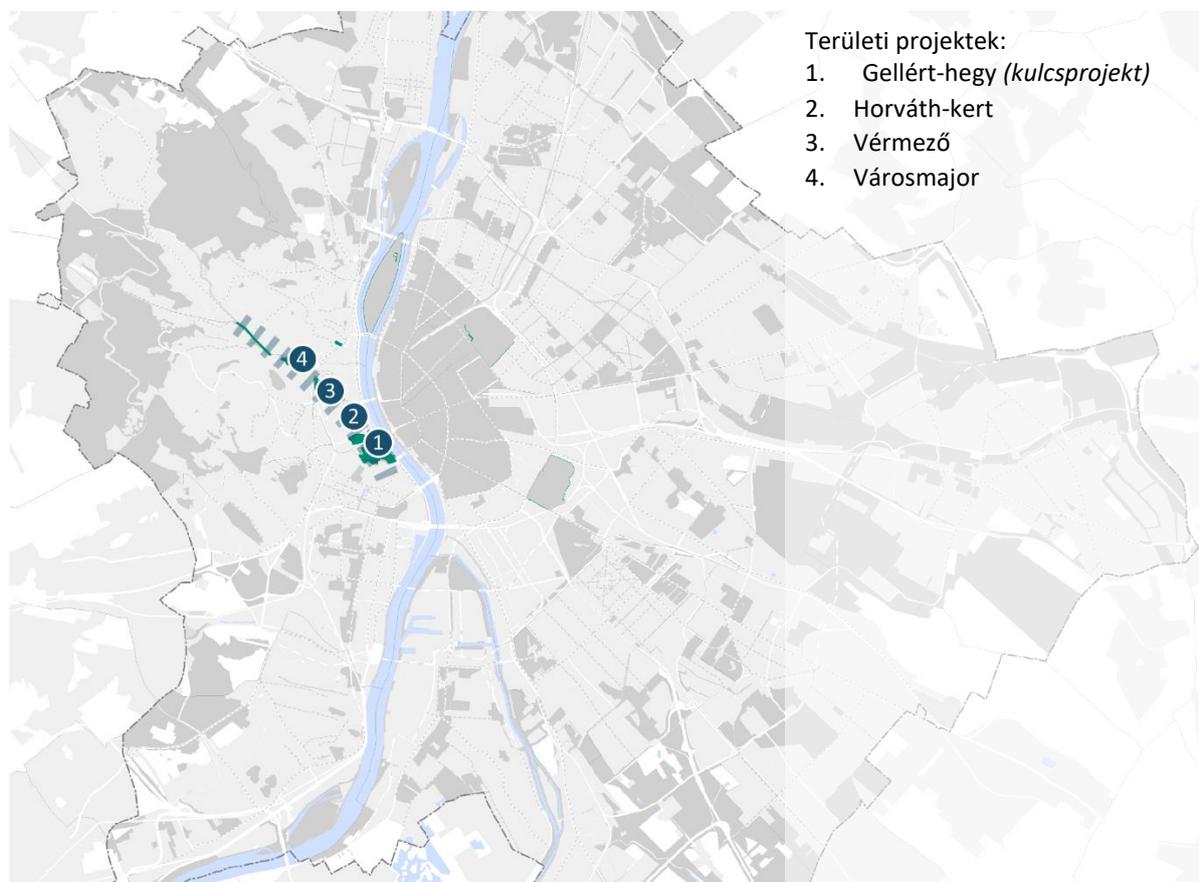
VÁROSSZERKEZETI HELYZET, JELENLEGI ÁLLAPOT ÉS KIJELÖLÉS INDOKLÁSA

A Gellért-hegy, Tabán, Horváth-kert, Vérmező, Városmajor, Szilágyi Erzsébet fasor zöldfelületeit felfűző, a Dunát a Budai-hegyvidékkel összekötő, zöldfelületekben gazdag tengely a város átszellőzésének szempontjából meghatározó elem. Emellett a parktengely rekreációs potenciálja is meghatározó. Ugyanakkor az egyes zöldterületek markánsan eltérő kiépítettséggel, használati intenzitással rendelkeznek.

AZ AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉS CÉLJA

A parktengely elemeinek védelme, megújítása, valamint fejlesztése. A tengely zöldfelületi elemei közötti kohézió erősítése. A kohézió erősítésének fontos pillére a lineáris elemek, a zöldfolyosók fejlesztése (pl.: Szilágyi Erzsébet fasor, Maros utca). A parkok kialakításának, szerkezetének, funkciókínálatának igazítása a megváltozott igényekhez és környezethez. Az egyes városi parkok és a kapcsolódó közcélú intézmények közötti funkcionális kapcsolatok fejlesztése.

Ez a zöldfelületi tengely Budapest alapvető tájszerkezeti adottsága. A városfejlődési, valamint közkert/közpark örökség jelentős hányadát érinti, s mindegyik eleme kerttörténeti, városépítészeti jelentőségű közpark. A megújítást erős örökségvédelmi-örökséggazdálkodási alapra célszerű helyezni. A parktengely elemei nagyrészt (a Gellért-hegyet leszámítva) az egykori Ördögárok völgyében, a völgytalpon helyezkednek el. A befedett patak kiterjedt vízgyűjtő területtel rendelkezik, s ma is nagyban hozzájárul a zöldterületek növényzetének minőségéhez, a fák jó állapotához.

AZ AKCIÓTERÜLET FEJLESZTÉSÉNEK FŐ FELADATAI

- ⇒ a parkok kerttörténeti, használati és terhelhetőségi vizsgálataira, a lakosság parkhasználati szokásaira és fejlesztési igényeire alapozva stratégiai fejlesztési tervek készítése és rendszeres felülvizsgálata szükséges (jelenleg folyamatban a Gellért-hegyi közpark stratégiai terv készítése), nagyobb volumenű fejlesztések esetében tervpályázat kiírása indokolt
- ⇒ a terhelhetőségi vizsgálatokkal összhangban, a közterülethasználatok szabályozása (lásd részletesebben 4.3.4 Zöldterületek közterület-használatának szabályozására vonatkozó javaslatok fejezet),
- ⇒ a területek rekreációs értékének növelése, a közparkok változatos rekreációs használatának erősítése, a passzív rekreációs parkhasználat területi és zöldfelületi igénye mellett az aktív pihenés területeinek kialakítása, minden korosztály számára biztosítva a sportolási és szabadidős tevékenység lehetőségét,
- ⇒ karakteres, egyedi közparkok kialakítása, rekonstrukciója a cél, a beépített vagy biológiailag inaktív felszínű területek határértéken belül tartásával,
- ⇒ a parktengely kohéziójának erősítése tájépítészeti megoldásokkal (mind a területi, mind a lineáris elemek mentén),
- ⇒ a gyalogos és kerékpáros tengely erősítése, a terhelő forgalom visszaszorítása, mérséklése mellett.

AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK

AT-II/1.	Gellért-hegy zöldfelületeinek megújítása (<i>kulcsprojekt</i>)		
Projekt rövid leírása	A Gellért-hegyi közpark rekreációs, kulturális fejlesztés célja az itt található egyedülálló természeti, tájképi és épített örökség védelmének biztosítása mellett a rekreációs funkciók erősítése, a parki infrastruktúra-hálózat megújítása. A park nem csak zöldterület, hanem egyúttal országos védett természeti terület, ezért minden fejlesztés esetében kiemelt figyelemmel kell lenni a természeti értékekre. Nagy hangsúlyt kell fektetni az ökológikus zöldfelület-fenntartásra. A meglévő infrastruktúra (utak, berendezési tárgyak stb.) megújításával, a közösségi és a gyalogos közlekedés fejlesztésével jelentősen javítani lehet a közpark vonzerejét. Az parki felújítást a területet érintő állami fejlesztésekkel összehangoltan tervezett megvalósítani (múzeum kialakítás a Citadellában, sikló megépítés).		
Előzmények	2016-ban kormányzati ötletpályázat a felújításra 2020-ban átfogó stratégiai terv (folyamatban) a Magyar Szabadságharcosok Múzeuma megvalósítása [1384/2020. (VII. 10.) Korm. határozat] a Gellért-hegy közösségi közlekedési kapcsolatának megteremtése és közterületeinek megújítása [1385/2020. (VII. 10.) Korm. határozat] a Budapest-törvény vonatkozó rendelkezései (2018. évi XLIX. törvény 19/A. §) a Citadellával kapcsolatos végrehajtási kormányrendelet [339/2020. (VII. 10.) Korm. rendelet]	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	X
Projektgazda és partnerek	A területen több tulajdonos érdekelt, a Fővárosi Önkormányzat és a Magyar Állam együttműködésével, a XI. és I. kerületek bevonásával		
Indikatív költségek	1,5 milliárd Ft (a stratégiai terv alapján pontosítandó)		
Ütemezés	Átfogó stratégiai készítés, ágazati tervek, ezt követően 2026-ig ütemezett megvalósítás		

AT-II/2.	Horváth-kert zöldfelületeinek megújítása		
Projekt rövid leírása	A Horváth-kert fontos láncszeme az egykor nyitott Ördög-árok mentén húzódó budai parktengelynek, hiszen ez a park köti össze a Tabánt és a Vérmezőt. A Fővárosi Önkormányzat fontos feladatának tartja, hogy ezt a zöld tengely minden pontján erősítse. A park megújítása során a zöldfelületek megújítása, rekreációs funkcióinak a lakossági igényekhez igazodó újragondolása szükséges.		
Előzmények	2010-től ütemezett felújítás a területen	Ker. ITS	Főv. IFP
		-	-
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat és I. kerületi Önkormányzat		
Indikatív költségek	500 millió Ft		
Ütemezés	Átfogó felújítási terv elkészítése, ütemezett megvalósítás 2025-ig		

AT-II/3.	Vérmező zöldfelületeinek megújítása		
Projekt rövid leírása	A Vérmező megújításának célja a zöldfelületek védelme, közparki rekonstrukció mellett kulturális és szabadidős tevékenységek, programok lebonyolítására alkalmas közösségi tér kialakítása. A zöldfelületek színvonalas fejlesztésével, meglévő infrastruktúra (utak, berendezési tárgyak stb.) megújításával, a gyalogos közlekedés fejlesztésével jelentősen javítani lehet a közpark vonzerejét.		
Előzmények	Vérmező közparki fejlesztés megvalósíthatóság tanulmány (I. kerület önkormányzat)	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	X
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat és I. kerületi Önkormányzat		
Indikatív költségek	500 millió Ft		
Ütemezés	Átfogó stratégiai terv elkészítése 2021. ütemezett megvalósítás 2025-ig		

AT-II/4.	Városmajor zöldfelületeinek megújítása		
Projekt rövid leírása	A park átfogó szemléletű megújítása keretében a zöldfelületek fejlesztése, parkba ékelődő rekreációs funkciók felülvizsgálata, a közhasználatú területek kiterjesztése a cél. A park zöldfelületi kapcsolatainak erősítése szükséges a kapcsolódó közterületekkel. A rekreációs funkciók fejlesztését a történeti park rekonstrukciójával összehangoltan, lakossági igényekhez igazodóan kell elvégezni.		
Előzmények	A park megújítása 2014-ben Szabadtéri Színház felújítására ötletpályázat lebonyolítása 2019-ben 1690/2019. (XII. 10.) korm. hat a fővárosi zöldterületek megújításához és a városmajori közparkfejlesztés megvalósításához szükséges egyes kormányzati intézkedésekről	Ker. ITS	Főv. IFP
		-	X
Projektgazda és partnerek	Magyar Állam és Fővárosi Önkormányzat		
Indikatív költségek	800 millió Ft		
Ütemezés	Átfogó koncepció készítés majd ütemezett megvalósítás 2025-ig		

Kulcsprojekt: Gellért-hegy zöldfelületeinek megújítása

Budapest öt meghatározó városi parkjainak egyike a Gellért-hegy, mely központi elhelyezkedéséből adódóan igen kedvelt közpark mind a városlakók, mind a turisták körében. A hegy a város egyik ikonikus pontja, a belvárosi Duna-partok karakterének meghatározó eleme, legfőképpen a Citadella, ahonnan páratlan kilátás nyílik Budapestre. A Gellért-hegy komplex megújítása mára az egyik legfontosabb feladat Budapest zöldfelületeinek átfogó fejlesztése kapcsán. Mind a zöldfelületek, mind a köztéri utcabútorok, burkolatok megújítása szükséges. Emellett minőségi és racionális funkcióbővítés is fontos, mely a közhasználatú rekreációs használatot erősíti. A komplex megújítás során az épített értékek védelme és fejlesztése is elengedhetetlen feladat, így a Citadella épületének rehabilitációja, funkcionális megújítása, valamint környezetének rendezése is időszerű.

A Gellért-hegy megújítása mind a Fővárosi Önkormányzat, mind a kormányzat számára kiemelt projekt. A Fővárosi Önkormányzat stratégiai tervet készített a területre közösségi tervezéssel egybekötve.

Gellért-hegy (forrás: szeretlekmagyarorszag.hu)

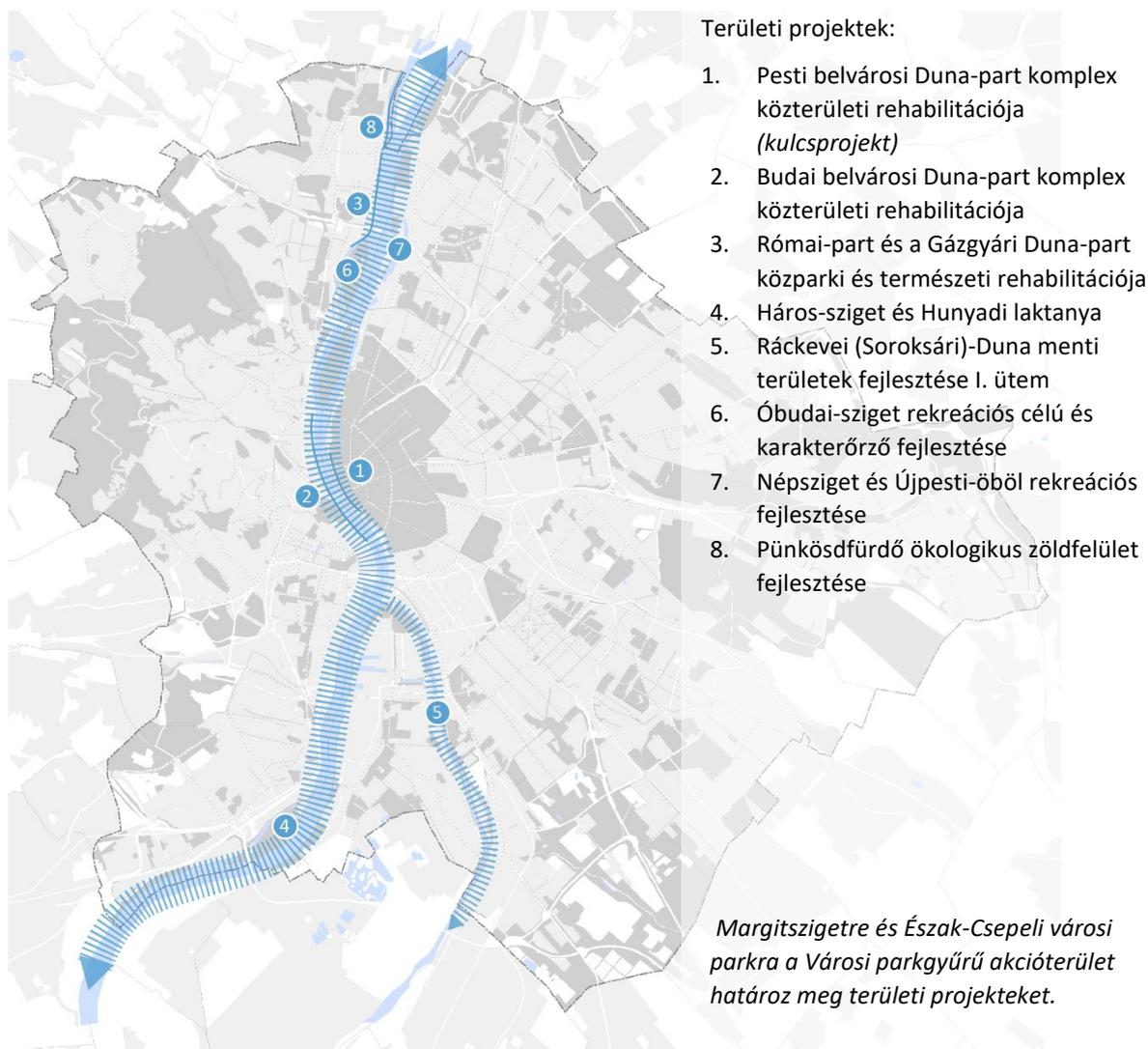
5.3. DUNA MENTI TERÜLETEK

VÁROSSZERKEZETI HELYZET, JELENLEGI ÁLLAPOT ÉS KIJELÖLÉS INDOKLÁSA

A Duna partjai és szigetei a város emblemikus jelentőségű, egyre jobban felértékelődő területei. A vízpart mindig is sajátos, kedvező lehetőségeket kínált, amelyet a város történeti fejlődése során különbözőképpen hasznosított. A partok használata állandó átalakulásban van: fokozatosan kiszorul az egykori ipari-kereskedelmi funkció, a belső és átmeneti zónában szinte kizárólagosan a közlekedés (közúti és vízi) dominál, és egyre nagyobb veszélyeztetettségnek vannak kitéve a külső szakaszokon megmaradt természetes vízpartok, ami jelentős, tájvédelmi, élőhelyvédelmi és fenntarthatósági gondokat jelent. A vízpart városökológiai, természeti és zöldhálózati funkciója kevés helyen tud érvényesülni.

AZ AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉS CÉLJA

A Duna természeti adottságainak szem előtt tartásával a part menti területek közcélú hasznosításának, zöldhálózati szerepének erősítése, amelynek alapfeltétele a part elérhetőségének biztosítása és a meglévő, több helyen kimondottan értékes parti vegetáció, galériaerdő védelme. A parti területek átépítése során a természeti funkciók érvényesülésének, a zöldfelületi intenzitás javításának, valamint a világörökségi területen a tájképi és művi értékekhez illeszkedő humanizált használat támogatása.

AZ AKCIÓTERÜLET FEJLESZTÉSÉNEK FŐ FELADATAI

- ⇒ a Duna és folyópartok természeti, tájképi és kultúrtörténeti adottságainak védelme és értékeinek bemutatása, különösen a vízparti történeti fasorok és parti kultúrtörténeti jelentőségű építmények és épületek megőrzése és megújítása, valamint a vízparti galériaerdők, természetközeli élőhelyek fokozott természetvédelmi kezelése;
- ⇒ a part menti közlekedési infrastruktúra átalakítása a gyalogos és kerékpáros szempontok figyelembevételével és a vízpartok megközelíthetőségének javításával, a belső és részben az átmeneti zónában városias zöldsétányok kialakítása a város és víz kapcsolat érdekében, a külső szakaszokon természetes karakterű zöldsétányok kialakításával a természetvédelmi szempontok figyelembevételével;
- ⇒ minden korosztály számára biztosítani a passzív pihenés, a sétálás, a sportolás és a szabadidős tevékenység lehetőségét a partszakaszok terhelhetősége alapján;
- ⇒ a rossz műszaki állapotú, nem megfelelő kialakítású parti infrastruktúra fejlesztése a balesetveszély csökkentése és az árvízvédelmi biztonsági szempontok szem előtt tartása;
- ⇒ part menti ingatlanfejlesztések esetén közhasználatú területek és zöldhálózat kialakításának területi biztosítása;
- ⇒ árvízvédelemmel kapcsolatos fejlesztések tervezése során a zöldfelületi érdekek érvényesítése, fejlesztések ütemezett összehangolása;
- ⇒ szükséges több szakaszon az ingatlanjogi helyzetek rendezése, valós állapothoz igazítása, a kiszabályozás, a kezelői feladatok pontosítása és kezelő szervezetekhez rendelése;
- ⇒ a különleges értékű ártéri ligeterdők élőhelyének védelme: élőhelykezelés, invazív növényfajok visszaszorítása a területi projektek részeként, illetve külön elkészítendő természetvédelmi kezelési tervek segítségével;
- ⇒ részletes műszaki felmérések és tervek alapján rekonstrukciós terv, illetve az árvízvédelmi szempontból magasságihiányos szakaszokon a beruházások megvalósítása, továbbá a tervezett fejlesztésekhez kapcsolódóan zöldsétányok, fasorok kialakítása a természetvédelmi szempontok figyelembevételével;
- ⇒ a Duna-part gyalogos, illetve kerékpáros bejárhatóságának biztosítása a természetvédelmi szempontok miatt elzárt és bizonyos funkcionális egységek (pl. kikötők és kapcsolódó logisztikai területek, városüzemeltetési területek) menti szakaszok kivételével. A rekreációs célú kerékpáros útvonal fejlesztésén túl szervizpontok, tárolók és a kerékpártámaszok telepítése;
- ⇒ az úszóművek a part menti közhasználatú területsáv kiszélesítését támogathatják, ezért cél a közcélú, rekreációs úszóművek telepíthetőségének és a megfelelő vízi közlekedési infrastruktúra egyensúlyának biztosítása;
- ⇒ a vízpart számos kultúrtörténeti jelentőségű természeti és épített értékének megfelelő kezeléséhez egységes koncepció kidolgozása, különösképpen a védett és nem védett értékes fasorok, sétányok, csónakházak, evezőklubok, kertvendéglők vonatkozásában.

AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK

A Margitszigetre és Észak-Csepeli városi parkra a Városi parkgyűű akcióterület határoz meg területi projekteket.

AT-III/1	Pesti belvárosi Duna-part komplex közterületi rehabilitációja (kulcsprojekt)		
Projekt rövid leírása	Cél a pesti belvárosi Duna-partok komplex közterületi megújítása, a Kossuth tér – Fővám tér közötti szakasz megújítása a Rak-Park tervpályázat és a közösségi együttműködés eredményei szerint. A projekt célja a pesti alsó rakpart gyalogoskerékpáros végigjárhatóságának biztosítása, a kapcsolódó terek rendezése, egységes arculattal rendelkező, a kikapcsolódást biztosító közterülethálózat kialakítása, valamint a rakpartoknak a világörökség részét képező épített értékeinek megőrzése, a kikapcsolódási és rekreációs érték növelése.		
Előzmények	Rak-Park tervpályázat Duna Menti Területek Összehangolt Fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program 2014 Civil együttműködés javaslata a pesti alsó rakpart fejlesztésére	Ker. ITS x	Főv. IFP x
Kapcsolódó projekt	Lánchíd felújítása, Kettes villamos tervezett felújítása Apáczai Csere János utca felújítása		
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat, Magyar Állam		
Indikatív költségek *	8 milliárd Ft		
Ütemezés	Megvalósítás 2024		

AT- III /2	Budai belvárosi Duna-part komplex közterületi rehabilitációja		
Projekt rövid leírása	A Duna-Buda tervpályázat eredményei alapján, budai belvárosi Duna-part kiemelt helyszíneinek komplex közterületi megújítása, amelynek célja a budai felső rakpartok és a kapcsolódó közterek gyalogos felületeinek növelése, a part menti területek végigjárhatóságának biztosítása, az észak-déli kerékpáros kapcsolat javítása, a zöldfelületi rendszer fejlesztése. Batthyány tér felszíni megújítása, a világörökség részét képező, nagyszerű adottságú, jó kilátással és értékes műemlékekkel rendelkező terület közösségi térré fejlesztése, lehetőség szerint a zöldfelületek növelésével, a fonódó villamoshálózat kiépítése miatt megváltozott forgalmi helyzetek figyelembevételével.		
Előzmények	Duna-Buda tervpályázat Duna Menti Területek Összehangolt Fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program 2014	Ker. ITS x	Főv. IFP x
Kapcsolódó projekt	Lánchíd és Váralagút felújítása, Fonódó villamoshálózat kiépítése, Eurovelo6		
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat, I. kerületi Önkormányzat, II. kerületi Önkormányzat, Magyar Állam		
Indikatív költségek *	Duna-Buda tervpályázat megvalósítása 7 milliárd Ft Batthyány tér felszíni megújítása 1 milliárd Ft		
Ütemezés	Megvalósítás 2024		

AT- III /3	Római-part és a Gázgyári Duna-part közparki és természeti rehabilitációja, a galériaerdők és vízparti rekreációs területek védelme		
Projekt rövid leírása	Az árvízvédelmi feladatokkal összehangoltan a terület átfogó rekreációs célú fejlesztése, a természetközeli jelleg megtartása, a zöldfelületek minőségi és mennyiségi növelése a galériaerdők és a vízparti rekreációs területek védelme mellett. A fejlesztési lehetőségek között szerepel a parti sétány folytatása az Aranyhegyi-patak és az Almási Balogh Lóránd utca között és a part menti használaton kívüli műtárgyak közösségi célú hasznosítása.		
Előzmények	Csillaghegyi öblözet zöldfelület-fejlesztési munkái 2017 (FŐKERT) A Római-part és a Margitsziget fenntartási és fejlesztési munkáinak elvégzéséhez szükséges megállapodások megkötése (593-607/2019. (V. 29.) Főv. Kgy. határozat) Római-part közösségi jövőkép alkotása folyamatban van	Ker. ITS x	Főv. IFP x
Kapcsolódó projekt	Csillaghegyi öblözet árvízvédelmi fejlesztése (2017), Eurovelo6		
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat és III. kerületi Önkormányzat		
Indikatív költségek *	Római-part 2 milliárd Ft Gázgyári Duna-part sétány 500 millió Ft		
Ütemezés	Átfogó felújítási terv elkészítése, ütemezett megvalósítás 2025-ig		

AT- III /4		Háros-sziget és Hunyadi laktanya	
Projekt rövid leírása	A beruházás célja az egykori Hunyadi laktanya területének kármentesítése és közparki fejlesztése. A természetvédelmi és épített környezeti értékeket figyelembe vevő, a helyi közösséget szolgáló rekreációs és sport célú hasznosítása a területnek, part menti közpark kialakítása a Hunyadi laktanya tanulmányterv (2018) figyelembevételével. A Háros-sziget nem védett területén élőhely védelmi program és rehabilitáció. A hosszú megújítási folyamatban, a RADÓ DEZSŐ TERV időtávján belül szükséges a terület átmeneti hasznosításának elindítása, a zöldfelületek fejlesztése.		
Előzmények	Hunyadi laktanya tanulmányterv 2018 (BFVT) Barnamezős területek Fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program 2014	Ker. ITS x	Főv. IFP -
Kapcsolódó projekt			
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság		
Indikatív költségek *	700 millió (teljes revitalizációs becsült költség ~11 milliárd Ft)		
Ütemezés	Átfogó felújítási terv készítés, majd megvalósítás 2026-ig		

AT- III /5		Ráckevei (Soroksári)-Duna menti területek fejlesztése I. ütem	
Projekt rövid leírása	Funkcióbővítés, tájrendezési, zöldfelületi és szabadtéri rekreációs fejlesztések, közlekedési és közmű-infrastruktúra fejlesztése. I. ütemben a pesterzsébeti Dunai Sétány kialakítása (akadálymentes vízpar megközelítés, vízáteresztő burkolatok, közösségi terek kialakítása, stégek elhelyezése, fásítás és utcabútorok kihelyezése) és a Molnár-szigeti volt napközis tábor környezetének fejlesztése kalandpark és vizes játszótér kialakításával.		
Előzmények	Ráckevei (Soroksári)- Duna menti területek tanulmányterv 2018 (BFVT) Duna Menti Területek Összehangolt Fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program (2014) TÉR_KÖZ	Ker. ITS x	Főv. IFP -
Kapcsolódó projekt	Kemény Ferenc Sportlétesítmény-fejlesztési Program (1839/2016. (XII. 23.) Kormányhatározat) Budapest Déli Városkapu fejlesztés tervpályázat 2018 A csepeli Daru-domb közterületi fejlesztése 2017 Pesterzsébeti Jódos-Sós Gyógyfürdő és Strandfürdő fejlesztése 2018 Pesterzsébet Hullám Csónakházak és parti sétány kiépítése (folyamatban)		
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat, XX. kerületi Önkormányzat, XXIII. kerületi Önkormányzat, Magyar Állam		
Indikatív költségek *	Dunai Sétány 380 millió Ft Molnár-sziget 220 millió Ft		
Ütemezés	Megvalósítás 2025-ig		

AT- III /6		Óbudai-sziget rekreációs célú és karakterőrző fejlesztése	
Projekt rövid leírása	A terület fejlesztésének célja a természeti értékek megőrzése, a zöldfelület fejlesztése és a karaktervédelem. Olyan értékalapú fejlesztések megvalósítása a cél a szigeten, amelyek a természeti értékek védelme mellett biztosítják a lakossági igényeknek megfelelő rekreációs funkciókat. A növényállomány ütemezett megújítása mellett az ökológikus zöldfelületek mennyiségét, a biodiverzitást, az élőhely védelmet támogató fejlesztések és a lakossági környezettudatosságot erősítő projektek megvalósítása a cél.		
Előzmények	Óbudai-sziget tanulmányterv 2016 (BFVT) Duna Menti Területek Összehangolt Fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program 2014 Sport Főváros családi szabadidőpark 2019 (FŐKERT) Óbudai-sziget Stratégiai Terve 2020 (BFVT)	Ker. ITS x	Főv. IFP x
Kapcsolódó projekt	Hajógyári-sziget közösségi és kulturális célú fejlesztési koncepciójáról (1604/2014. (XI.4.) Kormányhatározat)		
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat, III. kerületi Önkormányzat, Magyar Állam		
Indikatív költségek *	1 milliárd Ft		
Ütemezés	Átfogó stratégia készítés 2021., megvalósítás 2027-ig		

AT- III /7		Népsziget és Újpesti-öböl rekreációs fejlesztése (érdekképviselő)	
Projekt rövid leírása	A nehezen bejárható és megközelíthető területek átjárhatóságának biztosítása, part menti közhasználatú terület kialakítása, rekreációs funkciókör bővítése a műszakilag igénybe vett területek hasznosításával, a XIII. kerületben meglévő part menti zöldhálózati és rekreációs fejlesztések folytatása északi irányba, kiterjesztése az Újpesti-öböl északi csúcsáig és a Népsziget part menti területeire a part menti értékes élőhelyek és értékes koros díszfák védelmével és megújításával.		
Előzmények	A terület megújítása szerepel a IV. kerületi és XIII. kerületi ITS-ben is	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	-
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat, IV. kerületi Önkormányzat, XIII. kerületi Önkormányzat		
Indikatív költségek *	600 millió Ft		
Ütemezés	Átfogó környezetrendezési terv elkészítése, ütemezett megvalósítás 2030-ig		

AT- III /8		Pünkösdfürdő ökológikus zöldfelület fejlesztése	
Projekt rövid leírása	A beruházás keretében az elkészült komplex zöldfelületi rehabilitációs terv alapján, az árvízvédelmi feladatokkal összehangoltan a terület átfogó közparki fejlesztése, a természetközeli jelleg erősítése és a zöldfelületek biológiai változatosságának növelése valósul meg.		
Előzmények	Csillaghegyi öblözet zöldfelület-fejlesztési munkái 2017 (FŐKERT) A Római-part és a Margitsziget fenntartási és fejlesztési munkáinak elvégzéséhez szükséges megállapodások megkötése (593-607/2019. (V. 29.) Főv. Kgy. határozat) Pünkösdfürdő park környezetrendezése 2020 (FŐKERT)	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	-
Kapcsolódó projekt	Csillaghegyi öblözet árvízvédelmi fejlesztése (2017), EuroVelo6		
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat és III. kerületi Önkormányzat		
Indikatív költségek *	1 milliárd Ft		
Ütemezés	Zöldinfrastruktúra fejlesztés 2022-ig.		

Kulcsprojekt: Pesti belvárosi Duna-part komplex közterületi rehabilitációja

A Pesti belvárosi partszakasz történeti, városképi és funkcionális szempontból is Budapest egyik kiemelt szerepű területe, ahol jelenleg a közlekedési funkció dominál. A projekt célja a közterületek átalakításának segítségével a közlekedési funkció visszaszorítása, a gyalogos- és zöldfelületek növelése és a belvárosi partszakasz gyalogos végigjárhatóságának biztosítása, ökológikus műszaki megoldások alkalmazása. A Fővárosi Önkormányzat 1002/2015. (VI. 23.) határozatával kiírásra került a RAK-PARK építészeti tervpályázat, amely jelen projekt előzményeként tekinthető. A tervpályázat eredményeként, a nyertes pályamű készítésével a tervezés továbbfolytatódott. A célt a jelenlegi közlekedési rendszer újragondolásával, a forgalmi sávok és a parkoló funkció ésszerű csökkentésével biztosítja a projekt. A beruházás eredményeképpen hangsúlyos belvárosi tengelyek vonalában új gyalogos kapcsolatok alakulnak ki a felső és alsó rakpart között. A világörökségi helyszínre való tekintettel az örökségvédelem kiemelt hangsúlyt kap a tervezés nyomán, mind a látványkapcsolatok, mind az anyaghasználat során. A tervezési területet a Duna-hidak három eltérő karakterű szakaszra bontják, amelyek kivitelezése a különböző szakaszoknak megfelelően ütemezetten is megvalósítható.

RAK-PARK terv részletei, Korzó Tervezési Stúdió

5.4. VÁROSI KISVÍZFOLYÁS-VÖLGYEK

VÁROSSZERKEZETI HELYZET, JELENLEGI ÁLLAPOT ÉS KIJELÖLÉS INDOKLÁSA

Az agglomerációból érkező kisvízfolyás-völgyek keskenyebb vagy szélesebb zöldfolyosóként maradtak meg a beépített városi szövetbe ékelődve, s értékes szerkezeti tagoló elemet jelentenek, illetve zöldfelületi kapcsolatot biztosítanak a külterületi és belterületi zöldfelületi elemek között. Fontos szerepet játszanak az ökológiai kapcsolatok fenntartásában, a zöldinfrastruktúra városökológiai szerepének erősítésében. Rekreációs szerepük is rendkívül fontos, hiszen a fővárosi zöldhálózat legértékesebb lineáris elemeit alkotják. A városklíma szempontjából az átszellőzési folyosók meghatározó egységeit jelentik.

A városi patakvölgyek jelenleg nagyrészt csak potenciálok. Állapotuk, mind ökológiai, mind esztétikai és rekreációs szempontból rendkívül kedvezőtlen, rossz a vízminőség, gyenge a zöldfolyosóban az önfenntartó folyamatok működése, és sok alulhasznosított terület, vagy a zöldfolyosó szerephez méltatlanul sok, zavaró infrastruktúra elem fordul elő. A kisvízfolyás-völgyek ezért jelenleg nem töltik be megfelelően zöldfelületi rendszerben elfoglalt szerepüket. A patakvölgyek ugyanakkor olyan lineáris zöldhálózati elemekké fejleszthetők, amelyek több kerületen átívelve, egységes kezelést, koordinált fejlesztést igényelnek, elsődlegesen rekreációs és zöldhálózati fejlesztés keretében, kerületek (és agglomerációs települések) közötti összefogással, átfogó koncepció alapján.

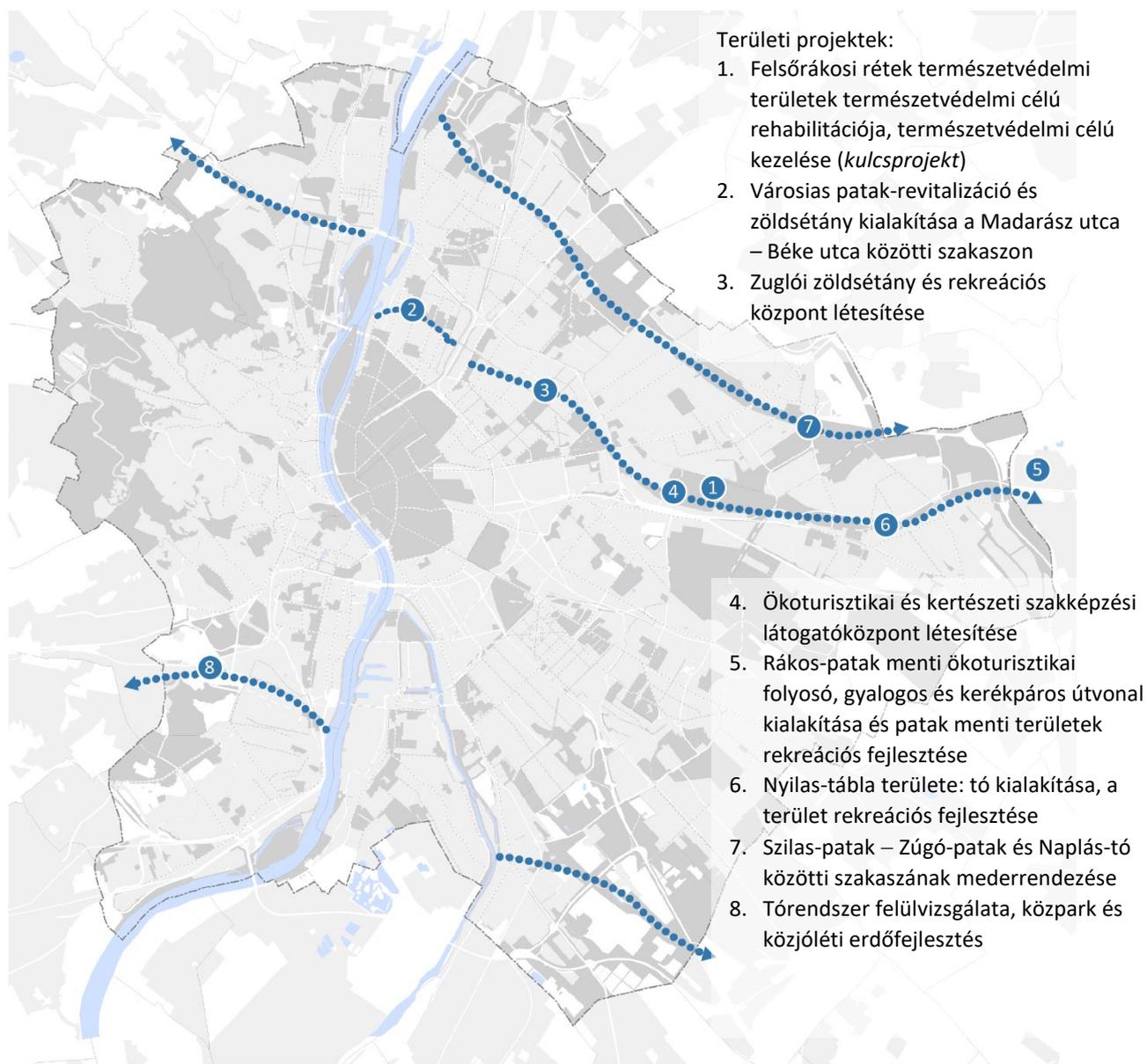
A főváros hat legjelentősebb kisvízfolyása az Aranyhegyi-patak, az Ördög-árok, a Hosszúrét-patak, a Szilas-patak, a Rákos-patak és a Gyáli-patak. Az Ördög-árok egy része zártszelvényben, a felszín alatt folyik, völgyének zöldhálózati fejlesztésével a Budai parktengely akcióterület foglalja.

AZ AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉS CÉLJA

Az akcióterület fejlesztésének legfontosabb célkitűzései kisvízfolyások ökológiai funkciójának javítása (vizes élőhelyek revitalizációja, fajmegőrzés), a vízkapcsolat javítása, a vízfolyások menti területek összehangolt ökológiai és rekreációs megújítása, illetve a patakvölgyek természeti értékeinek megőrzése a komplex revitalizáció során. Olyan értékalapú fejlesztés megvalósítása a cél, amely kölcsönösen figyelembe veszi a vízfolyások zöldfelületi, ökológiai és vízrajzi szerepét.

Rövid távú cél a fővárosi patakvölgyekben, pontszerű beavatkozási helyszíneken mintaprojektek megvalósítása. Ezekre alapozva megfogalmazható a komplex revitalizáció koncepciója, amely előrevetíti a középtávú célt: a kisvízfolyás-völgyek komplex revitalizációját és a patak-revitalizáción alapuló zöldhálózati fejlesztést. Az angol terminológiában bevett „greenway” megvalósítása a cél, ami a zöldsétány, a lineáris zöldhálózati rendszer fogalmi megalkotását, elfogadását igényli (lásd 5.7. Fasorok és zöldsétányok akcióterület). Szükség van a patakmenti lineáris zöldhálózat átjárhatóságának javítására (főforgalmi útvonalak feletti zöldhidak létesítésére) is, így a külső kerületek között harántoló irányú környezetbarát közlekedési folyosó jöhet létre.

A több kerületen átívelő akcióterületek esetében kiemelten fontos, az érintett kerületi szereplők részvételén túl, hogy a főváros koordinálóként is részt vegyen a fejlesztésben. Ez utóbbi a kisvízfolyásokat érintő, különféle párhuzamosan készülő tervek, projektek összehangolása szempontjából is lényeges. Az előbbiekkal párhuzamosan a patakvölgyek menti zöldhálózati fejlesztést össze kell kötni a felhagyott vasúti folyosók revitalizációjával (Kis- és Nagy-burma vonalak), valamint a Pestszentlőrinci erdő zöldhálózati fejlesztésével.

AZ AKCIÓTERÜLET FEJLESZTÉSÉNEK FŐ FELADATAI

- ⇒ vízfolyások revitalizációja, öfenntartó képességük növelése, vízminőség javítása, árvízvédelem megfelelő kialakítása
- ⇒ természetes élőhelyek megőrzése, rekonstrukciója, amely magába foglalja a különleges értékű természetes élőhelyek védelmét (élőhelykezelés, invazív növényfajok visszaszorítása), a természeti értékek megőrzését, biodiverzitás növelését
- ⇒ új természetvédelmi területek kijelölése, meglévő védelmek kiterjesztése
- ⇒ kerékpáros és gyalogos infrastruktúra fejlesztése
- ⇒ keresztirányú gyalogos és kerékpáros kapcsolatok erősítése, gyalogos és kerékpáros hidak kialakítása, fejlesztése
- ⇒ zöldfelületek megőrzése, fejlesztése, a zöldfelületi dominancia biztosítása (a zöldfelületi elemek, erdőszült és rét területek kialakítása az adott terület jellegének megfelelően), környezetminőség javítása

- ⇒ a kisvízfolyások menti és a kapcsolódó területek rekreációs fejlesztése, funkcióbővítése, minden korosztály számára változatos sportolási és szabadidős tevékenységek lehetőségének biztosítása (városi maraton és más futóprogramok számára új, lényegesen egészségesebb helyszín kijelölése, csökkentve ezzel a belváros sportprogramok általi terhelést is)
- ⇒ komplex revitalizációs protokoll kidolgozása, elfogadása és végrehajtása (jó gyakorlatra példa: Rákos-patak revitalizációjának megvalósíthatósági tanulmányterve és mesterterve), a protokollnak tartalmaznia kell a revitalizáció és a zöldhálózati fejlesztés lépéseit, a társadalmi konszenzus biztosítékait, a finanszírozhatóságot, a bevonandók körének felelősségét, feladatait
- ⇒ pontszerű beavatkozások, mintaprojektek protokolljának kidolgozása, elfogadása és végrehajtása
- ⇒ a patak medrének különböző típusú, mértékű revitalizációja – szakaszonként eltérő beavatkozási típusok alkalmazásával, az árvízvédelem megfelelő kialakítása mellett
- ⇒ egységes arculattal rendelkező közterületi bútorok és berendezések elhelyezése egy-egy vízfolyás mentén, az adott szakasz jellegéhez igazodóan
- ⇒ a Hosszúréti-, az Aranyhegyi- és a Gyáli-patak komplex fejlesztését megalapozó tanulmányterv és mesterterv készítése, azaz a patakra és környezetére vonatkozó revitalizációs javaslatok kidolgozása, amely magába foglalja a természetes vízdinamika helyreállítását, a patakmenti élőhelyek megóvását és az ökológiai kapcsolatok javítását, a vízpart menti gyalogos-kerékpáros útvonalak kialakítását, és a térség rekreációs fejlesztését

AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK

Területi projektek – az akcióterület részterületét érinti:

AT-IV/1	Felsőrákosi-rétek természetvédelmi területek természetvédelmi célú rehabilitációja, természetvédelmi célú kezelése (kulcsprojekt)		
Projekt rövid leírása	Felsőrákosi-rétek helyi jelentőségű természetvédelmi terület élőhelyrekonstrukciója, valamint az ex lege lápok vízutánpótlásának biztosítása, a vízborítottság időtartamának növelése. A rehabilitáció a területen található csatorna meghosszabbításával, a mellékágrendszer kiterjesztésével, küszöbök kiépítésével, a Mátyásföldi-mellékág alsó szakaszán a meder megemelésével valósítható meg.		
Előzmények	1024/2017.(VI.21.) Főv.Kgy.h. „Rákos-patak és környezetének revitalizációja Megvalósíthatósági Tanulmány és Mesterterv” c. dokumentum elfogadásáról	Ker. ITS -	Főv. IFP X
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Budapest Főváros Önkormányzata a projektgazda, X. kerületi Önkormányzat, magántulajdonosok (kárpótlási földek), mint partnerek bevonásával.		
Indikatív költségek	70 M Ft (természetvédelmi terület rehabilitációja) 450 M Ft (Rákos-patak mederrevitalizációjával együtt)		
Ütemezés	Átfogó revitalizációs terv készítés majd megvalósítás: 2030		

AT-IV/2	Rákos-patak - Városias patak-revitalizáció és zöldsétány kialakítása a Madarász utca – Béke utca közötti szakaszon		
Projekt rövid leírása	A patak szakasz revitalizáció során mérnökbiológiai meder-megújítás, hullámtér kiszélesítése, a terület zöldfelületi és ökológiai fejlesztése, valamint a Kubala László park komplex közparki felújítása. .		
Előzmények	1024/2017.(VI.21.) Főv.Kgy.h. „Rákos-patak és környezetének revitalizációja Megvalósíthatósági Tanulmány és Mester-terv” c. dokumentum elfogadásáról Rákos-patak menti ökoturisztikai folyosó c. projekt (VEKOP-5.3.1-15-2016-00012) részeként kerékpáros útvonal kialakítása (kiviteli tervek készítése folyamatban)	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	-
Kapcsolódó projekt	Rákos-patak menti kerékpáros útvonal kialakítása, Rákos-patak TÉR-KÖZ beruházások		
Projektgazda és partnerek	A tulajdonosi jogkörrel Budapest Főváros Önkormányzata rendelkezik, de a terület elhelyezkedése folytán EU-s forrásokból, a Magyar Állam támogatásával és a XIII. kerületi Önkormányzat bevonásával valósulhat meg.		
Indikatív költségek	~1300 M Ft		
Ütemezés	Átfogó revitalizációs terv készítés majd megvalósítás: 2024		

AT-IV/3	Rákos-patak - Zuglói zöldsétány és rekreációs központ létesítése (érdekképviselet)		
Projekt rövid leírása	A patak meder revitalizációja, osztott rézsű, íves vonalvezetés kialakítása. Patak menti kerékpáros infrastruktúra, közvilágítás kiépítése, valamint a kapcsolódó közpark rekreációs fejlesztése a TÉR_KÖZ 2018 pályázat keretében		
Előzmények	1024/2017.(VI.21.) Főv.Kgy.h. „Rákos-patak és környezetének revitalizációja Megvalósíthatósági Tanulmány és Mester-terv” c. dokumentum elfogadásáról Rákos-patak menti ökoturisztikai folyosó c. projekt (VEKOP-5.3.1-15-2016-00012) részeként kerékpáros útvonal kialakítása (kiviteli tervek készítése folyamatban)	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	-
Kapcsolódó projekt	Paskál lakópark fejlesztése Mogyoródi úti sportpálya funkcióbővítő fejlesztése (TÉR_KÖZ pályázat)		
Projektgazda és partnerek	XIV. kerületi Önkormányzat a projektgazda, Fővárosi Önkormányzat (Tér-Köz 2018)		
Indikatív költségek	~241 M Ft		
Ütemezés	Átfogó revitalizációs terv készítés majd megvalósítás: 2021-ig		

AT-IV/4	Rákos-patak - Ökoturisztikai és kertészeti szakképzési látogatóközpont létesítése		
Projekt rövid leírása	Közösségi tér - látogatóközpont, közösségi kertészeti központ, bemutatókert, erdei iskola, szakképzési központ létrehozása a FŐKERT telephelyéhez kapcsolódóan.		
Előzmények	1024/2017.(VI.21.) Főv.Kgy.h. „Rákos-patak és környezetének revitalizációja Megvalósíthatósági Tanulmány és Mesterterv” c. dokumentum elfogadásáról	Ker. ITS	Főv. IFP
		-	-
Kapcsolódó projekt	Rákos-patak menti ökoturisztikai folyosó c. projekt (VEKOP-5.3.1-15-2016-00012) részeként kerékpáros útvonal kialakítása (kiviteli tervek készítése folyamatban)		
Projektgazda és partnerek	A tulajdonosi jogkörrel Budapest Főváros Önkormányzata rendelkezik, de a terület elhelyezkedése folytán a X. kerületi Önkormányzat, valamint a FŐKERT bevonása szükséges.		
Indikatív költségek	~200 M Ft		
Ütemezés	Előkészítés, tervezés: 2024 Átfogó felújítás terv készítés majd megvalósítás: 2030		

AT-IV/5	Rákos-patak menti ökoturisztikai folyosó részeként gyalogos és kerékpáros útvonal kialakítása, patak revitalizáció és partmenti területek rekreációs fejlesztése		
Projekt rövid leírása	A vízpart gyalogos, illetve kerékpáros bejárhatóságának biztosítása a kerületközi és agglomeráció felől érkező forgalom kiszolgálásával, a természetvédelmi szempontok figyelembevételével. A kerékpáros pihenők, megállópontok kiépítése. Rákos-patak, mint ökológiai folyosó kialakítása a természetvédelmi szempontok szem előtt tartásával, valamint a kapcsolódó területek rekreációs fejlesztése.		
Előzmények	1024/2017.(VI.21.) Főv.Kgy.h. „Rákos-patak és környezetének revitalizációja Megvalósíthatósági Tanulmány és Mester-terv” c. dokumentum elfogadásáról Rákos-patak menti ökoturisztikai folyosó c. projekt (VEKOP-5.3.1-15-2016-00012) részeként kerékpáros útvonal kialakítása (kiviteli tervek készítése folyamatban)	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	X
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	A tulajdonosi jogkörrel Budapest Főváros Önkormányzata rendelkezik, de a terület elhelyezkedése folytán EU-s forrásokból, a Magyar Állam támogatásával és az érintett kerületi (XIII., XIV., X., XVII. kerület) Önkormányzat bevonásával valósulhat meg.		
Indikatív költségek	kerékpárútfejlesztés: 2,3 Mrd Ft (VEKOP pályázat)		
Ütemezés	kiviteli tervek alapján, a kisajátítás folyamatban van. Megvalósítás 2026-ig		

AT-IV/6	Nyilas-tábla területe (Ferihegyi út – Szabadság sugárút közötti szakasz): tó kialakítása, a terület rekreációs fejlesztése (érdekképviselet)		
Projekt rövid leírása	A Rákos-patak épített művi medrének átalakítása a Ferihegyi út – Szabadság sugárút közötti szakaszon, a jelenlegi mezőgazdasági területek helyén tó, illetve wetland kialakítása. A tó környezetének rekreációs fejlesztése		
Előzmények	1024/2017.(VI.21.) Főv.Kgy.h. „Rákos-patak és környezetének revitalizációja Megvalósíthatósági Tanulmány és Mesterterv” c. dokumentum elfogadásáról	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	-
Kapcsolódó projekt	Rákos-patak menti ökoturisztikai folyosó c. projekt (VEKOP-5.3.1-15-2016-00012) részeként kerékpáros útvonal kialakítása (kiviteli tervek készítése folyamatban)		
Projektgazda és partnerek	A XVII. kerületi Önkormányzat a projektgazda, a Budapest Főváros Önkormányzata és civil szervezetek, mint partnerek bevonásával. A patak esetében tulajdonosi jogkörrel Budapest Főváros Önkormányzata rendelkezik.		
Indikatív költségek	tó, wetland létesítése: 260 M Ft (rekreációs fejlesztés: 100 M Ft)		
Ütemezés	Átfogó revitalizációs terv alapján megvalósítás: 2030-ig		

AT-IV/7	Szilas-patak - Zúgó-patak torkolat és Naplás-tó közötti szakaszának természetvédelmi célú mederrendezése <i>(érdekképviselő)</i>		
Projekt rövid leírása	A Szilas-patakon a Zúgó-patak torkolata és a Naplás-tó között, a patak épített művi medrének átalakítása. Az egykori mezőgazdasági területek helyén regenerálódott láprétek teljes helyreállítása (özönnövények visszaszorítása, értékes növényzet rehabilitációja). A patak kisvízszintjének megemlése, állandó fenékküszöb kialakítása, amely nagyvízi esetben a rétek elárasztásával az alsóbb szakaszok menti beépítése árvízvédelmét is szolgálja.		
Előzmények	Szilas-patak fejlesztése, Megvalósíthatósági Tanulmány és Mesterterv, 2018. Naplás-tó és Szilas-patak menti kerékpárút és közösségi tereinek bővítése (TÉR_KÖZ pályázat)	Ker. ITS	Főv. IFP
		-	-
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	A Szilas-patak telke a XVI. kerületi Önkormányzat tulajdonában van, Budapest Főváros Önkormányzatának és a Fővárosi Csatornázási Művek bevonása szükséges.		
Indikatív költségek	~ 100 M Ft		
Ütemezés	Átfogó revitalizációs terv alapján megvalósítás: 2024-ig		

AT-IV/8	Hosszúréti-patak revitalizáció, a tórendszer felülvizsgálata, közpark és közjóléti erdőfejlesztés a kőérberki szakasz mentén		
Projekt rövid leírása	A meglévő tórendszer vízrendezési, ökológiai szempontú felülvizsgálata, a kapcsolódó zöld- és erdőterületek rekreációs fejlesztése, a patak revitalizáció előkészítése.		
Előzmények	Hosszúréti-patakra készült korábbi tanulmánytervek A Hosszúréti-patak mederrendezés – engedélyezési terv, 2012. A Hosszúréti-patak által okozott vízkárok értékelése, valamint kockázatcsökkentési terv készítése, 2018.	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	-
Kapcsolódó projekt	Tóváros lakóterületi fejlesztése		
Projektgazda és partnerek	Budapest Főváros Önkormányzata, a XI. kerületi Önkormányzat együttműködése, valamint a tóvárosi fejlesztés beruházójának és a felvizi települések bevonása szükséges.		
Indikatív költségek	~ 130 M Ft		
Ütemezés	Előkészítés, tervezés: 2024 Átfogó revitalizációs terv alapján megvalósítás: 2030-ig		

Kulcsprojekt: Felsőrákosi-rétek természetvédelmi területek természetvédelmi célú rehabilitációja, természetvédelmi célú kezelése

A Rákos-patak menti területek közül ökológiai szempontból az egyik legértékesebb a Felsőrákosi-rétek országos és helyi jelentőségű védett természeti területe, olyan láp- és mocsárrétek találhatók itt, amelyek számos igen ritka és védett növény-, illetve állatfaj utolsó menedékei a fővárosban. A terület vízutánpótlásának hosszú távon romló helyzete az értékek pusztulásának veszélyével fenyeget. Ezért fontos kulcsprojekt a Rákos-patak vízrendszeréhez kapcsolódó beavatkozás, amely a Felsőrákosi-rétek helyi jelentőségű természetvédelmi terület élőhelyrekonstrukcióját, valamint az ex lege lápok vízutánpótlásának biztosítását, a vízborítottság időtartamának növelését célozza. A beavatkozást a 1024/2017.(VI.21.) Főv.Kgy. határozattal elfogadott „Rákos-patak és környezetének revitalizációja Megvalósíthatósági Tanulmány és Mester-terv” c. dokumentummal összhangban javasolt megvalósítani.

A patak ezen szakaszán lényeges a természetvédelmi szempontok maximális figyelembevétele a vízrendezés tekintetében. Megtartásra javasolt a patak menti töltés, mely egyben a védett területek vízháztartásának egyensúlyában nagy szerepet játszik. A rehabilitáció a területen áthúzódó csatorna meghosszabbításával, a patakba vezető Mátyásföldi-mellékág alsó szakaszán a meder megemelésével, egyenletes esésviszonyok kialakításával lehetséges.

Rákos-patak

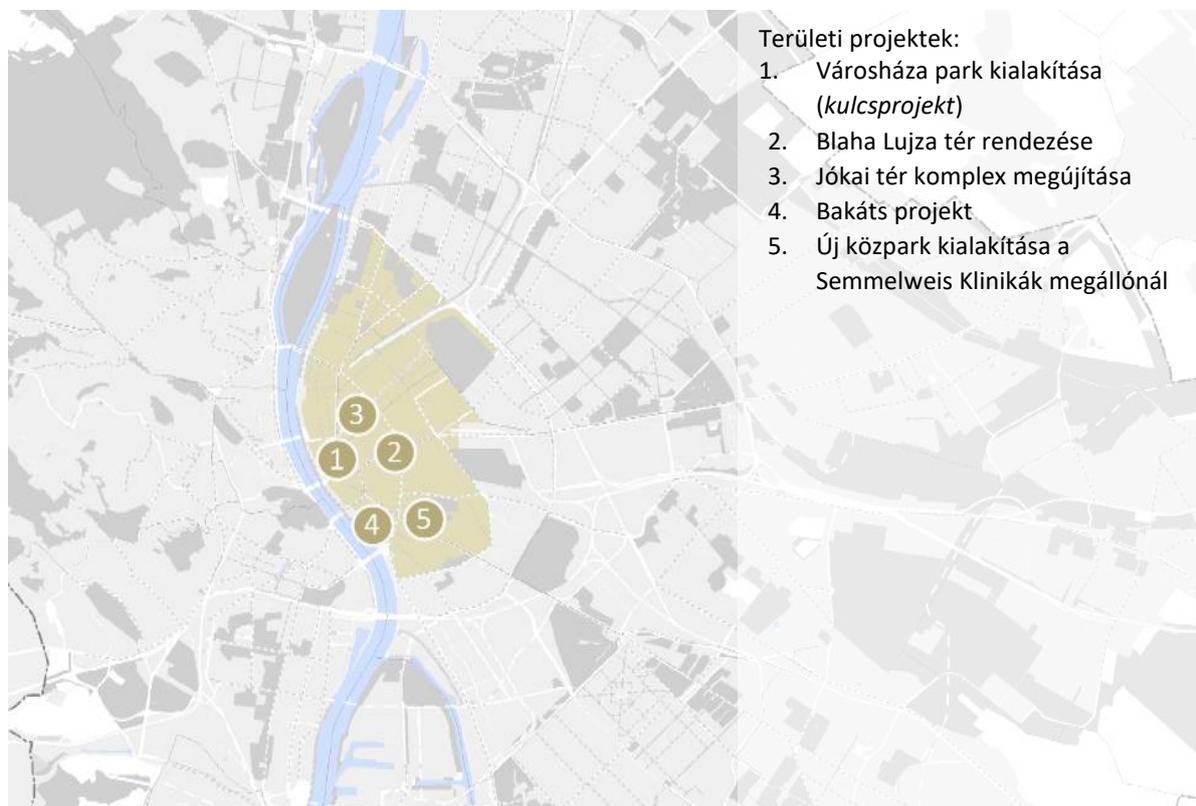
5.5. BELVÁROS

VÁROSSZERKEZETI HELYZET, JELENLEGI ÁLLAPOT ÉS KIJELÖLÉS INDOKLÁSA

Budapest historikus városszövege rendkívül kevés zöldfelülettel rendelkezik. Míg Budapest teljes területének zöldfelület-intenzitása 52,5% volt 2015-ben, addig a belvárosi kerületekre kb. 10% volt a jellemző. A terület zöldfelületi rendszere alapvetően szigetes, zárványos elrendezésű, az elemeket csak néhol kötik össze lineáris zöldfelületi elemek. A belváros beépítési sajátosságai miatt a zöldfelületek bővítésére nagyon korlátozott lehetőségek állnak rendelkezésre. A zöldfelületek fejlesztése településökológiai szempontból is fontos, ugyanis a főváros belvárosában érezhető leginkább a városi hősziget-hatás. A városkörnyéki hőmérsékletet tavasszal átlag 2-4 °C-kal, míg nyáron 3-6 °C-kal haladja meg. A nyári hőségidőszakban a belváros felszínhőmérséklete 20-25 °C-kal magasabb, mint a város szélén található erdőterületeké.

AZ AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉS CÉLJA

A városszövet sajátosságainak szem előtt tartásával a meglévő zöldfelületi elemek funkcionális, esztétikai, városökológiai fejlesztése, valamint az alternatív zöldfelületek létesítésének népszerűsítése és támogatása, amelyek által a zöldfelületi intenzitás, a városklíma-kondicionáló hatása és a használati érték is növelhető. A zöldfelületi fejlesztés, a legújabb mérnöktechnológiai módszerekkel és a közműhálózat rendezésével, közlekedéshálózati rekonstrukciókkal is, minden szabadtervhálózati felújításban elsődleges szerepet kell, hogy kapjon. Az akcióterületi projektek fővárosi tulajdonban álló területek, a kerületi közterületi megújításokra az Egészséges utcák pályázat keretein belül lesz lehetőség.

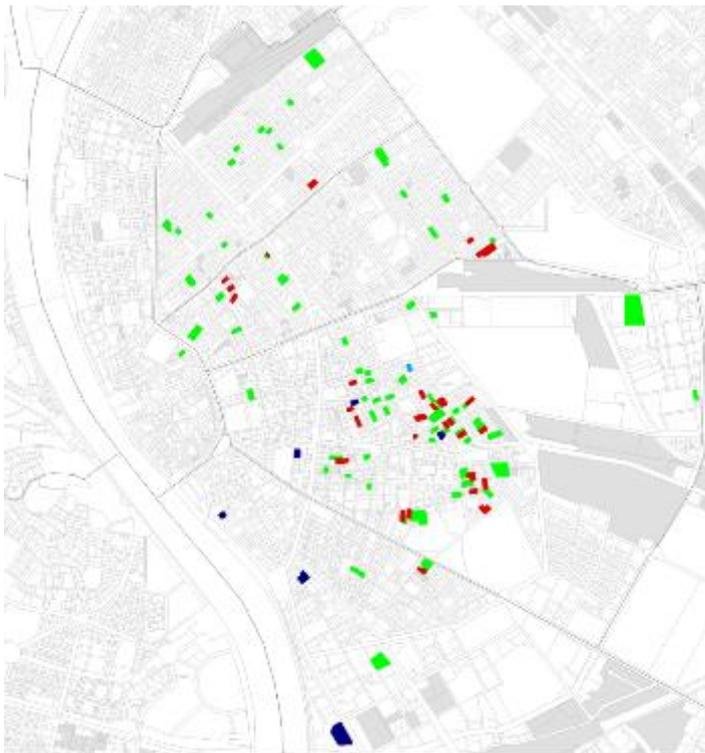
AZ AKCIÓTERÜLET FEJLESZTÉSÉNEK FŐ FELADATAI

- ⇒ közparkok, közkertek fenntartása az intenzív használatnak megfelelően: a belvárosi területek különösen nagy népsűrűsége és magas látogatói számának következtében kialakuló terheléseknek megfelelő, intenzív fenntartási színvonal megteremtése, a rendszeres megújító jellegű fenntartási rendszer bevezetése, a szabadtérhasználat terhelhetőségi elemzése és ennek alapján kezelési tervek készítése. Az öntözőhálózat fejlesztése környezettudatos, fenntartható módon;
- ⇒ zöldfelületi sávok (fasorok, cserjesávok) megfelelő fenntartása: a fasorok és cserjesávok megfelelő fenntartása és felújítása az állapotnak és a megváltozott klimatikus viszonyoknak megfelelően, figyelembe véve a város káros környezeti hatásainak terhelését;
- ⇒ közterületen vagy üres telkeken zsebparkok létesítésének ösztönzése: kisméretű, adottságokhoz mérten a lehető legmagasabb zöldfelületi arányú, rekreációs funkcióval ellátott közkertek kialakítása angolszász példára, amelyek a belvároson belüli rövid idejű kikapcsolódást, felüdülést szolgálják. A kialakításuk történhet állandó, illetve átmeneti jelleggel egyaránt;
- ⇒ belső udvarok, magánterületek zöldítésének ösztönzése: belső udvarok zöldfelületi borítottságának és rekreációs hasznosításának növelése, támogatási rendszer kialakításával, közösségi fejlesztési, mentorprojektekkel. A magánterületek zöldfelületi adottságainak javítása kapcsán meg kell vizsgálni a részleges, időszakos közhasználati funkciók lehetőségét is, ehhez ösztönző és támogató pénzügyi eszközöket kell biztosítani (lásd. 4.2. Finanszírozási eszközök) Közcélú rekreációs funkciók, illetve közkertek kialakítása a szűk belvárosi szövetben. A zöldfelületi fejlesztések történhetnek állandó, illetve átmeneti jelleggel is (pl.: dézsás növények);
- ⇒ közterületek átépítésének során a gyalogos és klímabarát szempontok érvényesítése: a meglévő közterületek szerkezetének, funkcióinak átalakítása szükséges, melyek a gyalogosokat részesítik előnyben. A kialakítás és a későbbi fenntartás során be kell épülnie a fenntarthatósági szempontoknak, a csapadékvíz helyben hasznosítását és magasabb zöldfelületi arányt javasolt elérni;
- ⇒ zöldfalak, zöldtetők építésének ösztönzése: a településökológiai viszonyokat javító zöldtetők és zöldfalak építésének ösztönzése szabályozási és pénzügyi eszközökkel;
- ⇒ a belvárosi zöldfelületek jelentőségét feltáró szemléletformálás: a belvárosi zöldfelületek jelentőségét feltáró szemléletformálás kiadványokon és informatikai eszközökön keresztül, mely segíti a lakosság és a döntéshozók ökotudatosságának javítását.

A belvárosi zárt udvarok zöldfelületi ellátottság térképének részlete

- Lakóterületi belső udvar, zárt udvar
- Egyéb belső udvar, zárt udvar
- Fás vegetáció belső udvaron, zárt udvaron
- Gyep vegetáció belső udvaron, zárt udvaron

A belvárosi beépítetlen fohíjak (tulajdon szerint bontásban) és barnamezős területek térképének részlete

- Állami tulajdonú
- Fővárosi önkormányzati tulajdonú
- Kerületi önkormányzati tulajdonú
- Magántulajdonú
- Barnamezős terület

AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK

AT-V/1	Városháza park kialakítása (<i>kulcsprojekt</i>)		
Projekt rövid leírása	A Fővárosi Önkormányzat Károly krt. felőli parkolójának megnyitásával és átalakításával a belváros rekreációs terei bővülnek, és új programhelyszín jön létre. A parkolás átalakításával egy állandóan látogatható, teljes értékű új városi közkert kialakítása a cél.		
Előzmények	Sikeres tervpályázat, 2008 Átfogó felújítási terv készítés, 2016 (Óbuda Újlak Zrt.)	Ker. ITS X	Főv. IFP X
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat		
Indikatív költségek	1,5 milliárd Ft (teljes projekt, Városháza teljes felújításával 24,7 milliárd Ft)		
Ütemezés	park kialakítása 2024-ig (teljes projekt 2029-ig)		

AT-V/2	Blaha Lujza tér		
Projekt rövid leírása	Blaha Lujza tér revitalizációja. A tér zöldítése és fizikai infrastruktúrájának megújítása, felszíni gyalogos közlekedés kiterjesztése, kerékpártárolók létesítése. A tér átalakítása során fontos cél a zöldfelületek és a fák mennyiségének növelése.		
Előzmények	a terület megújítása tervezés alatt áll	Ker. ITS X	Főv. IFP -
Projektgazda és partnerek	Magyar Állam, Fővárosi Önkormányzat, VII. és a VIII. kerületi Önkormányzat		
Indikatív költségek	2,7 milliárd Ft		
Ütemezés	Átfogó felújítási terv alapján ütemezett megvalósítás 2023-ig		

AT-V/3	Jókai tér komplex megújítása		
Projekt rövid leírása	Jókai tér és kapcsolódó közterületek újatervezése, közösségi használati értékének és gazdaságélénkítő hatásának növelése. A felújítás során fontos a meglévő növényállomány szintezettségének megtartása. A felújítás során a színpad fejlesztése, a gyalogos zóna átalakítása mellett a zöldfelületek növelése és az utcabútorok cseréje is szükséges.		
Előzmények	VI. Jókai tér (TÉR_KÖZ pályázat 2016)	Ker. ITS X	Főv. ITS -
Projektgazda és partnerek	VI. kerületi Önkormányzat és Fővárosi Önkormányzat		
Indikatív költségek	400 millió Ft		
Ütemezés	Átfogó felújítási terv elkészítése, ütemezett megvalósítás 2022-ig		

AT-V/4	Bakáts projekt		
Projekt rövid leírása	Bakáts tér átalakítása, a kerület kulturális rendezvényközpontjának közterületi fejlesztése, megújítása, a Bakáts utca átalakítása a Dunával való kapcsolat erősítése érdekében. A forgalomcsökkentéssel megújuló templom körüli tér és utcák közösségi és kulturális eseményeknek helyet adó többfunkciós tereké válnak, ahol a köztéri berendezések megújítása és növénytelepítés mellett a csatlakozó földszinti homlokzatok rehabilitációja, közösségi kreatív központ kialakítása is tervezett.		
Előzmények	a templom épülete és közvetlen környezete megújításra került IX. Bakáts projekt (TÉR_KÖZ pályázat 2016)	Ker. ITS X	Főv. ITS -
Projektgazda és partnerek	IX. kerületi Önkormányzat és Fővárosi Önkormányzat		
Indikatív költségek	750 millió Ft		
Ütemezés	Ütemezett megvalósítás 2022-ig		

AT-V/5	Új közpark kialakítása a Klinikák megállónál		
Projekt rövid leírása	A metrómegálló melletti zöldfelület megújítása tájépítészeti eszközökkel, a burkolt felületek csökkentése, a terület biodiverzitásának és rekreációs funkciójának növelése, esőkert kialakítása.		
Előzmények	-Konceptióterv (FŐKERT Zrt)	Ker. ITS	Főv. IFP
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat, VIII. kerületi Önkormányzat		
Indikatív költségek	120 millió Ft		
Ütemezés	Kiviteli tervek készítése majd ütemezett megvalósítás 2023-ig		

Kulcsprojekt: Városháza park kialakítása

A Városháza park átfogó, új tervpályázattal előkészített megújítása egy több mint 10 milliárd Ft-os komplex beruházás, amely a térfalak rendezése mellett a parkolás felszín alatti elhelyezésével biztosítana helyet a jelenleg parkolási célú területeken egy állandóan látogatható, teljes értékű új park kialakításának. A teljes projekt költségéből a zöldfelületi fejlesztés 1,5 milliárd Ft körüli. A nagyléptékű projekt megvalósulását megelőzően lehetővé válik a terület közcélú megnyitása úgy, hogy az a jövőre vonatkozó megoldásokat, funkciókat, városhasználói igényeket is felmérje, tesztelje, a városlakókat és tervezőket egy közös tervezési folyamatba (co-creation) kapcsolja be. A projekt integrálhat ötletversenyeket (pl. Solar Dechatlon mintájára különböző építészeti, kertépítészeti, funkcionális megoldásokat felosztott területen megvalósítva – mely bemutatná a lehetőségeket a városlakók számára, tesztelné a fenntarthatóságot, használatot, elfogadást). Az ideiglenes használattal egy olyan fővárosi kommunikációs tér jönne létre, ami egyéb területen is lehetőséget biztosítana a városlakók bevonására, véleményének, igényeinek megismerésére, szemléletformálására (nyílt innováció, co-creation, fenntarthatóság, mobilitás stb.).

Városháza park lehetséges kialakításának vázlata (Forrás: Főpolgármesteri Hivatal)

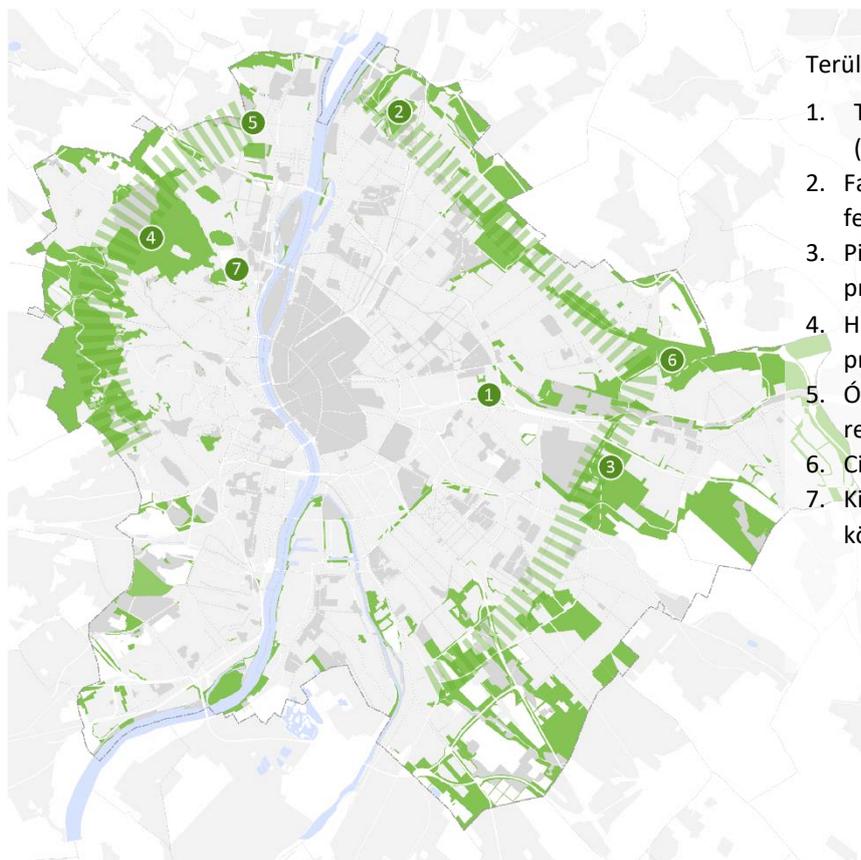
5.6. ERDŐK

VÁROSSZERKEZETI HELYZET, JELENLEGI ÁLLAPOT ÉS KIJELÖLÉS INDOKLÁSA

A városias életmódból adódóan egyre erősödik a városszéli erdők közjóléti (turisztikai) célú használata. Már a 2010-es évek végén is évente 10-12 millió látogatója volt a Pilisi Parkerdő Zrt. kezelésében álló budapesti erdőterületeknek (mintegy 3.500 hektár), 2020-ban, a koronavírus járvány hatására a látogatottság tovább nőtt. A turistautak sűrűsége az országos átlag húszszorosa. A lakosság erdőlátogatási szokásai egyre sokszínűbbé váltak, ami egyes használati módok esetében jelentős környezeti terheléssel jár. A Pilisi Parkerdő Zrt. budai erdeiben örvendetes módon általánosan elterjedté vált a folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodás, ugyanakkor a pesti oldal nagy részén most is vágásos gazdálkodás zajlik. A több hektáros vágásterületeket a lakosság egyre kevésbé tolerálja. Pozitív folyamat, hogy az erdőgazdálkodó szervezetek igyekeznek egyre színvonalasabb szolgáltatásokkal várni az erdőbe látogatókat. Az erdőterületek nagy része természeti szempontból is értéket képvisel, országos vagy helyi jelentőségű védett természeti terület. Ezért az erdők és a természetvédelem kérdésköre szorosan összefügg, a természetvédelmi és rekreációs célok összehangolásának nehéz feladata az erdőterületek akcióterületinél indokolja a természetvédelmi szemlélet fontosságát.

AZ AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉS CÉLJA

Az erdők zöldfelületi rendszerben betöltött szerepének erősítése: erdőterületek csökkenésének megakadályozása, erdőterületek növelése. A közjóléti funkciók biztosítása, a fenntartható gazdálkodás, erdei és egyéb természetközeli ökoszisztémák fennmaradásának biztosítása, a biológiai sokféleség megőrzése és lehetőség szerint javítása. Az akcióterület egyes részeinek összekapcsolása a külső pesti térség zöldhálózat-fejlesztésének különösen fontos eleme, amely a nagyobb egybefüggő erdőtömböket összekötő zöldfolyosóval a beépített városszövet körüli külső pesti zöldgyűrű kialakítását célozza.

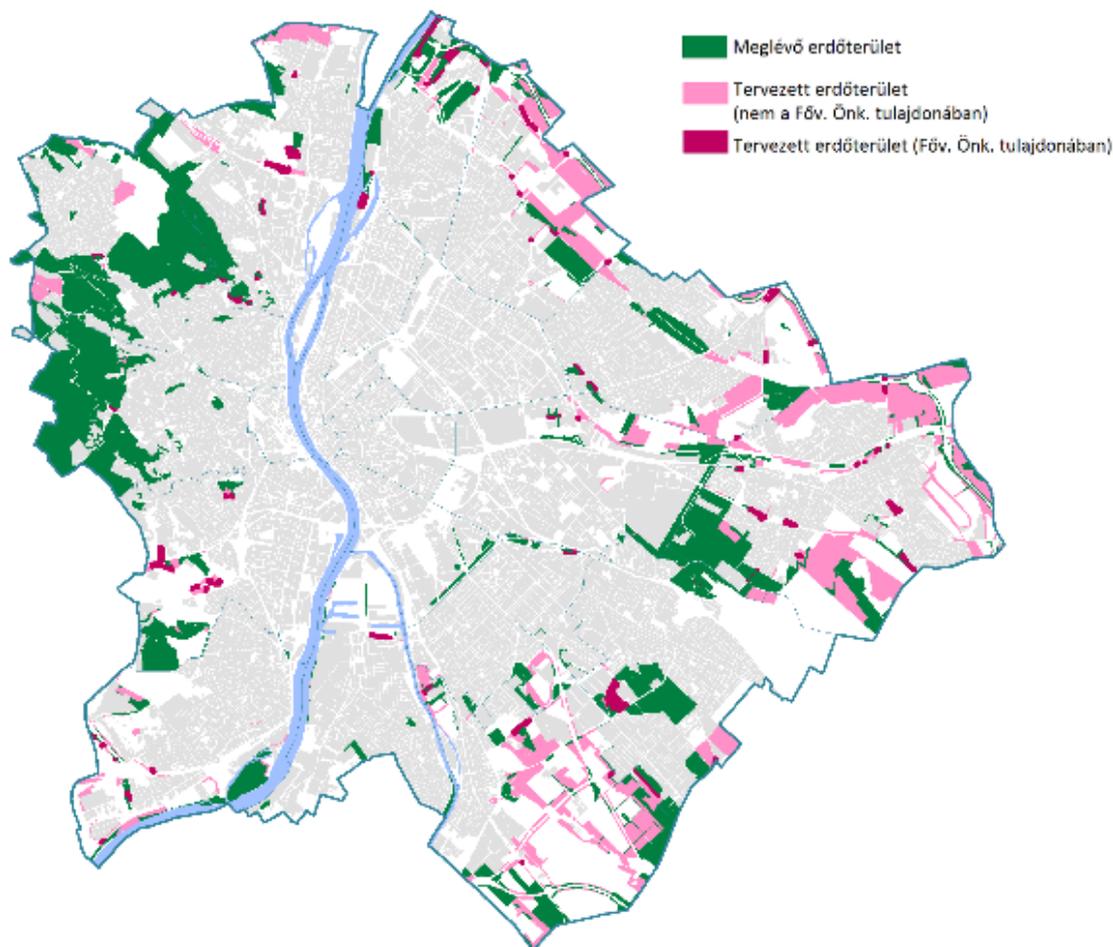

Területi projektek:

1. Terebesi erdő teljes körű megújítása (*kulcsprojekt*)
2. Farkaserdő természetvédelmi fejlesztése
3. Pilisi Parkerdő Zrt. erdőfejlesztési projektjei
4. Hármashatár-hegy – „Városi erdők” projekt
5. Óbuda korábbi bányaterületeinek rekultivációja
6. Cinkotai kiserdő
7. Kiscelli kastély környezetének közösségi célú rehabilitációja

AZ AKCIÓTERÜLETI TERV FEJLESZTÉSÉNEK FŐ FELADATAI

- ⇒ meglévő erdőterületek megőrzése, feldarabolódásuk megakadályozása, minőségi és mennyiségi fejlesztés, védő zöldsávok kialakítása, a zöldfelületi intenzitás növelését, a biodiverzitás és a természetességi szint csökkenésének megakadályozását szolgáló erdőtelepítés
- ⇒ komplex szemléletű, folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodás fenntartása a budai oldalon, amely szem előtt tartja a faj- és élőhelyvédelmi törekvéseket, a változatos fafaj összetételű és korú, több szintes, stabil, önfenntartó erdőállomány kialakítását. Az erdők természetességének növelése a pesti oldal erdeiben, ezzel együtt erőteljes elmozdulás a folyamatos erdőborítást biztosító erdőkezelés felé.
- ⇒ erdők egészségi állapotának folyamatos nyomon követése, adatgyűjtés és elemzés a fenntartási döntések megalapozása érdekében, erdőgazdálkodásban és a közjóléti funkciók biztosításában résztvevők közötti együttműködés erősítése
- ⇒ erdők természeti szempontokat figyelembe vevő rekreációs fejlesztése, védett értékes erdőterületek tehermentesítése (közjóléti berendezéseinek, turista úthálózatának fenntartása, fejlesztése és bővítése, balesetveszély elhárítása, akadálymentes tanösvények és túraútvonalak kiépítése, a pesti erdőkben lovastúra útvonal-hálózat GPS-es kijelölése, lovas fogadóbazisok, látogatható lovasfarmok létesítése, természetbarát erdei fogadóterek, információs pontok kialakítása)
- ⇒ környezeti nevelés és erdőpedagógia elterjedésének támogatása, az erdei ökoszisztéma és a természeti értékek fontosságának hangsúlyozása, ökológiai ismeretek terjesztése, tájékoztatás az erdőkezelési munkák céljáról, fontosságáról, információs táblák, kiadványok, térképek, mobilalkalmazás készítése
- ⇒ együttműködési megállapodás a Pilisi Parkerdő Zrt.-vel, amely előfeltétele a parkerdők fejlesztési és fenntartási program összeállításának és végrehajtásának. A sikeres együttműködés alapja a Fővárosi Önkormányzat felelős szerepvállalásának és a Pilisi Parkerdő Zrt. szakmai kompetenciájának ötvözése lehet.
- ⇒ erdő besorolású, de erdővel nem borított alkalmassági vizsgálata, erdőtelepítési program kidolgozása: A településszerkezeti, zöldfelületi rendszer szempontjából kedvező elhelyezkedésű potenciális erdőterületek alkalmasságának felmérése - termőhely-feltáró vizsgálat készítése, telepítés lehetőségeinek vizsgálata, a terület természetvédelmi szempontú értékelése, magántulajdonú erdőtelepítésre alkalmas területek erdősítési protokolljának kidolgozása, motivációs eszközök bevezetése, kárpótlási földek problematikájának kezelése. Erdősítésre alkalmatlan területek rekreációs célú zöldfelületként, ligetesen fásított, erdőparkként való hasznosítása javasolt, környező lakóterületek zöldfelületi, rekreációs ellátottságának javítása céljából.
- ⇒ átfogó koncepcióterv készítése a pesti erdők rekreációs hasznosítására. A „Pesti erdőgyűrű” zöldfelületi és rekreációs fejlesztését célként kitűző tanulmányterv készítése, amely a pesti oldal meglévő és tervezett, különböző adottságokkal rendelkező erdőterületeinek hasznosítását, az adottságok szerint minél nagyobb összefüggő erdőterületek kialakítását tartalmazza, figyelembe véve az erdőtelepítésre alkalmas termőhelyi adottságokat.

Potenciális erdőterületek

AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK

AT-VI/1	Terebesi erdő teljes körű megújítása (kulcsprojekt)		
Projekt rövid leírása	A terület ökológiai szemléletű zöldinfrastrukturális fejlesztése a meglévő erdőtagok zöldfelületi fejlesztésével, rekreációs funkciók erősítésével. Új összvárosi jelentőségű parkerdő kialakítása. A kapcsolódó ingatlanfejlesztések megvalósulása fontos szerepet játszik a terület fenntartásában, működtetésében.		
Előzmények	Fehérdűlő fejlesztési tanulmányterve, 2017-	Ker. ITS	Főv. IFP
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	A Budapest Főváros Önkormányzata, mint projektgazda, a tervek kidolgozója és a megvalósítás koordinátora, a X. kerületi Önkormányzat és a Pilisi Parkerdő bevonása javasolt.		
Indikatív költségek	800 M Ft		
Ütemezés	Átfogó stratégiai alapján megvalósítás I. ütem: 2024-ig		

AT-VI/2	Farkaserdő természetvédelmi fejlesztése		
Projekt rövid leírása	A Farkaserdő védetté nyilvánítása, a terület értékeit szem előtt tartó természetvédelmi fejlesztése, biodiverzitás növelése		
Előzmények	Szilas-patak fejlesztése, Megvalósíthatósági Tanulmány és Mesterterv, 2018.	Ker. ITS	Főv. IFP
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Projektgazda a Budapest Főváros Önkormányzata, a IV. kerületi Önkormányzat bevonása javasolt		
Indikatív költségek	~150 M Ft		
Ütemezés	Természetvédelmi célú fejlesztés megvalósítás 2022-ig		

AT-VI/3	Pilisi Parkerdő Zrt. erdőfejlesztési projektjei (érdekképviselő)		
Projekt rövid leírása	A Pilisi Parkerdő Zrt. által Budapest területén fenntartott erdőterületeken tervezett fejlesztéseket foglalja magába, mint a X., XVII. és XVIII. kerület határán található Keresztúri-erdőben kialakítandó látogatóközpont (fogadótér, erdei iskola, erdészeti bemutató-, oktató-, információs központ) létesítése, vagy erdei fogadótér, információs pont kialakítása (természetbarát erdei fogadótér, az erdőlátogatókat kiszolgáló korszerű szociális infrastruktúra a Hűvösvölgyi Nagyréten, Szép Juhásznénál, Kamarerdőn és a Hármashatár-hegyen).		
Előzmények	Parkerdő a Fővárosért (Budapest Főváros Önkormányzata és a Pilisi Parkerdő Zrt együttműködési lehetőségei a hosszú távú városfejlesztési koncepció célrendszerében) 2019.	Ker. ITS	Főv. IFP
		-	-
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	A Pilisi Parkerdő Zrt. a projektgazda, Budapest Főváros Önkormányzatának bevonása javasolt.		
Indikatív költségek	~250 M Ft Erdészeti bemutatóközpont: 200 M, Hűvösvölgyi fogadótér: 50 M		
Ütemezés	Megvalósítás: 2024.		

AT-VI/4	Hármashatár-hegy – „Városi erdők” projekt, Szépvölgyi úti parkolók erdősítése, meglévő erdők természetvédelmi célú kezelése		
Projekt rövid leírása	Természetismereti tanösvény, szabadtéri tanterem kialakítása, madárlés létesítése, játszószerkek, valamint tájékoztató táblák kihelyezése, kisebb kiterjedésű erdőtelepítés.		
Előzmények	-	Ker. ITS	Főv. IFP
		-	-
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Budapest Főváros Önkormányzata és a FŐKERT, mint projektgazda, a tervek kidolgozója és a megvalósítás koordinátora. (DTP2-018.2.2 azonosítószámú Interreg projekt)		
Indikatív költségek	~30 M Ft (első ütem)		
Ütemezés	Megvalósítás: első ütem 2021 végéig, második ütem 2030-ig		

AT-VI/5	Óbuda-hegyvidék korábbi bányaterületeinek rekultivációja (érdekképviselő)		
Projekt rövid leírása	A Bohn, Drasche, Csillaghegyi bányaterületek részletes vizsgálatát követően programtervek készítése az elsődleges hasznosítás céljára (a közeli erdőterületek tehermentesítésére): zöld-, vagy sportterület kialakításának koncepciója. A koncepció tervek alapján egy kiválasztott terület rekultivációjának megkezdése.		
Előzmények	a bányaterületekre készült korábbi és folyamatban lévő tanulmánytervek	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	-
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	A terület elhelyezkedése folytán a III. kerületi Önkormányzat koordinálásával valósulhat meg, ezenkívül Budapest Főváros Önkormányzatának bevonása javasolt.		
Indikatív költségek	~75 M Ft (tervkészítés)		
Ütemezés	Előkészítés, tervezés: 2024 Megvalósítás: 2030 (egyik terület)		

AT-VI/6	Cinkotai kiserdő természetközeli erdőként való megújítása		
Projekt rövid leírása	Naplás-tó melletti erdőrészek (3-4 ha) természetközeli erdőként való megújítása fafajcserével.		
Előzmények	-	Ker. ITS	Főv. IFP
		-	-
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Budapest Főváros Önkormányzata, mint projektgazda, Pilisi Parkerdő Zrt bevonása javasolt.		
Indikatív költségek	~8 M Ft		
Ütemezés	Természetvédelmi, erdészeti tervezést követően megvalósítás: 2030-ig		

AT-VI/7	Kiscelli kastély környezetének közösségi célú rehabilitációja		
Projekt rövid leírása	A történeti kert rekonstrukciója, gyalogos kapcsolatok megteremtése, szabadtéri funkciók bővítése (közösségi tér, kutyafuttató, játszótér kialakítása), zöldfelület rehabilitáció / rendezés a TÉR_KÖZ 2018 pályázat projekt		
Előzmények	TÉR_KÖZ	Ker. ITS	Főv. IFP
		X	-
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	III. kerületi Önkormányzat a projektgazda, Budapest Főváros Önkormányzatának, mint tulajdonosnak a bevonás partnerként javasolt		
Indikatív költségek	~347 M Ft		
Ütemezés	Megvalósítás: 2023-ig		

Kulcsprojekt: Terebesi erdő teljes körű megújítása

Budapest mértani közepének közelében, Kőbányán a Fehér út mellett található a Fővárosi Önkormányzat egyik legértékesebb ingatlanegyüttese, a Fehérdűlő. Jó elhelyezkedésű, közúti és közösségi közlekedéssel kiválóan ellátott, jelentős kiterjedésű, tisztásokkal tagolt erdőtagok találhatók a területen.

A beavatkozás célja a Terebesi erdő teljes körű, a természeti és ökológiai értékek megőrzését szem előtt tartó megújítása, amely a főváros zöldfelületi rendszerében új, összvárosi jelentőségű, a térségben hiányzó elem kialakítását jelenti.

Az élhető város kialakítását és a klímavédelmet szolgáló megújítás a területen található meglévő erdőrészek megtartásával, a terület rekreációs fejlesztését, az erdősült területeken kívüli részen a rekreációs funkcióhoz kapcsolódó, azt kiszolgáló minimális beépítés létesítését foglalja magába. Az új zöldfelületi elem egyben rendezvény helyszíneként szolgálna, tehermentesítve a városi nagyparkokat.

Terebesi erdő panorámafotója

5.7. TERMÉSZETKÖZELI TERÜLETEK

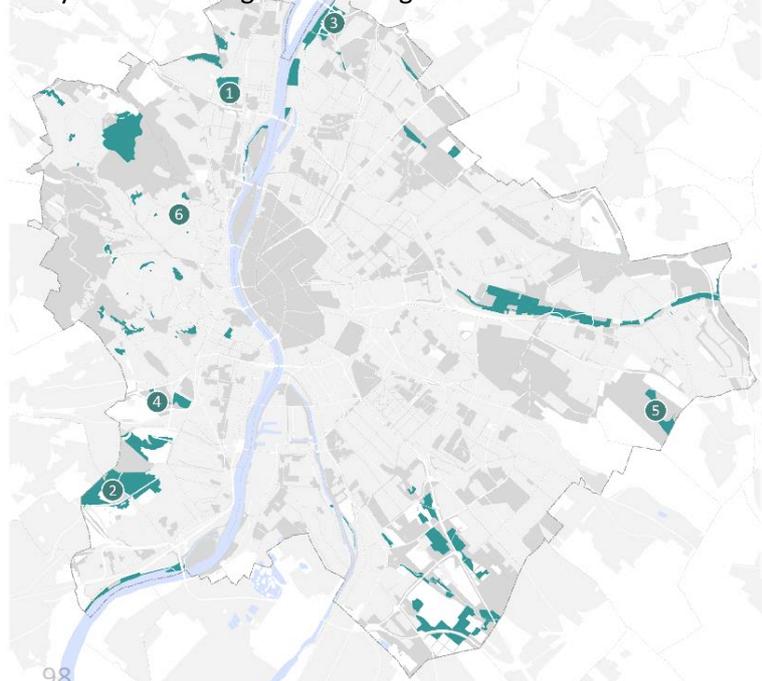
VÁROSSZERKEZETI HELYZET, JELENLEGI ÁLLAPOT ÉS KIJELÖLÉS INDOKLÁSA

A természetközeli területek a fővárosi zöldinfrastruktúra hálózat különleges és fontos elemei: rendkívül magas diverzitással és jelentős zöldfelület intenzitással rendelkeznek, kiemelkedő természeti értéket képviselnek, tájképi szempontból meghatározóak. Budapest természeti változatossága európai mércével mérve is egyedülállónak tekinthető, nagy kiterjedésűek a védett és természetközeli állapotú területek, ezenkívül egyes védett növényfajok kizárólagos jelenléte is jellemző. A természetközeli területek rekreációs jelentősége sem elhanyagolható, a közparkokhoz és erdőkhez hasonlóan részt vesznek a lakosság zöldfelületi ellátottságának alakításában, a szabadidő eltöltés fontos színterei és ezen szerepük a jelenlegi pandémiás időszakban tovább erősödik.

Ugyanakkor a természetközeli területek állapota több esetben nem megfelelő, különböző veszélyeztető tényezők és ezek együttes jelenléte az értékek pusztulásához, degradációjához vezet, amely végső soron a zöldinfrastruktúra hálózatra, annak szerepére kedvezőtlen hatással van. Az egyik legjelentősebb veszélyeztető tényező a tájidegen, idegenhonos és invazív fajok jelenléte és egyes esetekben terjedése. Az inváziós fajok visszaszorításában – a természetvédelmi területek kezeléséért felelős FŐKERT mellett – számos civil szervezet (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület, az Erdőmentők Alapítvány, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem – korábbi nevén Szent István Egyetem stb.) is részt vesz. A természetközeli területek állapotának alakításában meghatározó jelentőségűek a szomszédsági hatások (pl. beépített területek növekedése), vagy a korábbi, ökológiai szempontból káros tevékenységek (pl. patakszabályozás, területi vízrendezés).

AZ AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉS CÉLJA

Tematikus és területi projektek révén a fővárosi természeti területek, értékes élőhelyek, életközösségek fennmaradásának biztosítása, állapotának javítása, rehabilitációja az elsődleges cél. Irányított, a természetvédelmi, ökológiai szempontokat maximálisan figyelembe vevő rekreációs fejlesztéssel a természetközeli területek zöldinfrastruktúrában betöltött szerepe erősítendő. Az ismeretterjesztést szolgáló fejlesztések, a terület bemutatása segíti a természeti értékek közelebbi megismerését, környezeti neveléssel növelhető a társadalmi környezettudatosság és felelősségvállalás.

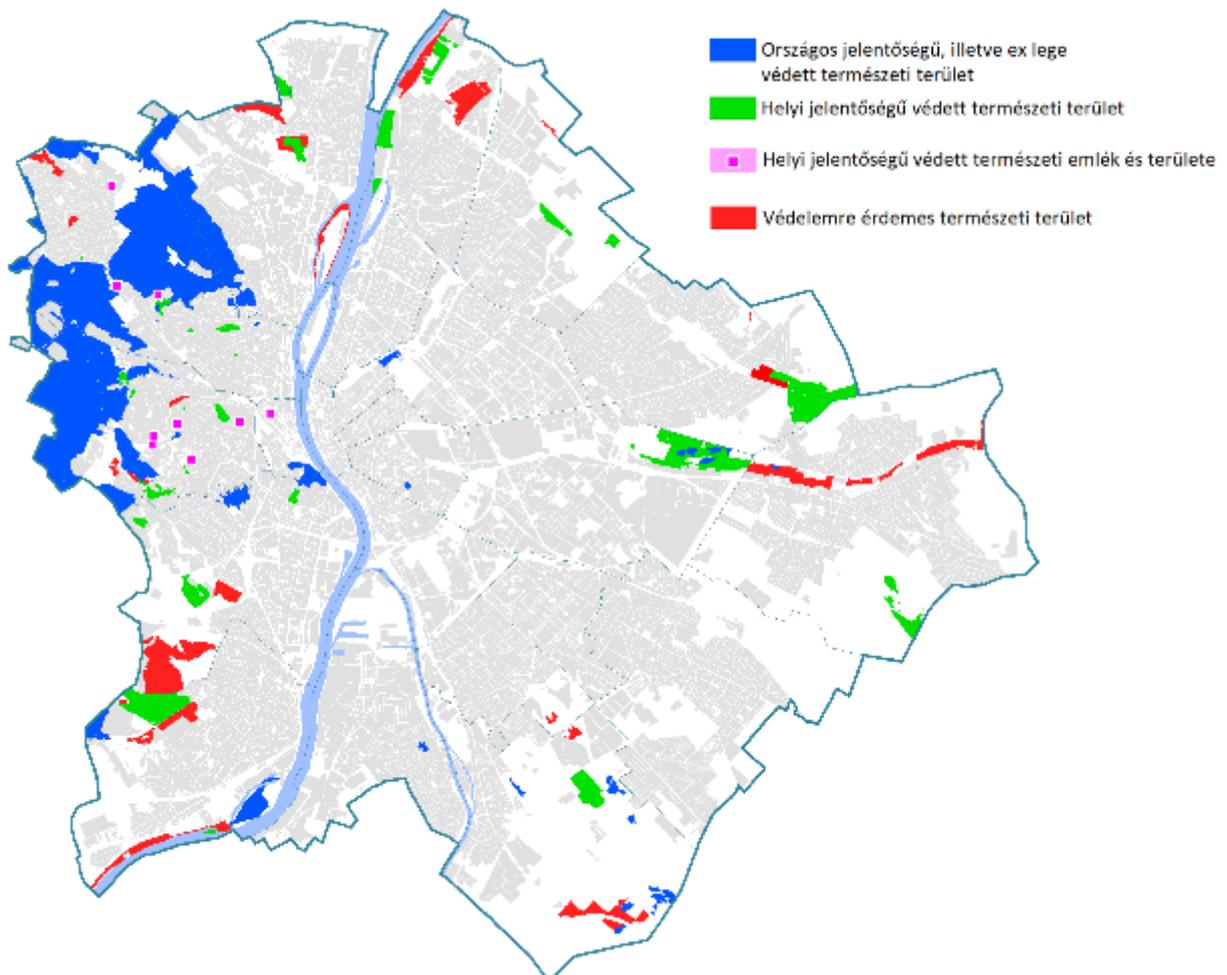

Területi projektek:

1. Mocsárosdűlő természetvédelmi célú rehabilitációja (*kulcsprojekt*)
2. Tétényi-fennsík természetvédelmi célú rehabilitációja
3. Homoktövis természetvédelmi célú rehabilitációja
4. Kőérberki szikes rét élőhely rehabilitációja
5. Merzse-mocsár védett terület kibővítése, természetvédelmi célú fejlesztése
6. Ferenc-hegy természetvédelmi célú fejlesztés, zöldfelület növelés

AZ AKCIÓTERÜLETI TERV FEJLESZTÉSÉNEK FŐ FELADATAI

- ⇒ természetes élőhelyek megőrzése, rekonstrukciója: a különleges értékű természetes élőhelyek élőhelykezelése, invazív növényfajok visszaszorítása, élőhely helyreállítása.
- ⇒ természetközeli területek állapotának, faji és élőhelyi diverzitás változásának folyamatos monitorozása, élőhelyek rehabilitációja, s ennek érdekében a konnektivitás megteremtése, illetve javítása
- ⇒ értékes természeti területek védelem alá helyezése: a jelenleg védelmet nem élvező értékes területeken új védett területek létrehozása, vagy a meglévők kiterjesztése, természetvédelmi kezelési tervek készítése.
- ⇒ Biodiverzitás stratégia készítése: a Nemzeti Biodiverzitás Stratégián alapuló átfogó terv készítése, amely magába foglalja a természeti területek jelenlegi állapotának és az állapotra ható tényezőknek a felmérését, a biodiverzitás megőrzéséhez, illetve fokozásához szükséges eszközöket, intézkedéseket és azok prioritizálását.
- ⇒ ökoszisztéma-szolgáltatás térképezése, az MTA által kidolgozott módszertan alapján az egyes ökoszisztémák működésének, szolgáltatásainak pénzbeli kifejezése az ökológiai szempontok gazdasági döntéshozatalba történő integrációjára céljából.
- ⇒ barlangrendszert fenyegető veszélyeztetés csökkentése, Ferenc-hegyi barlangrendszert, József-hegyi, Szemlő-hegyi, Pál-völgyi, Mátyás-hegyi és Molnár János barlangok védőövezetek felülvizsgálata, az újabb feltárásoknak megfelelő kiterjesztése, veszélyeztető tényezők szabályozása, a természeti értékeket figyelembe vevő idegenforgalmi hasznosítás, fejlesztés.

Védett és védelemre érdemes természeti területek

- ⇒ ökoturizmus infrastruktúrájának és szolgáltatásainak természetvédelmi szempontokat figyelembe vevő fejlesztése: látogatóközpontok, aktív természetjárás, természet-megfigyelés turisztikai infrastruktúrájának létrehozása, speciális öko-szálláshelyek, vendéglátóhelyek környezet- és egészségtudatos szempontok szerinti fejlesztése

AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK

Területi projektek – az akcióterület részterületét érinti:

AT-VII/1	Mocsárosdűlő természetvédelmi célú rehabilitációja <i>(kulcsprojekt)</i>		
Projekt rövid leírása	A Mocsárosdűlő természetvédelmi szempontokat figyelembe vevő, valamint a klíma-vészhelyzet mérséklésére irányuló fejlesztése: élőhely-rehabilitációs projektek végrehajtása, oktatóközpont létesítése, időszakos vízborítású árvíz tározó vagy állandó vízborítású tó kialakítása, tanösvények fejlesztése, védett terület bővítése.		
Előzmények	LIFE projekt	Ker. ITS X	Főv. IFP -
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Budapest Főváros Önkormányzata, mint projektgazda, a tervek kidolgozója és a megvalósítás koordinátora, a III. kerületi Önkormányzat bevonása javasolt.		
Indikatív költségek	1 Mrd Ft		
Ütemezés	Átfogó stratégia terv alapján ütemezett megvalósítás I. ütem: 2024-ig		

AT-VII/2	Tétényi-fennsík természetvédelmi célú rehabilitációja		
Projekt rövid leírása	A Tétényi-fennsík helyi jelentőségű természetvédelmi terület rehabilitációja az egykori katonai épületek elbontásával, a bolygatott területeken megjelenő tájidegen növényállományok eltávolításával és az értékes gyepek rovására terjeszkedő cserjeállományok visszaszorításával. Legeltetéses élőhely-kezelés kialakítása a hosszú távú természetvédelmi célok elérése és fenntartása érdekében.		
Előzmények	-	Ker. ITS X	Főv. IFP X
Kapcsolódó projekt	Az állattartó telep oly módon történő kialakítása, hogy a lakosság számára bemutatható legyen az extenzív állattartás.		
Projektgazda és partnerek	Budapest Főváros Önkormányzata, mint projektgazda, a Honvédelmi Minisztérium és civil szervezetek bevonásával		
Indikatív költségek	400 M Ft		
Ütemezés	Természetvédelmi célú tervezést követő megvalósítás: 2026-ig		

AT-VII/3	Újpesti homoktövis természetvédelmi célú rehabilitációja, erdőtervek természetvédelmi szempontú felülvizsgálata		
Projekt rövid leírása	A védett területen található egyes erdőrészletek természetközeli erdőként való megújítása fafajcserével		
Előzmények	-	Ker. ITS -	Főv. IFP X
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Budapest Főváros Önkormányzata, mint projektgazda, Pilisi Parkerdő Zrt bevonása javasolt.		
Indikatív költségek	~8 M Ft		
Ütemezés	Természetvédelmi célú tervezést követő megvalósítás: 2030-ig		

AT-VII/4		Kőérberki szikes rét élőhely rehabilitációja	
Projekt rövid leírása	Az élőhely ökológiai állapotának javítása a terület csapadékvizeinek visszatartásával, a talajvízszint emelésével, olyan módon, mely gyógyvízkitermelést nem befolyásolja kedvezőtlenül.		
Előzmények	Kutatási projekt, amely a szikes élőhelyek állapotának, vízigényének megismerését, a terület vízháztartásának, a gyógyvíz-hasznosítás módjának és igényeinek megismerését, valamint a gyógyvíz-kitermelés feltételeit kedvezőtlenül nem befolyásoló élőhelyjavító megoldási változatok kidolgozását célozta.	Ker. ITS -	Főv. IFP X
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Budapest Főváros Önkormányzata, mint projektgazda, az érintettek és a XI. kerületi Önkormányzat, mint tulajdonos bevonásával.		
Indikatív költségek	~ 60 M Ft		
Ütemezés	Természetvédelmi célú tervezést követő megvalósítás: 2022-ig		

AT-VII/5		Merzse-mocsár védett terület kibővítése, természetvédelmi célú fejlesztése	
Projekt rövid leírása	A Merzse-mocsárba beérkező csapadékvizek átmeneti tárolására szolgáló víztározó/vizes élőhely létesítése. A kialakítandó vizes élőhely a vízutánpótlás kiegyensúlyozottabbá tétele mellett az esetleges szennyeződésektől is védi a Merzse-mocsarat.		
Előzmények	2019-ben megépült a Rákoskert területéről – megfelelő szűrés után – a Merzse-mocsárba vezető csapadékvíz elvezető csatorna.	Ker. ITS X	Főv. IFP -
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Budapest Főváros Önkormányzata, mint projektgazda, a XVII. kerületi Önkormányzat és civil szervezetek bevonásával		
Indikatív költségek	250 M Ft		
Ütemezés	Vizes élőhely rehabilitációs tervezést követő megvalósítás: 2024-ig		

AT-VII/6		Ferenc-hegy természetvédelmi célú fejlesztés, zöldfelület növelés	
Projekt rövid leírása	Zöldfelület kialakítása a Ferenc-hegy természetvédelmi területbe ékelődő út és parkoló helyén.		
Előzmények	-	Ker. ITS -	Főv. IFP -
Kapcsolódó projekt	Kutyafuttató létesítése		
Projektgazda és partnerek	Budapest Főváros Önkormányzata, mint projektgazda, a II. kerületi Önkormányzat bevonásával		
Indikatív költségek	250 M Ft		
Ütemezés	Megvalósítás: 2024-ig		

Mocsárosdűlő természetvédelmi célú rehabilitációja (kulcsprojekt)

A beépített területek által közrefogott, hatalmas, összefüggő, mélyfekvésű zöldfelület, a főváros budai oldalának egyik utolsó megmaradt vizes élőhelye. A nagykiterjedésű, kaszálóból, üzemtervezett erdőből, legelőkből és kisebb facsoportokból álló, főként nyílt zöldfelület északi végén fekszik a Mocsáros helyi jelentőségű természetvédelmi terület, amely a nem védett, értékes természeti területekkel szerves egységet alkot.

A döntően Fővárosi Önkormányzat meghatározó tulajdonában lévő terület alkalmas a klímaváltozás hatásainak mérséklésére, a csapadékvizek visszatartására, a környék vízháztartásának kiegyensúlyozására, erdőtelepítésre, élőhely-rehabilitációs projektek végrehajtására, zöld közösségi mintaprogramok és még számos, a zöld infrastruktúra fejlesztésben egyre fontosabbá váló, városökológiai szempontból létfontosságú feladatok megvalósítására.

A terület jó lehetőséget kínál élőhely-rehabilitációs projektek megvalósításához, melyekhez kapcsolódik a vízutánpótlás és vízkormányzás megvalósítása, valamint a természetvédelmi célokat szolgáló ismeretterjesztő oktatóközpont kialakítása. A fővárosban egyedüli értéket képvisel a terület legeltető gyepfenntartó gazdálkodása, amelynek támogatása és edukációs bemutatása szükséges. A természetvédelmi célokon túl lehetőség van városi szintű zöldinfrastruktúra fejlesztésre, az élhető város és a klímavédelem érdekében: erdőterület szerkezetének átalakítása, őshonos fafajok alkalmazásával.

A Mocsárosdűlő a civil szervezetekkel történő együttműködés mintaterülete is lehet.

Mocsárosdűlő védett részlete

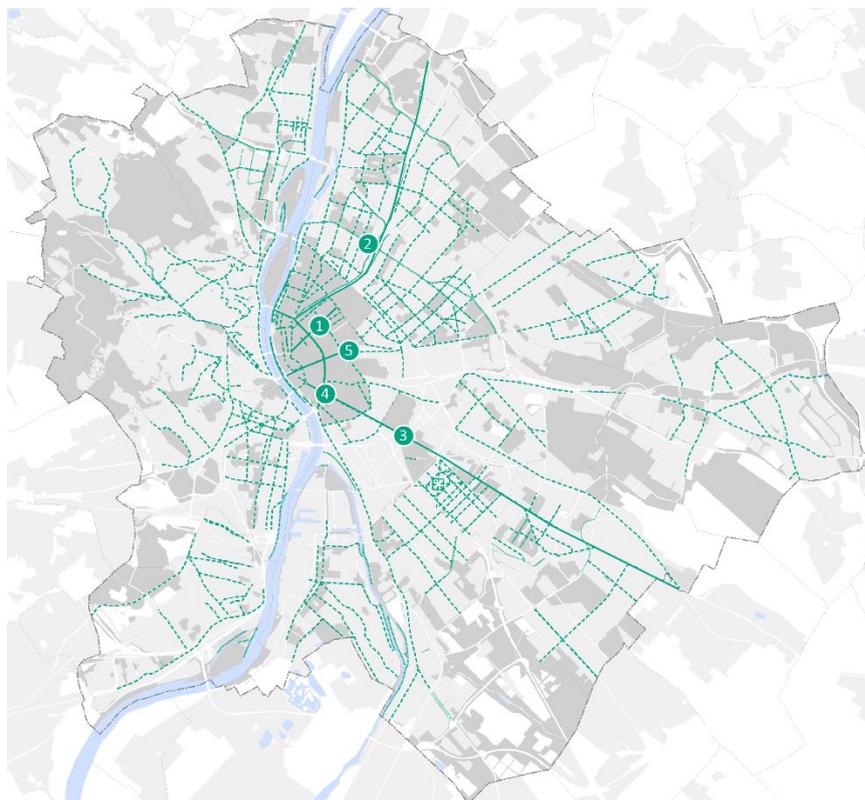
5.8. FASOROK, ZÖLDSÁVOK ÉS ZÖLDSÉTÁNYOK

HELYZETFELTÁRÁS

Az erősen urbánus környezetben az út menti fák képviselik a természetet a városlakók számára, s egyúttal a városi fauna, pl. a madárpopuláció élőhelyét is. A városi környezeti ártalmak mérséklése körében elsősorban árnyékoló, párologtató, a felszíni hőmérsékletet szabályozó szerepük, a porszennyezés csökkentése, a talajmegkötés, vagy a rezgéscillapítás emelhető ki. Az utcai fasorok által nyújtott természetélményen túl a városi fasor értékes városi szabadtérépítészeti eszköz az utcakép és a térarányok javítására, a monotonitás csökkentésére, hangsúlyozásra, karakter és identitás teremtésre. Budapesten becslések szerint 7,3 millió faegyed található összesen, amelyből közel 1 millió faegyed található közterületen. A kerületi önkormányzatok kb. 700 ezer faegyed, a Fővárosi Önkormányzat kb. 300 ezer faegyed kezeléséért felelős. A fák mennyiségéről és állapotáról egységes fakataszter hiányában nincs pontos információ. A FŐKERT Nonprofit Zrt. által kezelt kiemelt fasorok esetében megállapítható, hogy 2008 és 2018 között kb. 10 éves időszak alatt a fasori fahelyek darabszáma növekedett (kb. +4%) köszönhetően a „Tízezer fát Budapestre” programnak. A fasorok általános állapota viszont leromlást mutat (-14%), amely az egyre növekvő környezeti terhelések mellett, az optimális fasorfejlesztési- és fasorfenntartási feladatok – szűkös finanszírozási feltételek miatti – teljes körű ellátásának hiányából is adódik. A fák védelmének és a fakivágás pótlásának szabályozása hiányos, illetve rendezetlen, nehezen követhetőek a szabályok. A szabályozás nem összehangolt, a kerületi és a fővárosi szabályozások eltérők, a jogszabályok végrehajtása egyenlőtlen.

A TEMATIKUS AKCIÓTERV CÉLJA

A sűrűn beépített városias környezetben a fák szerepe felértékelődik, ezért kiemelten fontos a közterületi faegyedek számának növelése és állapotuk, életkörülményeinek javítása a minél jobb kondicionáló hatás és esztétikai érték elérése érdekében.

Településszerkezeti jelentőségű fasorok, zöldsávok és zöldsétányok Budapesten

Projektek:

1. Andrassy úti zöldsétány megújítása
2. Zöldsétány kialakítása Nyugati pályaudvar – Istvánfalva között és Külső Szilágyi út menti rekreációs fejlesztés
3. Üllői út fásítása
4. Nagykörút
5. Kossuth Lajos utca – Rákóczi út revitalizációja

Egészséges utcák program

A TEMATIKUS AKCIÓTERV FELADATAI

- ⇒ **A budapesti fák egységes nyilvántartási rendszerének kiépítése** a zöldkataszter részeként (lásd 4.1. Fenntartási javaslatok és 4.3 Nyilvántartási és monitoring javaslatok c. fejezetek)
- ⇒ **Magasabb rendű jogszabályok módosításának kezdeményezése a fák hatékonyabb védelme érdekében:** (lásd 4.1.1 Zöldfelület-gazdálkodási kerettörvény megalkotására és a végrehajtását szabályozó kormányrendeletek módosítására vonatkozó javaslatok és 4.2.2. Meglévő pénzügyi eszközrendszer felülvizsgálata c. fejezetek)
- ⇒ **Kerületi önkormányzatok zöldfelületi és favédelmi/fapótlási rendeleteinek összehangolása** (lásd 4.1.1 Zöldfelület-gazdálkodási kerettörvény megalkotására és a végrehajtását szabályozó kormányrendeletek módosítására vonatkozó javaslatok c. fejezet)
- ⇒ **Korszerűsíteni kell a Fővárosi Önkormányzat vonatkozó rendeletét** (lásd 4.3.5. Zöldterületek közterület-használatának szabályozására vonatkozó javaslatok c. fejezet)
- ⇒ **Fásítási akcióterv megvalósítása éves ütemterv alapján.** A korábbi fatelepítési programot „Évente ezer új fát Budapestre” címen legalább középtávon folytatni kell, illetve általános és folyamatos fásítási protokollá kell tenni, azt követően, hogy a feltárt 6000 üres fahelyre, száraz fák helyére megtörtént a pótlás. Ez a program a következő 4 évben évente 2000 fa ültetését teszi lehetővé. A fővárosi fatelepítési programban a mennyiségen túl át kell térni a minőségi fejlesztésre és a korszerű műszaki előkészítésre. A 'Tízezer új fát Budapestre' korábbi gyakorlatától eltérően a komplex fasorfelújításokra kell törekedni, tehát előzetesen el kell végezni a szakmailag indokolt fakivágási és faápolási munkákat is, annak érdekében, hogy a fasori növényállomány lombtömege hosszú távon növekedjen. A városfejlesztés miatt eltűnt történeti jelentőségű fasorok egy része pótolható, visszatelepíthető, illetve vannak kerületi kezelésben lévő, történeti értékű fasorok, amelyek városszerkezeti jelentőségüknél fogva inkább fővárosi kezelést igényelnének. Fásítási ütemterv keretében a minőségi faiskolai anyag beszerzése, ill. a városfásításra alkalmas taxon-kínálat saját kapacitásban (Tahi faiskola) való előállítását a célunk. A fasorok intenzív fenntartási időszakát 5 évre kell bővíteni.
- ⇒ **Fasormegújítások kommunikációja.** A budapesti fasorok előregedésével növekszik a környezeti kockázat, csökken a vitalitás, ezért az ütemezett cseréről gondoskodni kell. A közműépítések során okozott gyökérszóna-károsítások szintén kockázati tényezők a fasor stabilitása és életképessége szempontjából. Az utóbbi években a beruházásokhoz kapcsolódó fakivágások miatt jelentősen nőtt a lakosság bizalmatlansága, s ezért a kertészeti és balesetvédelmi szempontból is szükséges fakivágások (és fapótlások) is gyakran elmaradnak, ezért a felelősségvállalást is erősíteni kell a fasorok kezelésénél, hogy a balesetvédelmi szempontból szükséges fakivágások ne maradjanak el. A szakszerű lakossági kommunikációra nagyobb hangsúlyt kell fektetni. Ennek érdekében kommunikációs protokollt kell kialakítani a fakivágásokra. Javasolt a hazai és külföldi gyakorlatot, jó példát követve a pontos lakossági tájékoztatás bevezetése. A teljes fasormegújítások esetén a tervezett kertészeti beavatkozás előtt legalább egy hónappal a honlapon, letölthető applikáción tájékoztatást adni, ill. helyben kitenni a fa leírását, a fakivágás vagy a gallyazás indoklását, és a tervezett fatelepítést.
- ⇒ **A városfásítás minőségi, korszerű megoldásainak bevezetése és elterjesztése.** A fasorok, zöldsávok tervezése, kivitelezése, fenntartása során a korszerű technológiák alkalmazására kell törekedni. Ehhez tervezési útmutatóként szolgál a *Városi fák és közművek kapcsolata* című zöldinfrastruktúra füzet. A fák életterének növelése, az esővíz talajba szivárgásának növelése a cél, korszerű műszaki megoldások alkalmazásával, a fák telepítésére és fenntartására vonatkozó szabványok figyelembevételével. A fatelepítések előkészítése során a

közműszolgáltatókkal egyeztetve lehetőséget kell teremteni a korábban fásíthatatlannak tekintett közterületek fásítására (közművek gyökérvédelmével, fák gyökérzetének növekedésének biztosításával a közművek zónája alatt stb.)

- ⇒ **“Fásítás-barát” szemlélet és építéstechnológia bevezetése.** Cél a zöldsávok közműmentes zónaként való deklarálása az átfogó közterületi rekonstrukciók esetén. Ezenkívül közművesítési munkák során feladat a talajban hagyott és használaton kívüli vezetékek (közműszennyezettség) felszámolása.
- ⇒ A településrendezési eszközökben javasolt bevezetni, illetve szélesebb körben alkalmazni a fásított zöldsétány zöldterületi kategóriát. (lásd *Településrendezési eszközökre vonatkozó javaslatok* c. fejezet)

AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK

A fasorfejlesztés kapcsán a konkrét beavatkozásokat, területi projekteket a fásítási akcióterv alapján javasolt kidolgozni.

AT-VIII/1	Egészséges utcák program (kulcsprojekt)		
Projekt rövid leírása	Önkormányzatok számára lehívható pályázati rendszer kidolgozása a belső városrészek zöldfelület hiányos területein integrált közterület megújítási projektek megvalósítására, utcaszakaszok zöldfelületi, gyalogos és kerékpáros fejlesztésére a sétálható város gondolat tükrében.		
Előzmények	Tér-Köz pályázatok	Ker. ITS	Főv. IFP
		x	x
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	A Fővárosi Önkormányzat koordinációja, az érintett kerületi önkormányzatok és a kormányzat bevonásával.		
Indikatív költségek	15 000 millió Ft		
Ütemezés	Megvalósítás 2027-ig		

AT-VIII/2	Az Andrassy úti zöldsétány megújítása		
Projekt rövid leírása	Az Andrassy út, mint világörökségi terület zöldfelületi megújítása. A világörökségi helyszínhez méltó, vonzó környezet kialakításához a terület zöldfelületeinek fejlesztése, forgalomszervezés újragondolása szükséges. A közterületek gyalogosbarát megújítása mellett megfelelő életteret kell biztosítani a meglévő/megújítandó fasorok számára is.		
Előzmények		Ker. ITS	Főv. IFP
		x	x
Kapcsolódó projekt			
Projektgazda és partnerek	A Fővárosi Önkormányzat koordinációja, az érintett kerületi önkormányzatok és a kormányzat bevonásával.		
Indikatív költségek	1 500 millió Ft a fasorok, közterületi zöldfelületek fejlesztésére		
Ütemezés	Átfogó stratégia tervezést követő megvalósítás 2027-ig		

AT-VIII/3	Zöldsétány kialakítása Nyugati pályaudvar – Istvántelek között és Külső Szilágyi út menti rekreációs fejlesztés (érdekképviselet)		
Projekt rövid leírása	A Rákosrendező területe déli irányban a Városligettel és a Nyugati térrel, északi irányban pedig Istvántelek és a Káposztásmegyeri erdő területével való összekapcsolása egy új, körülbelül 10 km hosszú zöldút, zöld sétány kialakulását is elősegítené, mely később az észak-újpesti zöld és kék infrastruktúra elemekkel összekötve egy új, meghatározó jelentőségű zöldfelületi tengelyt, ökológiai és funkcionális összeköttetést képezne a városon belül. A zöldsétány a jelenlegi állapot és a fejlesztési lehetőségektől függően változó szélességben kerülne kialakításra.		
Előzmények	„Nyugati grund” (Podmaniczky utca menti használaton kívüli, egykori MÁV területek szabadidős hasznosítása átmeneti jelleggel)	Ker. ITS	Főv. IFP
		-	-

	Rákosrendező térségének fejlesztési tanulmányterve, 2019 (BFVT Kft.)		
Kapcsolódó projekt	Liget Budapest projekt Nyugati tér átalakítása A Westend mögött lévő 9 ha-os területen tervezett ingatlanfejlesztési projekten (Central Park) belül új park kialakítása		
Projektgazda és partnerek	Jellemzően a Magyar Állam tulajdonában álló vasúti területeket érint a fejlesztés. Az érintett kerületi önkormányzatok és a Fővárosi Önkormányzat bevonása és együttműködése szükséges.		
Indikatív költségek	n.a.		
Ütemezés	Fejlesztési koncepcióalkotást követő megvalósítás: 2030-ig		

AT-VIII/4	Üllői út fásítása		
Projekt rövid leírása	A főútvonal forgalomcsillapításához kapcsolódóan megújításra szorulnak az Üllői úti fasorok és az útmenti zóldsávok. A forgalmi sávok között fasor telepítését tervezett.		
Előzmények	-	Ker. ITS x	Főv. IFP -
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	A Fővárosi Önkormányzat koordinációja, az érintett kerületi önkormányzatok és a kormányzat bevonásával.		
Indikatív költségek	150 millió Ft a fasorok, közterületek fejlesztésére		
Ütemezés	Megvalósítás: 2024-ig		

AT-VIII/5	Nagykörút megújítása, csatlakozó zöldterületek közparki fejlesztése		
Projekt rövid leírása	A városszerkezeti szempontból jelentős nagyvárosi tengely élhetőbbé tétele, a közterületek megfelelő felosztásával, minőségi és gyalogosbarát megújításával, a körúton közlekedők számára a kellemes térérzet megteremtése. Cél a meglévő/ megújítandó fasorok élletterének kedvezőbbé tétele, emellett pedig a közterületi zöldfelületek minőségi és mennyiségi javítása. A körút megújításához kapcsolódva a körúthoz kapcsolódó zöldterületek közparki, zöldfelületei, rekreációs fejlesztési is cél.		
Előzmények	-	Ker. ITS x	Főv. IFP -
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	A Fővárosi Önkormányzat koordinációja, az érintett kerületi önkormányzatok és a kormányzat bevonásával.		
Indikatív költségek	150 millió Ft a fasorok, közterületek fejlesztésére		
Ütemezés	Átfogó koncepcióalkotást követő ütemezett megvalósítás I. üteme: 2024-ig		

AT-VIII/6	Kossuth Lajos utca – Rákóczi út revitalizációja		
Projekt rövid leírása	A Kossuth Lajos utca – Rákóczi út tengely humanizálása és nagyvárosias karakterének visszaállítása, a térfalaknak és értékeinek megőrzésével, rendezett, fegyelmezett területhasználat kialakításával. A nagyvárosi fasoros sugárút karakterének visszaállítása érdekében fontos a történeti épített környezet eleganciájához méltó, fasorral, zöldfelületekkel kísért közterületi kialakítás, mely minőségi térérzetet, élhető környezetet ad a gyalogosok mellett az összes közlekedő számára is.		
Előzmények	A Kossuth Lajos utca- Rákóczi úti tengely átalakítása, 2020. BFVT Kft.	Ker. ITS x	Főv. IFP x
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat		
Indikatív költségek	10 milliárd Ft (teljes költség)		
Ütemezés	Átfogó koncepcióalkotást követő megvalósítás: 2026-ig		

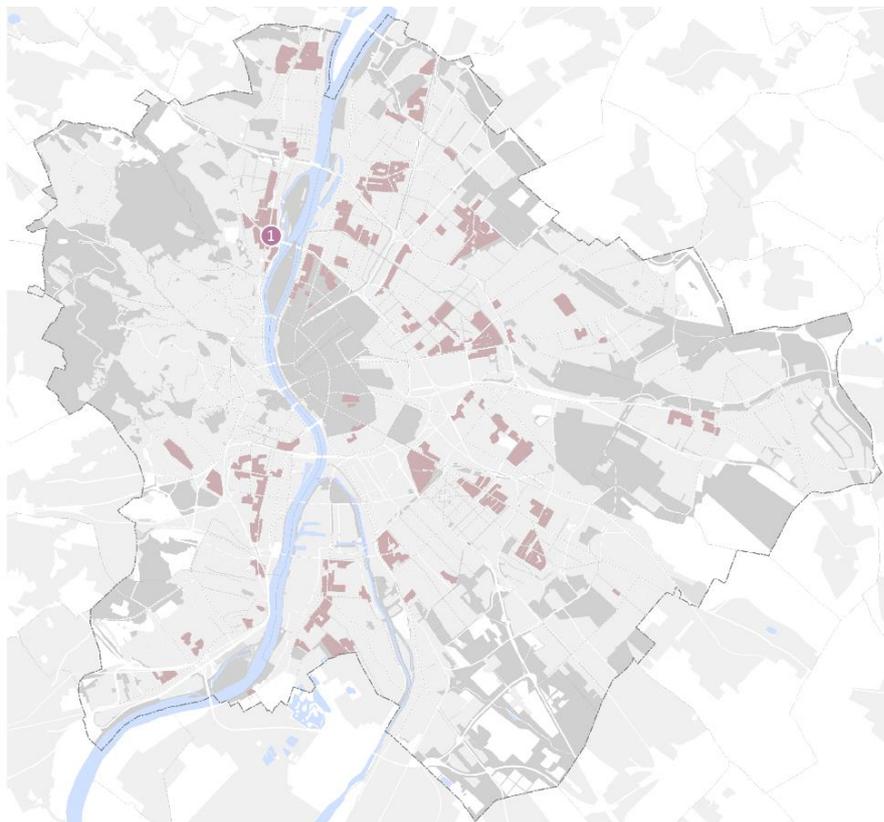
5.9. LAKÓTELEPEK

HELYZETFELTÁRÁS

A budapesti lakótelepek igen jelentős szerepet töltenek be a város életében, ugyanis a főváros népességének közel egyharmada él ezeken a területeken. A lakótelepi szabadterek jellemzően kerületi tulajdonban vannak, de találhatunk fővárosi önkormányzat tulajdonában állókat is. A faállományuk mára már jelentős biológiai aktivással és kondicionáló hatással bír, mivel a 25-50 éve telepített állomány ma már kifejlett állapotban van, sőt esetenként már az elöregedés fázisába ért. A zöldfelületi intenzitás az elmúlt évtizedekben nagyon dinamikus fejlődött a lakótelepeken (~ +10%). A viszonylag jelentős zöldfelület-intenzitás ellenére a zöldfelületek változatossága és minősége általában szerény, mert a lakótelep-építés időszakában meglehetősen egysíkú növényalkalmazásra volt lehetőség, gyakran hiányoznak a virágágyak. A térszerkezeti adottságokból és a szabadterépitészeti minőségből következően vonzáskörzetük csak magára a lakótelepre, esetleg a közeli lakóterületekre terjed ki. A zöldfelületek funkciókínálata jellemzően szerény és monoton, a felújítások elmaradása miatt sem igazodik a mai társadalmi igényekhez, s emellett gyakran lehasználtak, elavultak. Kivételt képeznek a már felújított lakótelepek, ahol a környezet megújítása során figyeltek a rekreációs funkciók gazdagítására, a zöldfelületi diverzitás javítására és más fenntarthatósági, életterületi szempontokra.

AZ AKCIÓTERV CÉLJA

A teletszerű beépítések zöldfelületeinek, rekreációs funkcióiknak és a kiszolgáló infrastruktúrának minőségi megújításra van szükségük, alkalmazkodva a megváltozott környezeti tényezőkhöz és a helyi lakossági rekreációs igényekhez. A lakótelepi zöldfelületek tervezésénél alapvető cél a diverzitás megteremtése: biológiai, ill. zöldfelületi, funkcionális és városképi, ill. karakter szempontból is. A diverzitás növelésével javítható az ökoszisztéma-szolgáltatás minősége, valamint a lakók életminősége, a lakótelepek élhetősége. A megújítás során tehát a zöldfelületi intenzitás védelmére és a biodiverzitás erősítésére, valamint a fenntarthatósági elvek érvényesítésére is hangsúlyt kell fektetni.

Lakótelepek Budapesten

Projektek:

1. Flórián téri közpark fejlesztése

Lakótelepi zöldinfrastruktúra komplex megújítási

AZ AKCIÓTERVI FELADATOK

- ⇒ **Lakótelepi zöldfelületek és infrastruktúra minőségi megújítása és folyamatos szakszerű fenntartása:** A régóta elmaradt felújítások következtében a lakótelepi zöldfelületek, sportpályák, valamint az azokat kiszolgáló infrastruktúra (pl.: padok, hulladékgyűjtők, burkolatok, öntözőhálózat, ivókutak) nagy része felújításra, újragondolásra szorul. A tervezés során figyelemmel kell lenni a megváltozott környezeti és városi klímaviszonyokra, valamint a hosszú távú, szakszerű fenntartási szempontoknak is érvényt kell szerezni. A felújítás során a lakosság bevonása biztosíthatja nem csak az igények figyelembevételét, hanem a megújított közterületek, szabadterek megbecsültségét, s ennek révén a szándékos rongálások csökkentését is. Fontos a lakóházak körüli-részben a lakók által is gondozott- előkertek felülvizsgálata, cserjék, évelők telepítése. A felújított előkertek gondozásába bevonhatók a lakók is (helyi környezet szépítési verseny kiírása, lakók támogatása eszközökkel, szakmai tanácsokkal stb.).
- ⇒ **Lakótelepi komplex rehabilitációs mintaprojekt kidolgozása:** Felmérés és értékelés készítése a kerületi gondozásban elkészült lakótelepi zöldfelületi megújításokról, szabadterek fejlesztésekről, majd Fővárosi mintaprojekt kidolgozása, mely együttesen kezeli a zöldfelület-rendezési, energiahatékonysági, parkolási, csapadékvízgazdálkodási és szociális konfliktusokat.
- ⇒ **Zöldfelületek ökoszisztéma-szolgáltatásának növelése:** a városökológiai szempontok beépülése és a biológiai aktivitás növelése fontos cél. A zöldfelületi rekonstrukciós tervekben előnyt kell, hogy élvezzenek az ökoszisztéma-szolgáltatások növelését célzó tájépítészeti megoldások: az adottságoktól függően felszíni vagy felszín alatti csapadékvízgyűjtés és tározás, majd visszaforgatás öntözéssel, vízmegtartó esőkertek, zöldhomlokzatok, zöldtetők, vízáteresztő burkolatok alkalmazásával, a biodiverzitás javításával.
- ⇒ **Zöldfelületek védelme:** A telepszerű beépítéseken folyamatosan jelentkező igény a parkolók számának bővítése. Általában ez a zöldfelületek rovására történik meg. Feladat a kerületi építési szabályzatokban olyan szabályozás megalkotása, mely biztosítja a lakótelepi zöldfelületek védelmét. Fontos a korábban parkolásra használt zöldfelületek felújítása
- ⇒ **Rekreációs funkciók bővítése:** A helyi igényeknek megfelelően jellemzően bővíteni kell a rekreációs funkciókat (pl.: játszóterek, kutyafuttatók, kisebb kültéri sportterek stb.), mely a helyi lakosság testi és lelki felépülését szolgálják. Célszerű olyan funkciók kialakítása, melyek a közösségi életet is fellendítik (pl.: közösségi kertek és mini-piacok, felnőtt-játszóterek, pihenőterek, piknikhelyek, esetleg kerti grill-terek).
- ⇒ **Közösségi kertek kialakítása:** Több közösségi kert létesítése javasolt a lakótelepek zöldfelületein, melyek bizonyítottan jótékony hatással bírnak a helyi közösség életére. A kertek gondozása aktív pihenés, kapcsolat a természettel és közösségben végzett elfoglaltság, ami javítja a lakók szociális kapcsolatait és teret ad a mindennapi stresszt oldó természet-élménynek. A közösségi kertek gondozásába bevonhatók az oktatási intézmények is a lakók mellett.
- ⇒ **Lakótelepi zöldfelületi tervezési és fenntartási kiadvány elkészítése** a Zöldinfrastruktúra-füzetek sorozaton belül. A lakótelepek zöldfelületeinek tervezéséről és azok fenntartásáról szóló kézikönyv, mely egyaránt segíti a döntéshozók és a tervezők ismereteit a lakótelepi zöldfelületek célszerű kialakításával kapcsolatban.

AKCIÓTERÜLETI PROJEKT

AT-IX/1	Flórián téri közpark fejlesztése <i>(kulcsprojekt)</i>		
Projekt rövid leírása	A területre készült koncepcióterv alapján közparki és rekreációs fejlesztés megvalósítása.		
Előzmények	-	Ker. ITS X	Főv. IFP -
Kapcsolódó projekt	-Flórián üzletközpont környezetrendezése (III. kerületi projekt)		
Projektgazda és partnerek	Fővárosi Önkormányzat, mint projektgazda, a tervek kidolgozója és a megvalósítás koordinátora, a III. kerületi Önkormányzat bevonása javasolt.		
Indikatív költségek	850 millió Ft		
Ütemezés	Kiviteli tervekészítést követő megvalósítás: 2023-ig		

AT-IX/2	Lakótelepi zöldinfrastruktúra komplex megújítási programok <i>(érdekképviselet)</i>		
Projekt rövid leírása	A jelentős számú lakos lakókörnyezetét meghatározó, jellemzően magas zöldfelületi borítottságú lakótelepi területeken a zöldfelületek megőrzését, fejlesztését a lakossági igényekhez igazodó rekreációs szolgáltatások biztosítása		
Előzmények	Tér-Köz pályázatok, Zöld Infrastruktúra füzetek	Ker. ITS x	Főv. IFP x
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	Kerületi önkormányzatok, Fővárosi Önkormányzat szakmai támogatásával		
Indikatív költségek	-		
Ütemezés	Folyamatosan		

5.10. TEMETŐTERÜLETEK

HELYZETFELTÁRÁS

A temetőterületek nagy területi kiterjedésüknek és – rendeltetésükből eredően – jellemzően magas zöldfelületi arányuknak köszönhetően meghatározó szerepet játszanak a városszerkezetben. A temetők, kegyeleti funkciójuk mellett, jelentős zöldfelületi értéket is képviselnek, kondicionáló zöldfelületeik meghatározó elemei a főváros zöldfelületi rendszerének. A temetői zöldfelületek számos ökoszisztéma-szolgáltatást kínálnak a lakosság számára, úgy, mint a levegő minőségének javítása, helyi klíma javítása vagy például esztétikai és rekreációs értékek biztosítása. Habár Magyarországon a temetők még nem jelennek meg hangsúlyosan Budapest „rekreációs célú zöldfelületei térképén”, mégis sokan élnek a temetőkben adódó rekreációs lehetőségekkel. A mai temetőkben a megemlékezést szolgáló építmények mellett több helyen található értékes növényzet, idős faegyedek, fasorok és gazdag élővilág, mellyel a temetők a biodiverzitás megőrzésében is hangsúlyos szerepet játszanak. A temetők (másodlagosan) közhasználatú zöldfelületekként való használata a főváros zöldterületi ellátottságát is javítaná, a települési zöldhálózat fontos, meghatározó elemei lehetnek.

AZ AKCIÓTERV CÉLJA

A működő és lezárt temetőterületek, mint a városon belül fennmaradt „zöld szigetek” városökológiai szempontból értékes, megóvandó zöldfelületi elemek. Fontos feladat a temetők másodlagos szerepére és funkcióira is figyelmet fordítani. Zöldinfrastruktúra fejlesztés szempontjából célunk a temetőterületek komplex, több szempontú, minőségi fejlesztése, a temetőkben rejlő pihenési, kikapcsolódási potenciálok kihasználása, valamint a társadalmi és gazdasági oldalról felmerülő igények összegegyeztetése a zöldfelületi védelmi szempontokkal.

Temetőterületek Budapesten

A budapesti temetők fejlesztésére a Fővárosi Önkormányzat megbízásából a BFVT Kft. tanulmánytervet készített 2019-ben. Alábbiakban a tanulmánytervben javasolt főbb célkitűzések és feladatok kerülnek röviden ismertetésre.

AZ AKCIÓTERVI FELADATOK

- ⇒ **A temetőterületek zöldinfrastruktúra fejlesztésére, illetve zöldhálózati hasznosítására vonatkozó intézkedési terv kidolgozása.**
- ⇒ **Zöldinfrastruktúra védelme, minőségi megújítása és folyamatos szakszerű fenntartása:** Habár több temetőben is rendkívül gazdag és sokszínű az élővilág, sajnos sok esetben a fenntartás intenzitását növelni kellene. A zöldfelületek megfelelő fenntartásához a növényállomány felmérése, fakataszter készítése elengedhetetlen. A fák állapota alapján a faállomány ütemezett megújításának, tervszerű rekonstrukciójának mielőbbi megkezdése javasolt, különösképpen a Farkasréti, Óbudai és az Újköztemető területén.
- ⇒ **Ökológikus szemlélet kialakítása a temetkezések kapcsán:** A napjainkban leginkább alkalmazott hamvasztásos, illetve koporsós temetkezési módok a környezet bizonyos mértékű terhelésével járnak. A kedvezőtlen hatások mérséklésére adhat megoldást az alternatív temetkezési módok biztosítása, mint például a fával temetkezés vagy az erdei temetkezés (Emlékerdő létesítés).
- ⇒ **Köztemetők hatékony fejlesztése és együtt tervezése:** A köztemetők jól, illetve jogszerű működéséhez, valamint hatékony fejlesztésükhöz elengedhetetlen feltételek a rendezetlen tulajdonviszonyokkal érintett ingatlanok esetében a tulajdonosi és kezelői jogok összehangolása, valamint a temetői infrastruktúrák pontos felmérése és nyilvántartása (ezen belül a környezet, zöldfelületi elemek minőségére és mennyiségére is kiterjedő nyilvántartás elkészítése).
- ⇒ **Működő temetők rekreációs hasznosítási lehetőségeinek jobb kihasználása:** Az Európában már elterjedt szemléletet követve a köztemetőkben is javasolt a főként passzív rekreációt elősegítő infrastruktúrafejlesztés és zöldfelületi fenntartás, mely lehetővé teszi a temetők parkként, pihenésre, feltöltődésre való használatát.
- ⇒ **Lezárt temetők közcélú hasznosítása:** Az újrainyításra nem javasolt köztemetők felszámolását követően, azok zöldterületként, kegyeleti parkként vagy kegyeleti erdőként való hasznosítása javasolt a területek zöldfelületi jellegét megtartva.
- ⇒ **Használaton kívüli temetőterületek átmeneti zöldinfrastrukturális hasznosítása:** A lezárt, de felszámolásra vagy újrainyításra nem került temetőterületek jelentős zöldfelületi potenciállal bírnak. Ezekben a területeken az új funkció megjelenéséig extenzív jellegű fenntartás, valamint – lezárt temetők esetében a kegyeleti szempontok figyelembevétele mellett – valamilyen átmeneti jellegű zöldfelületi funkció kialakítása javasolt.
- ⇒ **Alulhasznosított temetőterületek zöldinfrastruktúrába való integrálása:** Az alulhasznosított temetőterületekre vonatkozóan fejlesztési terv készítése javasolt, mely elősegíti az egyes területek zöldinfrastruktúra hálózatba való integrációját.

AT X/1	Budapest emlékerdő, alternatív temető <i>(kulcsprojekt)</i>		
Projekt rövid leírása	A főváros zöldinfrastruktúra hálózat újszerű elemeként emlékerdő kialakítása temetőterületek bővítéseként. Az emlékerdő alternatív (ökologikus) temetkezési módok számára biztosítana helyszínt miközben a terület a hely méltóságát szem előtt tartó rekreációs funkciók számára is helyet biztosíthat (csendes rekreáció, testmozgás, koncertek stb.)		
Előzmények	BFVT tanulmányterv	Ker. ITS	Főv. IFP
		x	x
Kapcsolódó projekt	-		
Projektgazda és partnerek	A Fővárosi Önkormányzat		
Indikatív költségek	300 millió Ft		
Ütemezés	Átfogó koncepcióalkotást követő megvalósítás 2027-ig		

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET – ZÖLDTERÜLETEK KÖZTERÜLET-HASZNÁLATÁNAK SZABÁLYOZÁSÁRA VONATKOZÓ JAVASLATOK A TERHELHETŐSÉGI SZEMPONTOK ALAPJÁN

1. táblázat Az egyes parkrészek kategóriái az érzékenység alapján

Alacsony érzékenységű	Közepes érzékenységű	Magas érzékenységű
Kevésbé értékes, bolygatott vagy extenzíven fenntartott zöldfelületek, nagy terhelést bíró parkrész.	Zömében taposásra közepesen érzékeny gyepes felületű, kiemelten értékes növényállományt nem tartalmazó parkrész.	Kiemelten értékes, sérülékeny növényállománnyal bíró parkrész pl. évelő, egynyári ágyások, cserjecsoportok, értékes faegyedek, meredek rézsús terület, védett növényállomány

2. táblázat: A rendezvény típusok kategorizálása

A rendezvény terhelési típusa	A rendezvény jellemző típusai	A terhelés jellege
TT - Tartós idejű, vagy jelentős forgalmú tömegrendezvény	Szabadtéri koncertek, politikai és/vagy kulturális szórakoztató tömegrendezvények, hosszabb idejű sportrendezvény, vásár	Több napos program, összességében több mint 10.000 fő vagy egy időben több mint 5.000 fő, egy-két nagyobb összefüggő helyszínrre koncentrálna
RT - Rövid idejű, vagy mérsékelt forgalmú tömegrendezvény	Sportrendezvények, futónap, kerékpáros verseny, szabadtéri koncert fél vagy egy napos időtartammal	Legfeljebb 1-2 napos program, koncentrált vagy lineáris terhelést jelentő közönséggel
KT - Rövid idejű vagy nem tömegrendezvény	Kisebb kulturális rendezvény, karitatív jellegű esemény	Néhány órás időtartamra, korlátozott létszámú (500 fős) közönség, kis terhelés koncentráltan vagy lineárisan

3. táblázat: Javaslat adott terhelhetőségi kategóriájú zöldterületen engedélyezhető közterületi rendezvények számára:

	Érintett közparki terület	Közterületi rendezvények megengedett száma évente(db)		
		Tartós idejű tömegrendezvény	Rövid idejű tömegrendezvény	Rövid idejű / nem tömegrendezvény
Alacsony érzékenységű parkrész	>5 ha	2	3	6
	<5 ha	1	2	3
Közepes érzékenységű parkrész	>5 ha	1	2	4
	<5 ha	0	1	2
Magas érzékenységű parkrész	>5 ha	0	0	1
	<5 ha	0	0	0

4. táblázat: Rendezvények között minimálisan tartandó, a zöldfelületek regenerálódásához szükséges idő

	TT- Tartós idejű tömegrendezvény	RT - Rövid idejű tömegrendezvény	KT - Rövid idejű / nem tömegrendezvény
Magas érzékenységű parkrész	Nem tartható	6 hét*	4 hét
Közepes érzékenységű parkrész	6 hét*	4 hét	2 hét
Alacsony érzékenységű parkrész	3 hét	2 hét	1 hét

*két héten belül megtartott, de maximálisan két egymást követő tömegrendezvény egynek számítandó

2. MELLÉKLET – KOHERENCIA-VIZSGÁLATOK: A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

1. táblázat: A zöldinfrastruktúra típusok és a megvalósítást szolgáló eszközök, valamint beavatkozások összefüggései

Zöldinfrastruktúra típus	Átfogó célok				Megvalósítás eszközei (akciók)							Megvalósítást szolgáló beavatkozások (akcióterületek)										
	Egészséges, élhető város	Klímatudatos város	Biodiverz város	Együttműködés alapú fejlesztés	Okos zöldinfrastruktúra	Fenntartási programok	Partnersági programok	Szabályozási eszközök	Finanszírozási eszközök	Szervezetfejlesztés	Szemléletformálási feladatok	Nyilvántartási és monitoring javaslatok	Pesti városi parkok láncolata	Budai parktengely	Duna menti területek	Városi kisvízfolyás-völgyek	Belváros	Erdők	Természetközeli területek	Fasorok, zöldsávok és zöldtápanyok	Lakótelepek	Temetőterületek
Városias területek	Lakókert	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Intézménykert	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Fasor és zöldsáv	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Zöldfelületi intézmény	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Zöldterület	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Vízparti zöldsáv	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Egyéb	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Természetközeli	Vízfelület	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Gyep	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Erdő	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Vizes élőhely	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Gazdálkodási	Mezőgazdasági terület	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Erdőgazdasági terület	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■ kismértékben, ■ közepes mértékben, ■ nagymértékben

A zöldinfrastruktúra típusok részletes leírását és területi elhelyezkedését Budapest zöldfelületi rendszerének fejlesztési koncepciója I. kötet: Helyzetelemzés és értékelés 1. melléklete (2017, BFVT Kft.) tartalmazza.

4. táblázat: ZIFFA hozzájárulása a Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026 feladataihoz

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026 Feladat	Radó Dezső Terv Átfogó cél, megvalósítási eszköz, akcióterület
A-2-1 A klímaváltozás hatásaihoz alkalmazkodó épített környezet kialakítása	3.2 KLÍMATUDATOS VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS c. átfogó cél
B-1-1 Helyi természetvédelmi területek bővítése	3.3 BIODIVERZITÁS NÖVELÉSÉT SEGÍTŐ VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS ÉS FEJLESZTÉS c. átfogó cél 5.7 TERMÉSZETKÖZELI TERÜLETEK akcióterület
B-1-2 Helyi természetvédelmi területek kezelésének hatékony megvalósítása	4.1. FENNTARTÁSI PROGRAMOK
B-1-3 Kisvízfolyások revitalizációja	3.3 BIODIVERZITÁS NÖVELÉSÉT SEGÍTŐ VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS ÉS FEJLESZTÉS c. átfogó cél 5.4. VÁROSI KISVÍZFOLYÁS-VÖLGYEK akcióterület
B-1-5 Ökológiai szempontok érvényesítése a fővárosi zöldfelület-gazdálkodásban	3.3 BIODIVERZITÁS NÖVELÉSÉT SEGÍTŐ VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS ÉS FEJLESZTÉS c. átfogó cél 4.1. FENNTARTÁSI PROGRAMOK
C-3-2 Zöldfelületek fenntartható vízutánpótlásának megoldása	3.2 KLÍMATUDATOS VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS c. átfogó cél 4.1. FENNTARTÁSI PROGRAMOK
C-4-1 Jogszabálymódosítási javaslatok a városi zöldfelületek hatékonyabb védelme érdekében	3.1. EGÉSZSÉGES VÁROST SEGÍTŐ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA c. átfogó cél 4.3. SZABÁLYOZÁSI ESZKÖZÖK
C-4-2 Zöldfelület-gazdálkodás hosszú távú forrásbiztosítása	3.1. EGÉSZSÉGES VÁROST SEGÍTŐ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA c. átfogó cél 4.4. FINANSZÍROZÁSI ESZKÖZÖK
C-4-3 Erdőterületek fejlesztése és fenntartása	3.1. EGÉSZSÉGES VÁROST SEGÍTŐ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA c. átfogó cél 3.2 KLÍMATUDATOS VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS c. átfogó cél 5.3. DUNA MENTI TERÜLETEK akcióterület 5.4. VÁROSI KISVÍZFOLYÁS-VÖLGYEK akcióterület 5.6. ERDŐK akcióterület
C-4-4 Közhasználatú zöldfelületek mennyiségi és minőségi fejlesztése	3.1. EGÉSZSÉGES VÁROST SEGÍTŐ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA c. átfogó cél 3.2 KLÍMATUDATOS VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS c. átfogó cél 5.1. PESTI VÁROSI PARKOK LÁNCOLATA akcióterület 5.2. BUDAI PARKTENGELY akcióterület 5.3. DUNA MENTI TERÜLETEK akcióterület 5.4. VÁROSI KISVÍZFOLYÁS-VÖLGYEK akcióterület 5.5. BELVÁROS akcióterület 5.8. FASOROK, ZÖLDSÁVOK ÉS ZÖLDSÉTÁNYOK akcióterület 5.9. LAKÓTELEPEK akcióterület
C-4-5 Városi faállomány védelme és fejlesztése (tervezés)	3.1. EGÉSZSÉGES VÁROST SEGÍTŐ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA c. átfogó cél 3.2 KLÍMATUDATOS VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS c. átfogó cél 4.1. FENNTARTÁSI PROGRAMOK 4.3. SZABÁLYOZÁSI ESZKÖZÖK 5.8. FASOROK, ZÖLDSÁVOK ÉS ZÖLDSÉTÁNYOK akcióterület

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja 2021-2026 Feladat	Radó Dezső Terv Átfogó cél, megvalósítási eszköz, akcióterület
C-4-6 Egységes fővárosi zöldkataszter létrehozása és naprakész üzemeltetése	3.5. OKOS ZÖLDINFRASTRUKTÚRÁJÚ VÁROS 4.1. FENNTARTÁSI PROGRAMOK 4.4. FINANSZÍROZÁSI ESZKÖZÖK 4.7. NYILVÁNTARTÁSI ÉS MONITORING JAVASLATOK
D-1-1 Kompakt város kialakítását célzó terület- és településrendezés megvalósítása	3.2 KLÍMATUDATOS VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS c. átfogó cél 4.3. SZABÁLYOZÁSI ESZKÖZÖK
D-2-1 Barnamezős területek megújításának elősegítése	3.1. EGÉSZSÉGES VÁROST SEGÍTŐ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA c. átfogó cél 3.2 KLÍMATUDATOS VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS c. átfogó cél 3.3 BIODIVERZITÁS NÖVELÉSÉT SEGÍTŐ VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS ÉS FEJLESZTÉS c. átfogó cél 5.3. DUNA MENTI TERÜLETEK akcióterület 5.5. BELVÁROS akcióterület
E-2-1 Szemléletformálás és tájékoztatás	3.1. EGÉSZSÉGES VÁROST SEGÍTŐ ZÖLDINFRASTRUKTÚRA c. átfogó cél 3.2 KLÍMATUDATOS VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS c. átfogó cél 3.3 BIODIVERZITÁS NÖVELÉSÉT SEGÍTŐ VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS ÉS FEJLESZTÉS c. átfogó cél 4.1. FENNTARTÁSI PROGRAMOK 4.2. PARTNERSÉGI PROGRAMOK 4.5. SZERVEZETFEJLESZTÉS 4.6. SZEMLÉLETFORMÁLÁSI FELADATOK 4.7. NYILVÁNTARTÁSI ÉS MONITORING JAVASLATOK 5.6. ERDŐK akcióterület 5.7. TERMÉSZETKÖZELI TERÜLETEK akcióterület
E-2-4 Budapest természeti értékeit népszerűsítő programok támogatása	3.3 BIODIVERZITÁS NÖVELÉSÉT SEGÍTŐ VÁROSI ZÖLDINFRASTRUKTÚRA FENNTARTÁS ÉS FEJLESZTÉS c. átfogó cél 4.2. PARTNERSÉGI PROGRAMOK 4.6. SZEMLÉLETFORMÁLÁSI FELADATOK 5.6. ERDŐK akcióterület 5.7. TERMÉSZETKÖZELI TERÜLETEK akcióterület
E-3-1 Tapasztalatcsere, együttműködés, tanácsadás	4.2. PARTNERSÉGI PROGRAMOK 4.6. SZEMLÉLETFORMÁLÁSI FELADATOK
E-3-2 Alulról jövő, környezeti állapotot javító kezdeményezések támogatása	4.2. PARTNERSÉGI PROGRAMOK 4.6. SZEMLÉLETFORMÁLÁSI FELADATOK
E-3-3 Közösségi szempontok érvényesítése a közterületi fejlesztések során	4.2. PARTNERSÉGI PROGRAMOK 4.6. SZEMLÉLETFORMÁLÁSI FELADATOK

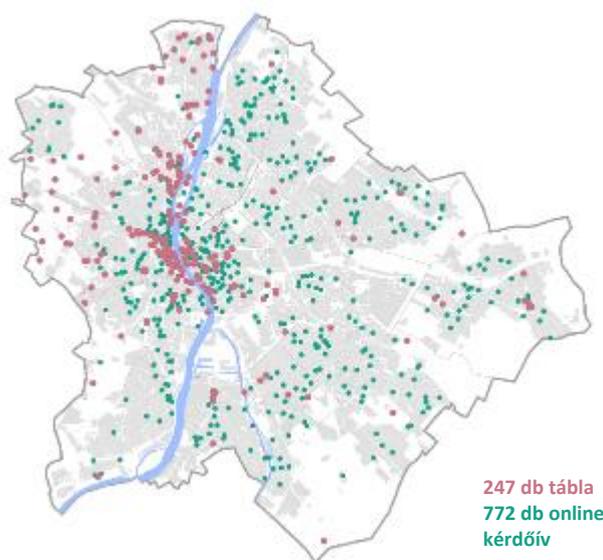
3. MELLÉKLET – PARKHASZNÁLATI ÉRTÉKELÉS

A felmérés a Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akciótervhez kapcsolódóan készül. A felmérés célja a park és erdőterületek használatához köthető szokások és a területek értékeivel, problémáival, fejlesztési igényeivel kapcsolatos vélemények megismerése.

A lakossági visszajelzések ilyen széleskörű gyűjtésére még nem volt példa Budapest zöldfelületeinek történetében. Ha elegendő számú kitöltött kérdőív fog beérkezni, akkor teljes képet lehet kapni a ziffa.hu oldalon lévő 772 db zöldfelület megítéléséről és a szükséges beavatkozásokról. A kérdőívek eredményei egyrészt az akcióterv megalapozását is szolgálja az általános jellegű célkitűzések és az akcióterületi beavatkozások meghatározásánál, de a kérdőívezés elsődlegesen a továbbtervezéshez kíván segítséget nyújtani a zöldfelület-gazdálkodók számára. Az egyes zöldfelületek fejlesztési programjának meghatározásához tud információt biztosítani, amennyiben az adott zöldfelületre elegendő számú kérdőív áll rendelkezésre.

A FELMÉRÉS MÓDSZERE

A felmérés 2019. áprilisában kezdődött a <https://ziffa.hu/> weboldal elindításával, amely az akcióterv tervezési folyamatának bemutatásán túl lehetőséget nyújt online parkhasználati kérdőívek kitöltésére a 772 db zöldfelületre vonatkozóan. A zöldfelületek online elérhető adatlapjai egyrészt tartalmazzák a zöldfelület néhány meghatározó adatát, illetve a zöldfelületek használatára, megítélésre vonatkozó kérdéssorokat. Annak érdekében, hogy minél több park- és erdőhasználó meg legyen szólítva, a Fővárosi Önkormányzat kezelésében álló területeken, a Pilis Parkerdő Zrt. területein, továbbá azon területeken, ahol a vagyonkezelő kerületi önkormányzat

247 db tábla
772 db online
kérdőív

A felmérés tárgyát képező zöldfelületi elemek és a kihelyezett figyelemfelhívó táblák helye

erre igény tartott (ezidáig a III., XII., XX. és XXI. kerületi önkormányzat jelezte igényét) tájékoztató táblák kerültek kihelyezésre 2019 folyamán. A tájékoztató táblákon feltüntetésre kerültek az online kérdőívek elérhetőségei (QR kód és weblink segítségével), melyre folyamatosan érkeznek be válaszok. Ezenkívül szórólapok terjesztésével, a közösségi és online médiában megjelent hirdetésekkel, a főváros honlapján található felhívással történt az online kérdőívezés népszerűsítése. Ennek további népszerűsítésére egy újabb figyelemfelhívó kampány indul a közeljövőben, amelynek keretében további kerületi önkormányzatokkal való együttműködés is megvalósulhatna.

Az online kérdőívezést kiegészíti egy személyes, helyszíni kérdőívezés, ami 2019. nyaratól indulóan egyetemi hallgatók bevonásával történt. A személyes kérdőívezés elsődleges célja az idősebb, az új technikai eszközök használata terén feltételezhetően kevésbé jártas lakosság véleményének megismerése.

A parkhasználati felmérés nem reprezentatív, mivel önkéntes alapon és online történt.

A parkhasználati értékeléshez jelenleg összesen 4117 db kitöltött kérdőív áll rendelkezésünkre, amiből 3790 db online visszajelzés, 327 db pedig személyes megkérdezés eredménye.

A legtöbb – 70 db, vagy több – kitöltött kérdőívvel rendelkező zöldfelületeket, valamint a beérkezett kérdőívek számát) az alábbi táblázat mutatja be:

A kitöltött kérdőívek jelenleg még alacsony számban állnak rendelkezésre, ezért az alábbiakban közölt eredmények munkaközi jellegűek, következtetéseket levonni, értékelést készíteni egyelőre csak korlátozottan alkalmasak.

Az alábbiakban közölt eredményeket ennél fogva felhasználni nem lehet. A kérdőívezés lezárulta után a parkhasználati kérdőívek eredményei minden egyes online zöldfelületi adatlapon feldolgozott formában elérhetőek lesznek.

Az online felületen összesen 772 db kérdőív kitöltésére volt lehetőség fővárosi parkokról, erdőkről és lakótelepi közterületekről. A kérdések között voltak egyrészt a kitöltő személyére (életkor, családi állapot stb.), valamint a parkhasználati szokásokra, hiányosságokra vonatkozóak is. A városi zöldfelületekre és a parkerdőkre vonatkozó kérdőívek egymástól kérdéseikben és válaszlehetőségeikben is részben eltérőek, emiatt összesítő értékelésük is külön-külön történik.

Az összesített eredmények egyelőre még nem adnak átfogó képet Budapest zöldfelületeiről, inkább a legtöbbet véleményezett parkok használati szokásait, valamint az azokkal kapcsolatban felmerülő hiányosságokat és igényeket tükrözik.

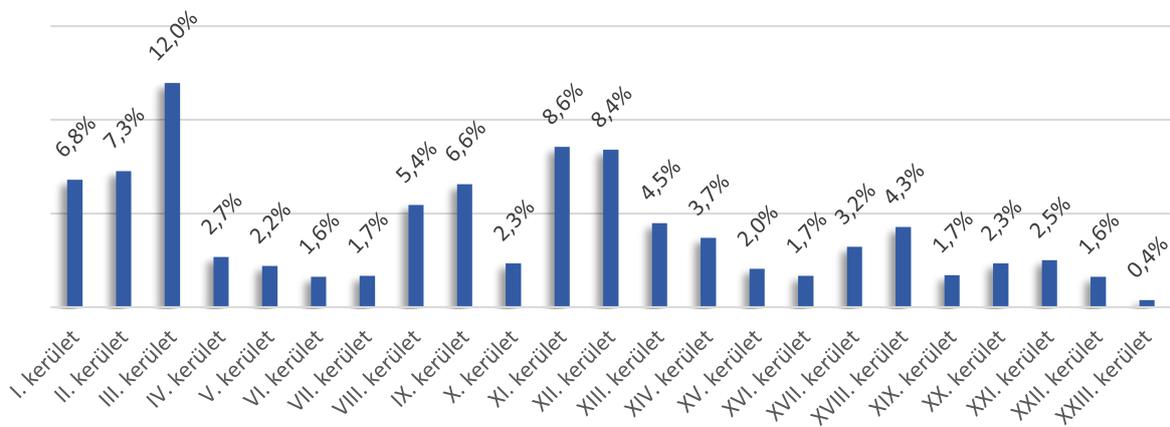
Értékelt zöldfelület	Kitöltött kérdőívek száma
1. Péterhalmi erdő	129
2. Vérmező	96
3. Népliget	93
4. Gellért-hegy	92
5. II. János Pál pápa tér	86
6. Hárshegy	82
7. Városmajor	79
8. Tabán	79
9. Margitsziget	78
10. Városliget	77
11. Epreserdő	73
12. Óbudai-sziget	70

A legtöbb kitöltött kérdőívvel rendelkező zöldfelületek

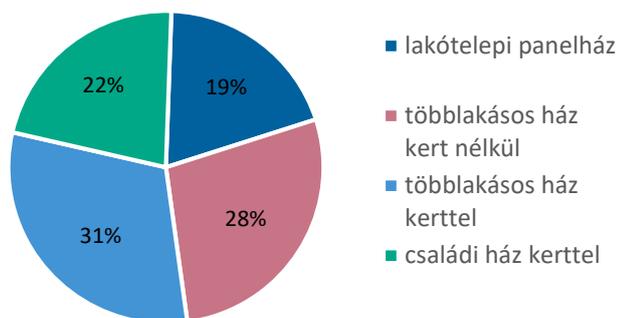
A KÉRDŐÍV FELÉPÍTÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

A kitöltő személyére vonatkozó kérdések

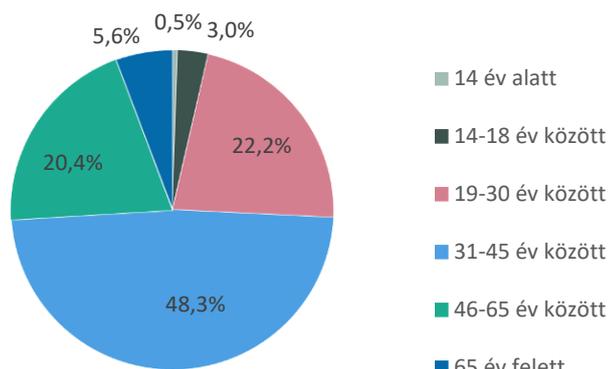
A felmérésben megkérdezettek között fele-fele arányban voltak a nők és a férfiak, főként – 93%-ban – budapesti lakosok. A legtöbb (300-nál több) válasz III., XI. és XII. kerületben élőkől érkezett, de az I., II., a VIII., valamint a IX. kerületekből is 200-nál több visszajelzés érkezett.

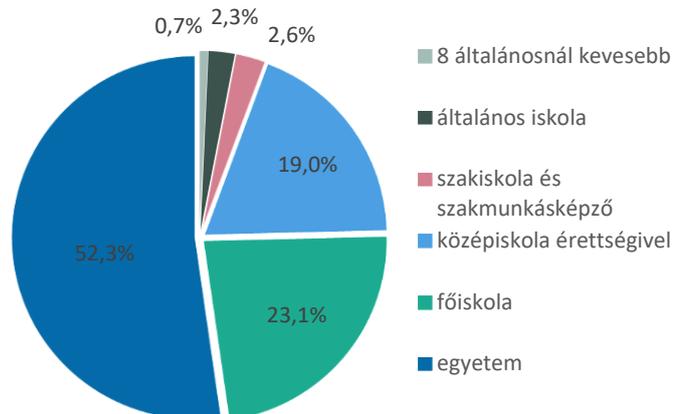
A **lakóhelyek típusát** tekintve nagyjából egyenlő az eloszlás a négy válaszlehetőség (családi ház kerttel, lakótelepi panelház, többlakásos ház kerttel / kert nélkül) között.

A válaszadók **életkorát** nézve látható, hogy a felmérés elsősorban a 31-45 év közötti korosztályhoz ért el, de sok válasz érkezett 19-30 év és 46-65 év közötti lakosoktól is.

A legmagasabb **iskolai végzettség** eredményei ezzel összhangban vannak, mert a válaszadók háromnegyede rendelkezik valamilyen diplomával, további 20 százalék pedig érettségivel, ami a folyamatban lévő egyetemi tanulmányokra is utal.

A park megközelítésére, használatára vonatkozó kérdések

A zöldfelületek használatára vonatkozó eredményeket külön adatlapok mutatják mind a parkokra, mind a parkerdőkre vonatkozóan. Az alábbi alfejezet az egyes kérdéseken, illetve válaszlehetőségeken, valamint az értékelés szempontrendszerén túl az aktuális eredményeket mutatja be.

A parkok megközelítése

Az értékelés során fontos szempont, hogy az emberek általában mivel és mennyi idő alatt érkeznek az adott parkba/parkokba. Az utazás időtartamát a kérdőíveken 5, 15, 30 és 60 perc közötti értékkel lehet megadni. Az eredményekből következtetések vonhatók le azzal kapcsolatban, hogy mi az a távolság, amit az emberek hajlandóak megtenni azért, hogy egy adott parkot meglátogassanak. A válaszadók **leggyakrabban gyalog** érkeznek (**68%**), és a nemzetközi tanulmányokhoz hasonlóan itt is bebizonyosodott, hogy a többség **maximum 15 perces körzetben (75%)** látogatja az adott parkot.

A látogatás gyakorisága és időtartama

A látogatás gyakorisága a kérdőívben szereplő válaszlehetőségek alapján lehet napi rendszerességgű, heti egy vagy több alkalom, esetleg ritkább. A válaszadók többsége (**35%**) az adott **parkot mindennapi rendszerességgel** használja. Ezen felül a kérdőív kitér arra is, hogy a látogatók általában mennyi ideig tartózkodnak egy adott parkban. Az átlagos időtöltést 1-2 óra, ennél több vagy ennél kevesebb válasszal lehet jellemezni a válaszadás során. Az eredmény szoros összefüggésben van azzal, hogy egy adott zöldfelület milyen lehetőségeket biztosít a látogatók számára. A **parkok esetében a maximum 1 órányi időtöltés** a gyakori (**41%**), míg a **parkerdők esetében jellemzően 1-2 óra (58%)** az ott tartózkodás ideje.

A parkválasztás indoka

A felmérés arra is választ keres, hogy a látogatók miért épen az adott parkot választják. A kérdés a megközelítéssel is összhangban van, mert választ ad arra, hogy az emberek a lakóhelyükhöz, iskolájukhoz, munkahelyükhöz legközelebb eső helyszínt választják, vagy hajlandóak többet utazni egy jobb állapotú, más funkciókkal rendelkező park miatt. Az eddigi válaszok alapján megállapítható, hogy a parkokat többnyire azok látogatják, akik ott élnek vagy dolgoznak a közelben (~50%), míg a **parkerdők vonzáskörzete** sokkal **nagyobb**, és az emberek hajlandóak többet utazni, hogy a természet értékeit élvezzék.

A látogatás célja

Az adott zöldfelület értékeitől és meglévő funkcióitól függően nagyon eltérő lehet, hogy az emberek miért látogatják azt, így az összesített eredmények kevésbé érdekesek, mint az, hogy konkrétan egy-egy területet milyen céllal keresnek fel. Az így kapott eredményekkel nagyon jól jellemezhető egy zöldfelület. A válaszadók mind passzív tevékenységek (élvezni a természetet, a zöldet, "kiszellőztetni" a fejem, megnyugodni, pihenni, rendezvényen részt venni, társasági életet élni), mind pedig aktív tevékenységek (sétálni, gyermekkel időt tölteni, játszóteret látogatni, kutyát sétáltatni) közül választhattak, mint jellemző időtöltés. A **parkok és parkerdők** esetében is a legtöbb válasz alapján a zöldterületek **látogatásának legfőbb célja a séta, illetve a természet élvezete (32%, illetve 39%)**.

A park megítélésre, értékelésre irányuló kérdések

A parkok legfőbb értéke és kedvenc hely

A felmérés alapján fontos tényező, hogy mi jelenti a látogatók számára a zöldfelületek legnagyobb értékét, és van-e esetleg kedvenc vagy leginkább kedvelt hely a parkon belül. A válaszok alapján következtetések vonhatók le azzal kapcsolatban, hogy az egyes parkok esetében annak valamely funkciója (pl.: játszótér, sportpálya), vagy tulajdonsága (pl.: csend, friss levegő, természetszerű jelleg) jelenti-e a legfőbb értéket. A válaszadók többsége szerint a **parkok legfőbb értéke** maga a **természet és a zöldfelületek, a friss levegő, illetve az üdítő környezet (40%)**.

Hiányosságok és legkevésbé kedvelt hely

A parkhasználók véleményére alapozva a funkciókkal és a parkon belüli infrastruktúrákkal, funkcionális elemekkel kapcsolatos hiányosságok is felmérhetők, továbbá megállapítható, hogy van-e esetleg kevésbé kedvelt rész is az egyes parkokon belül. A megkérdezettek a kérdőívekben eldönthetik, hogy szükségesnek érzik-e a park fejlesztését, kell-e új funkció az adott területre (pl.: fitnesspálya, kutyafuttató), valamint felsorolhatják azt is, hogy milyen infrastrukturális elemeket (pl.: közvilágítás, pad, illemhely, hulladékgyűjtő) kevesellnek a területen. A válaszadók többsége szerint a **parkokban** mennyiségben kedvezőbb, illetve minőségben **igényesebb növényállományra (21%) lenne szükség**, berendezések közül leggyakrabban az **ivóutakat (18%)**, valamint a **padokat (16%)** említik, mint **hiányosság**.

Elégedettség

Több kérdés is foglalkozik azzal, hogy az megkérdezettek mennyire elégedettek a zöldfelületekkel. Egyrészt a park elemeit, állapotát, tisztaságát, eseményeinek rendszerességét és biztonságosságát lehet egytől-ötig értékelni, másrészt szópárok alapján lehet jellemezni a területet (pl.: csendes – zajos, tágas – zsúfolt).

